

Activiteitenverslag 2012

In harmonie

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

Inhoudstafel

1.	In Harmonie - Voorwoord	7
2.	Zender	9
2.1.	Het Instituut in enkele cijfers	9
2.2.	Structuur van het Instituut	10
2.3.	Opdrachten.....	11
2.4.	Personeel.....	12
2.5.	Budget	17
2.5.1.	Begrotingsanalyse	17
2.5.2.	Budgettaire evolutie.....	18
2.5.3.	Jaarrekening	18
2.6.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).....	19
2.6.1.	Welzijn op het werk, veiligheid, gezondheid en sociale dialoog.....	19
3.	Op dezelfde golflengte	20
3.1.	Partners	20
3.1.1.	Parlementen	21
3.1.2.	Maatschappelijk middenveld	21
3.2.	Netwerken.....	22
3.3.1.	COM DO.....	22
3.3.2.	COMMNET	22
3.3.3.	Felink	22
3.3.4.	College van de voorzitters van de Instellingen van Openbaar Nut (ION)	23
3.3.	Steun aan terreinactoren	24
3.3.1.	Structurele subsidies	24
3.3.2.	Eenmalige subsidies of kleine subsidies	24
3.3.3.	Lokaal beleid voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.....	26
4.	Sonar	27
4.1.	In 2012 afgerond onderzoek en voltooide publicaties.....	27
4.1.1.	Vrouwen en mannen in België – 2 ^{de} editie.....	27
4.1.2.	De loonkloof	27
4.1.3.	Gender en inkomen.....	28

4.1.4.	Wetenschappelijke studie van het fenomeen eengerelateerd geweld in België	28
4.1.5.	Studie over gedwongen huwelijken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	28
4.2.	Lopend onderzoek.....	29
4.2.1.	Vrouwen aan de top – 2 ^{de} editie	29
4.2.2.	Praktische brochure over zwangerschap en werk bestemd voor werknemers die zwanger of in zwangerschapsverlof zijn, en voor de werkgevers.....	29
4.2.3.	Biografie van Marijke Van Hemeldonck	29
4.2.4.	Diversiteitsbarometer ‘Huisvesting’	29
4.3.	Adviezen en aanbevelingen.....	29
4.3.1.	Advies betreffende de indirecte discriminatie als gevolg van de toepassing van drie maatregelen door de directie van een onderneming.....	30
4.3.2.	Advies over de vraag van de federale politie betreffende de wettelijkheid van fysieke proeven die een verschillende impact hebben op mannen en vrouwen	30
4.3.3.	Advies over het wetsvoorstel tot bestraffing van bepaalde door seksisme ingegeven daden	31
4.3.4.	Juridisch advies over de mogelijkheid tot tussenkomst bij geweld, pesterijen en intimidatie tegen transgender personen	31
4.3.5.	Visietekst over het wegwerken van structurele discriminaties van transgender personen	31
4.3.6.	Aanbevelingen over de loonkloof	31
4.3.7.	Advies betreffende de wijziging van de regels van het Burgerlijk Wetboek aangaande de overdracht van de naam aan het kind	32
4.3.8.	Advies over de discriminerende gevolgen van de regelgeving en de praktijk betreffende de verandering van voornaam op titels, diploma's en andere getuigschriften op de diverse onderwijsniveaus in de Federatie Wallonië-Brussel.....	32
4.3.9.	Advies seksueel geweld	33
4.3.10.	Advies psychologisch geweld	33
4.3.11.	Aanbeveling van de wetenschappelijke studie over het fenomeen van eengerelateerd geweld in België	33
4.3.12.	Aanbevelingen in verband met de Salduz-wet.....	34
4.3.13.	Aanbeveling over de toegankelijkheid van de opvangvoorzieningen in de Federatie Wallonië-Brussel in het licht van het non-discriminatiebeginsel	34
4.4.	Opvolging van de adviezen en aanbevelingen	34
4.4.1.	Opvolging van het zogenaamde Test-Aankooparrest.....	34
4.4.2.	Opvolging van de aanbevelingen met betrekking tot de loonkloof - de Loonkloofwet	35
4.4.3.	Opvolging van het advies over de quota – wet over de quota in de administratie	36

4.4.4.	Opvolging van het advies betreffende de situatie van de vrouwen met een verblijfsvergunning en slachtoffer van partnergeweld	36
5.	Echo's	37
5.1.	Eerstelijnsdienst	37
5.2.	Klantgerichtheid	37
5.3.	Registratieprocedure: Genderclaim	38
5.4.	Enkele cijfers van de juridische cel.....	38
5.5.	Gerechtelijke stappen en bemiddeling	45
5.5.1.	Sharia4Belgium.....	45
5.5.2.	Constructief overleg met een discotheek	46
5.5.3.	Proces 'Sadiah Sheikh'	46
6.	In de ether	47
6.1.	Communicatie	47
6.1.1.	Media-aandacht	47
6.1.2.	Persberichten	48
6.1.3.	Vermeldingen in de pers en analyse	49
6.1.4.	Website van het Instituut.....	49
6.2.	Studiedagen en seminars	51
6.2.1.	Uitzonderlijke vrouwen (7 maart).....	51
6.2.2.	Vrouwen en mannen in het onderwijs en de volwassenenopleiding (24 maart)	51
6.2.3.	Studiedag voor de politie over transfoob geweld en discriminatie van transgender personen (10 mei).....	52
6.2.4.	Strijddag tegen de 'gewelddadige radicalisering' (5 juni)	52
6.2.5.	5 th annual domestic violence symposium (12 juli)	52
6.2.6.	Politiegenderprijs (6 november)	52
6.2.7.	Colloquium 'Mijn papa is op het werk. Werk en ouderschap verzoenen, een uitdaging voor bedrijven' (19 november)	52
6.2.8.	Internationale Mannendag (19 november).....	53
7.	Afstemmen	53
7.1.	Gefedereerde entiteiten	53
7.1.1.	Protocol met de Federatie Wallonië-Brussel	54
7.1.2.	Protocol met Wallonië.....	55
7.2.	Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen	55
7.3.	Seksisme	57
7.3.1.	Organisaties van de sector publiciteit en media	57

8.	Schokgolven	59
8.1.	Coördinatie NAP 2010-2014.....	59
8.2.	Sensibiliseringsacties.....	59
8.2.1.	Publicatie ‘Eergerelateerd geweld – Hoe ga je hiermee om als professional?’	59
8.2.2.	Opvolging en evaluatie van de sensibiliseringsacties van 2011.....	59
8.2.3.	Website	60
8.2.4.	Campagne van 25 november.....	60
8.3.	Samenwerkingen.....	61
8.3.1.	Dvd Partnergeweld.....	61
8.3.2.	Werkgroep ‘intrafamiliaal geweld’ van het College van procureurs-generaal	61
8.3.3.	Werkgroep ‘uithuisplaatsing’ van het College van procureurs-generaal.....	61
8.3.4.	Werkgroep ‘col discriminatie’ van het College van procureurs-generaal.....	61
8.3.5.	Taskforce en NAP homo-transfobie	62
8.3.6.	Werkgroep ‘seksueel geweld’ van het College van procureurs-generaal.....	62
8.3.7.	Veiligheidshuizen.....	62
9.	Weerkaatsing	62
9.1.	De interdepartementale coördinatiegroep en de goedkeuring van het federaal plan <i>gender mainstreaming</i>	63
9.2.	Opleiding van de leden van de ICG	63
9.3.	Werkgroep ‘Gender statistics’ – Hoge Raad voor de Statistiek	64
9.4.	Opstellen van de ‘gendertest’ zoals bepaald in artikel 3 van de wet van 12 januari 2007... 64	
9.5.	Toepassing van <i>gender budgeting</i>	65
9.6.	Integratie van de genderdimensie in subsidies.....	65
9.7.	Begeleiding van een proefproject <i>gender mainstreaming</i> door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	65
10.	Amplitude.....	65
10.1.	Europese Unie	65
10.1.1.	Deens en Cypriotisch voorzitterschap van de Europese Unie.....	65
10.1.2.	Voorstel van Richtlijn met het oog op een meer evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen bij de niet-uitvoerende bestuurders van beursgenoteerde vennootschappen	66
10.1.3.	Europees genderinstituut.....	66
10.1.4.	Daphne III	67
10.1.5.	Women Entrepreneurship Network.....	67
10.1.6.	High Level Group <i>gender mainstreaming</i> in de structurele fondsen	67

10.1.7.	Raadgevend Comité inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen.....	67
10.1.8.	Het netwerk van organisaties ter bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen	67
10.1.9.	Equinet	67
10.2.	Raad van Europa.....	68
10.3.	Verenigde Naties	68
11.	Eenstemmig klinken – Conclusie	72
12.	Bijlagen	74
12.1.	Leden van de Raad van Bestuur	74
12.2.	Parlementaire vragen.....	76
12.3.	Overzicht per provincie van de verschillende projecten voor het beleid van gelijkheid van mannen en vrouwen	78
12.4.	Lijst van publicaties van het Instituut.....	83

1. In Harmonie - Voorwoord

Ilveren voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen is ernaar streven om ooit in een verantwoordelijke samenleving te kunnen leven, in volkomen harmonie met de rechten van iedereen. Met andere woorden, om **de positieve en negatieve vibraties harmonieus te laten samenlinken**.

In 2011 had het Instituut zijn jaarverslag opgevat vanuit de invalshoek van een andere kijk op de dingen. Bedoeling was erop te wijzen dat een blik op ons gedrag, op de maatschappij, op wat de anderen doen, een bewustwordingsproces in gang kan zetten. In 2012 opteert het Instituut voor het thema van de **golven**. Op die manier hoopt het Instituut een beeld te geven van hoe een gedragswijziging niet alleen in gang gezet moeten worden door een bewustwordingsproces, maar ook door een gelijkmatige verspreiding, naar het voorbeeld van de wijze waarop golven zich voortplanten.

Het jaar 2012 werd ingezet met een nieuwe golf van feminisme, de FEMEN. Op het gebied van de gelijkheid werd 2012 ook gekenmerkt door rechtspraak waarbij eindelijk de verzwarende omstandigheid van het geslacht in een zaak van een vermoord erkend werd, en verder door het feit dat de samenleving bewust gemaakt werd van het seksisme op straat, dankzij een reportage van een studente. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen **ontvangt rechtstreeks de signalen** van de slachtoffers van discriminaties, en 2012 bevestigt dat het aantal klachten jaar na jaar blijft toenemen, de discriminaties aanhouden en de stereotypes alomtegenwoordig blijven.

Daarom is het Instituut verplicht steeds vaker in de pers en **in de ether** te komen, onder meer om uit te leggen dat seksisme niet onschuldig is, of dat de loonkloof geen argument maar een vaststaand feit is. Vandaar de noodzaak ook om niet te laten begaan en klacht in te dienen wegens aanzet tot haat tegen vrouwen, enz.

Dankzij samenwerkingsakkoorden met de regelgevende instanties voor reclame en voor de media probeert het Instituut **de golven te verspreiden**, de mentaliteiten te beïnvloeden, het seksisme en de stereotypes te bestrijden en een bewustwordingsproces in gang te zetten.

Als een sonar die de gegevens optekent, peilt het Instituut door middel van studies en onderzoekswerk naar wat er in de maatschappij leeft om inzicht te verwerven in de bestaande ongelijkheid en in de oorzaken ervan. Door het verspreiden van deze langverwachte wetenschappelijke resultaten – we verwijzen daarbij naar de heruitgave van de publicatie ‘Vrouwen en Mannen in België, genderstatistieken en -indicatoren’ – slaagt het Instituut erin een reële belangstelling op te wekken en de geesten in beweging te brengen.

Op grond van de vaststellingen die op basis van de klachten en onderzoeken gedaan worden, brengt het Instituut adviezen en aanbevelingen uit. 2012 was voor het Instituut een jaar rijk aan standpunten, maar ook aan opgevolgde adviezen en aanbevelingen van voorgaande jaren. In dat opzicht zorgt het Instituut er ook voor dat het **op dezelfde golflengte** als zijn partners zit. Op alle gezagsniveaus bouwt het Instituut stevige samenwerkingsverbanden uit om goede en slechte

praktijken uit te wisselen en op de behoeften en verwachtingen in te spelen. Bijvoorbeeld: dankzij het samenwerkingsprotocol met de Federatie Wallonië-Brussel publiceerde het Instituut, samen met de ombudsdienst van de Federatie Wallonië-Brussel, een advies over de discriminerende gevolgen, onder meer voor transgender personen, van de regelgeving en de praktijk inzake de naamsverandering in titels, diploma's en andere getuigschriften, op de diverse onderwijsniveaus van de Federatie Wallonië-Brussel.

Ook het geweld tegen vrouwen blijft een prangend probleem en de **schokgolf** die de statistieken en de communicatiecampagnes teweegbrengen, volstaat niet om dit fenomeen op korte termijn uit te bannen. Maar op langere termijn blijven acties, zoals de studie over eegerelateerd geweld of nog de communicatiecampagne naar aanleiding van de Internationale Dag van de bestrijding van geweld tegen vrouwen, niet zonder resultaat.

Bovendien stelt het Instituut door middel van *gender mainstreaming* en *gender budgeting* alles in het werk opdat de federale overheidsadministraties de genderdimensie in hun beleid opnemen, en opdat dit navolging krijgt bij een hele reeks stakeholders.

Vanuit internationaal oogpunt werkt het Instituut mee aan **het vergroten van de golven**, door België in diverse Europese instanties of op internationale gebeurtenissen te vertegenwoordigen, door zijn standpunten kracht bij te zetten en goede en slechte praktijken te delen met andere organisaties die tot doel hebben de gelijkheid te bevorderen. Zo stond het Instituut in voor de coördinatie van het 7de rapport van het VN-Verdrag voor de uitbanning van alle vormen van discriminatie van de vrouw dat in oktober 2012 aan de Verenigde Naties in Genève werd overhandigd.

Kortom, door zijn werking probeert het Instituut een **krachtig signaal uit te zenden** opdat zijn opdrachten prioritair blijven, de nodige middelen ervoor vrijgemaakt worden en de bewustwording duurzaam verankerd wordt. Wij hopen dat het lezen van dit verslag u nadere informatie zal verschaffen over de werkzaamheden van het Instituut, zijn opdrachten en de uitdagingen waarvoor het vandaag staat.

Michel Pasteel, Directeur

Vera Claes, Voorzitster van de Raad van Bestuur

2. Zender

2.1. Het Instituut in enkele cijfers

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is sinds **10 jaar** (16 december 2002) de federale overheidsinstelling (van het type parastatale B) die bevoegd is om de gelijkheid van vrouwen en mannen te waarborgen en te bevorderen, elke vorm van discriminatie of ongelijkheid op basis van het geslacht te bestrijden door het uitwerken en ten uitvoer leggen van een aangepast wettelijk kader en geschikte structuren, strategieën en acties.

In 2012 werkten bij het Instituut gemiddeld **35** personen en **één** mandaathouder.

De gemiddelde leeftijd van het personeel bedraagt **40** jaar (de directie niet meegerekend).

In 2012 ontving het Instituut een subsidie van **4.723.000** euro en **34%** van de inkomsten van het Instituut werden besteed aan het ondersteunen van andere organisaties die ijveren voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Het Instituut ging in op **20** subsidieaanvragen voor Nederlandstalige projecten en **24** aanvragen voor Franstalige projecten.

Het Instituut beantwoordde ook **43** parlementaire vragen, **26** meer dan in 2011.

Het Instituut ontving in 2012 **226** klachten en **139** vragen om informatie gericht aan de juridische dienst, in totaal dus **365** meldingen, evenals **128** vragen bestemd voor de andere diensten van het Instituut.

Het aantal meldingen steeg met **21%** ten opzichte van 2011, het aantal informatieaanvragen met **26%** en het aantal klachten met **18%**.

Iets meer dan **één** persoon op **twee** die een klacht indienen bij of om informatie vragen aan het Instituut is een vrouw.

Transgender personen maken **6%** van het aantal ontvangen meldingen uit.

De meldingen met betrekking tot gevallen van discriminatie van vrouwen wegens zwangerschap, bevalling of moederschap vertegenwoordigen **31%** van de meldingen in de werkomgeving.

Van de individuele meldingen was **78,5%** van de personen die zich tot het Instituut wendden voor gemeenschapsgerelateerde materies een vrouw. **57%** van de dossiers had betrekking op het onderwijs. Wat het samenwerkingsprotocol met Wallonië betreft werden **13** individuele meldingen aan het Instituut doorgegeven.

Het aantal gebruikers die de website van het Instituut meermaals bezoeken is verdubbeld, nl. van 6.826 in 2011 tot **12.694** in 2012.

2.2. Structuur van het Instituut

Als instelling van openbaar nut is het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een parastatale overheidsdienst van het type B. Het moet zich neutraal opstellen, de onpartijdigheid van een federale overheidsdienst weerspiegelen en alle hulp of informatie aan de burgers verstrekken. Bovendien is het Instituut, als instelling belast met de bevordering van de gelijkheid (Equality body), een onafhankelijke instelling.

Zo is het Instituut bevoegd om studies en onafhankelijke onderzoeken uit te voeren en te publiceren op het gebied van gender en gelijkheid man/vrouw en al de andere thema's die het behandelt, zoals geweld, *gender mainstreaming*, tewerkstelling, zwangerschap, seksisme, enz. Bovendien verstrekt het Instituut in het kader van zijn opdrachten adviezen en aanbevelingen over alle onderwerpen die met de gelijkheid van vrouwen en mannen verband houden en biedt het zijn expertise aan zijn voorgedijminister aan.

Het Instituut vertegenwoordigt ook in volle onafhankelijkheid ons land op nationaal en internationaal vlak voor alle gelijkheidskwesties. In dat verband kreeg het Instituut van de lidstaten de opdracht om discriminatie op basis van het geslacht te bestrijden, de verschillende actoren bij te staan, de vragen op te volgen en de publieke opinie te sensibiliseren rond het thema van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Bovendien beschikt het Instituut over een juridische dienst die gratis en vertrouwelijk bijstand verleent aan burgers die het slachtoffer zijn van geslachtsgebonden discriminatie of die informatie wensen in te winnen. Deze dienst adviseert en helpt de burgers bij verzoenings- of gerechtelijke procedures.

In het kader van onderzoeken verzamelt het Instituut kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die via zijn publicaties onder zijn partners, instellingen en burgers verspreid worden. Alle gegevens waarover het Instituut beschikt worden gratis op de website ter beschikking gesteld en via de media en sensibilisatiecampagnes verspreid.

Om de publieke opinie ertoe aan te zetten zich meer gelijkheidsgericht te gedragen, ondersteunt het Instituut de verenigingen die op het terrein actief zijn door meer bepaald financiële steun, via structurele of eenmalige subsidies, evenals institutionele en inhoudelijke ondersteuning te geven. Het Instituut overlegt ook met zijn partners om het streven naar gelijkheid van vrouwen en mannen een extra impuls te geven.

Directie

De directie bestaat uit een directeur/directrice en, normaal gezien, een adjunct-directeur/directrice. De directie van het Instituut wordt waargenomen door Michel Pasteel, die sinds 20 november 2006 in deze functie werd benoemd voor een periode van zes jaar. Deze periode werd op 20 november 2012 voor 6 maanden verlengd.

De directeur staat in voor het dagelijks bestuur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, leidt het personeel, organiseert de activiteiten van de dienst en brengt tijdens maandelijkse vergaderingen verslag uit over zijn beheer aan de Raad van Bestuur. De functie van adjunct-directeur/directrice blijft nog steeds vacant.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen bestaat uit 14 stemgerechtigde leden en 3 leden met een adviserende stem die door de Koning worden benoemd, bij een in de Ministerraad overlegd Koninklijk Besluit op voorstel van de minister van Gelijke Kansen.

De Raad van Bestuur van het Instituut bepaalt het algemeen beleid op voorstel van de directie. Hiertoe legt de directie het strategisch plan en het personeelsplan, evenals het werkingsverslag van het Instituut ter goedkeuring aan de Raad van Bestuur voor.¹

Voogdijminister

Sinds 20 maart 2008 is mevrouw Joëlle Milquet minister van Gelijke Kansen. Zij beschikt over een positief injunctierecht tegenover het Instituut. In het kader van zijn wettelijke opdrachten heeft het Instituut bovendien tot opdracht de minister van Gelijke Kansen te ondersteunen bij de volgende opdrachten: de voorbereiding en de uitvoering van de regeringsbeslissingen op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen; ondersteuning geven aan derden op vraag van de regering; het secretariaat van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen verzekeren; het verstrekken van advies en expertise aan de voogdijminister en aan de permanente vertegenwoordiging van België in het kader van de opvolging van de Europese beleidslijnen, desgevallend met een vertegenwoordigende rol en, tot slot, bijdragen tot de nationale coördinatie van de omzetting van de Europese wetgeving en de toepassing van de internationale wetgeving betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het Instituut helpt ook bij de uitvoering van de Algemene Beleidsnota van de minister.

2.3. Opdrachten

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is de federale overheidsinstelling (parastatale overheidsdienst type B) die sinds 16 december 2002 wettelijk bevoegd is voor het waarborgen en bevorderen van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de bestrijding van elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op basis van het geslacht, door middel van het uitwerken en uitvoeren van een aangepast wettelijk kader, structuren, strategieën, instrumenten en acties. Het Instituut streeft ernaar om de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving te verankeren, zodat ze zowel in de mentaliteit van de bevolking als in de praktijk een evidentie wordt.

Het Instituut neemt deel aan de ontwikkeling en verspreiding van goede praktijken op het gebied van de gelijkheid van vrouwen en mannen, meer bepaald via zijn publicaties en communicatiecampagnes. Het heeft ook tot opdracht om studies en onderzoeken over de gelijkheid van vrouwen en mannen uit te voeren, te steunen en te coördineren. Het Instituut verbindt zich ertoe zijn expertise en alle informatie en documentatie voortvloeiend uit zijn studies en onderzoeken ten dienste van het publiek te stellen.

---

¹ De lijst van de leden van de Raad van Bestuur en hun plaatsvervaarders vindt u als bijlage.

Op basis van de objectieve resultaten daarvan, formuleert het Instituut aanbevelingen en adviezen voor de overheid, privé-instellingen, de sociale partners en andere betrokken actoren met als doel de huidige wetten en reglementen te verbeteren en de aandacht te vestigen op lacunes op het vlak van de gelijkheid.

Bovendien besteedt het Instituut elk jaar een deel van zijn budget aan de ondersteuning van instellingen, door middel van structurele of eenmalige subsidies. De rol van strategisch, financieel, coördinerend steunpunt of ook van deskundige, zowel voor nationale als lokale projecten, is van essentieel belang. Het Instituut maakt er een erezaak van om zijn verschillende netwerken te ontwikkelen en met zijn partners samen te werken rond projecten die onder zijn bevoegdheid vallen.

Het Instituut heeft ook een juridische opdracht, die erin bestaat de vragen om informatie en klachten te behandelen van slachtoffers van discriminaties op basis van het geslacht of van elke persoon die vragen heeft over de gelijkheidswetgeving. Het kan slachtoffers steunen in hun gerechtelijke stappen voor feiten die onder zijn bevoegdheid vallen, en neemt actief deel aan de uitwerking van wetten op het vlak van de gelijkheid, meer bepaald door de omzetting van het Europese en internationale recht.

2.4. Personeel

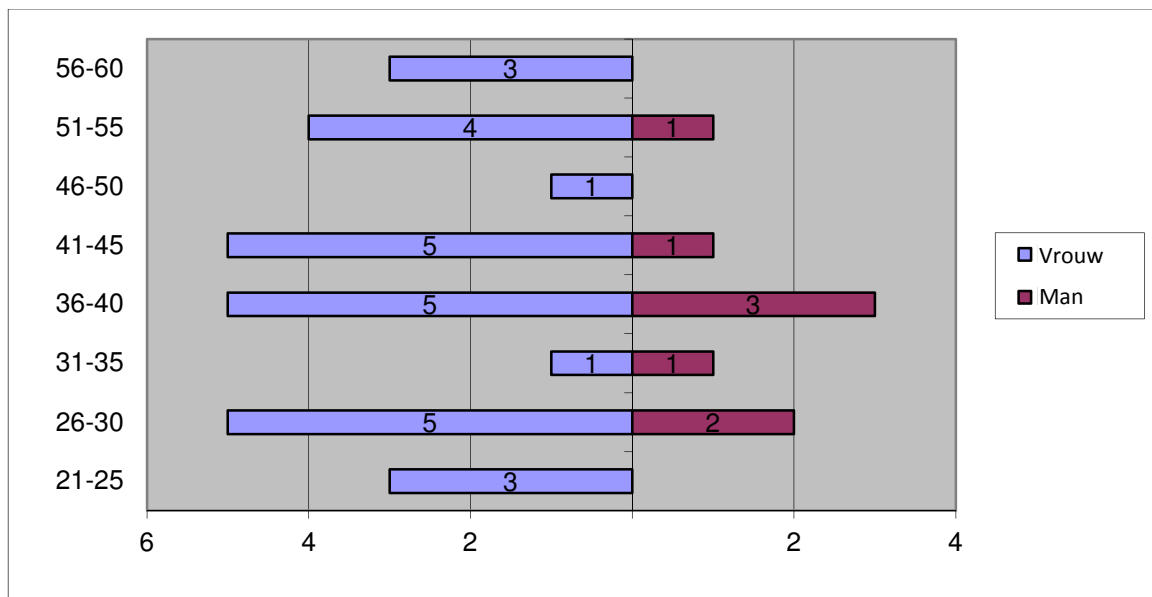
Algemeen

In 2012 stelde het Instituut gemiddeld 35 personen en één gemandateerde tewerk. Dit komt overeen met 32,40 voltijdse equivalenten en 31,40 zonder de directie.

In 2011 stelde het Instituut nog 38 ambtenaren tewerk. De wijzigingen die zich in 2012 onder het personeel voorgedaan hebben, zijn verschillend van aard. Een contractuele ambtenaar verliet vrijwillig het Instituut, terwijl een statutaire met pensioen ging. De belangrijkste aanwinst betreft een statutaire ambtenaar die tot de stage toegelaten werd. Bovendien kreeg een ambtenaar met een vervangingscontract een contract van onbepaalde duur aangeboden en kregen twee ambtenaren van niveau A promotie.

Bovendien vonden er ook personeelsbewegingen plaats bij de personeelsleden met een startbaanovereenkomst. Typierend voor deze startbanen, ook Rosetta's genoemd, is dat ze voor 100% gesubsidieerd worden. Bij gebrek aan voldoende middelen kunnen ze niet vervangen worden door vast personeel. Deze startbanen vormen een echte springplank voor jongeren, die jonger dan 26 moeten zijn, omdat hun de mogelijkheid geboden wordt om zonder enige beroepservaring het beroepsleven in te stappen. Wanneer deze jongeren de limietleeftijd bereiken hebben en dus de organisatie moeten verlaten, betekent dit voor het Instituut een echt verlies omdat deze jongeren de verworven kennis en de opgebouwde netwerken met zich meenemen.

Leeftijdspiramide van de leden van het Instituut in 2012

De directie buiten beschouwing gelaten bedraagt de gemiddelde leeftijd van het personeel van het Instituut 40 jaar.

Als we geen rekening houden met de functies die tijdelijk niet bezet zijn en waarvoor selectieprocedures lopen, telt het Instituut 19 Franstalige en 16 Nederlandstalige personeelsleden. Het Instituut ziet erop toe dat het taalevenwicht zo goed als mogelijk gerespecteerd wordt.

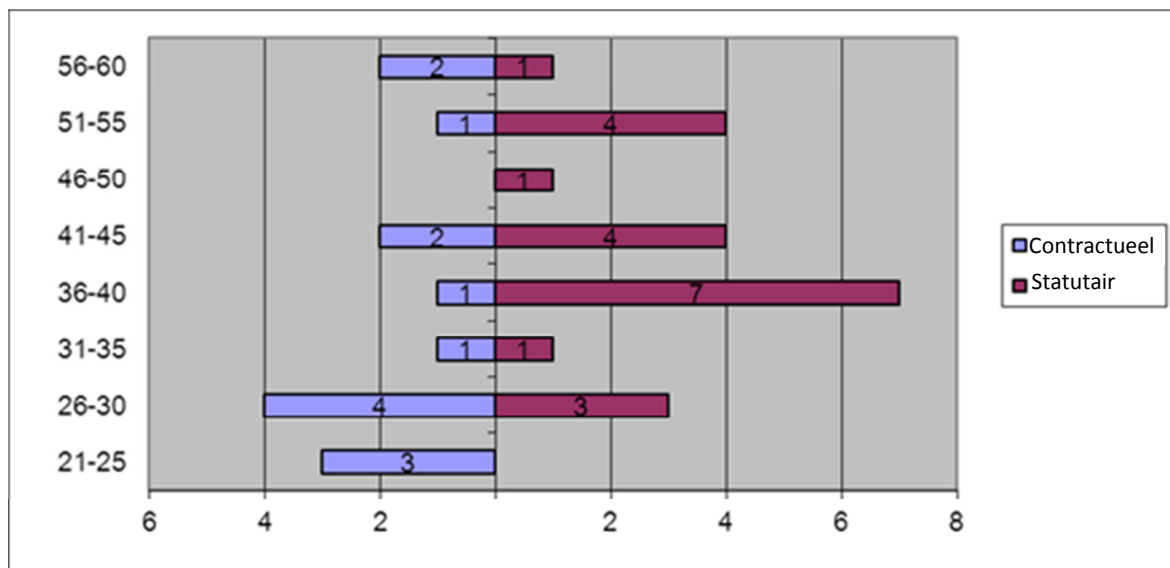
De meerderheid van de personeelsleden zijn vrouwen (77%). Voor de selectieprocedures werkt het Instituut samen met de diensten van Selor, zoals alle federale overheidsadministraties. Hoewel het Instituut diversiteit hoog in het vaandel voert, is er toch een grotere belangstelling van vrouwen voor de werkaanbiedingen. Daardoor slagen er statistisch gezien ook meer vrouwen en prijken ze op een betere plaats om de vacante betrekking in de wacht te slepen.

	FR	NL	<i>Totaal personeel</i>	Mannen	Vrouwen
Niveau A statutair	8	5	13	3	10
Niveau A contractueel	3	3	6	3	3
Totaal Niveau A	11	8	19	6	13
Niveau B statutair	1	1	2	1	1
Niveau B contractueel	2	3	5	1	4
Totaal Niveau B	3	4	7	2	5
Niveau C statutair	2	3	5	0	5
Niveau C contractueel	1	0	1	0	1
Totaal Niveau C	3	3	6	0	6
Niveau D statutair	1	0	1	0	1
Niveau D contractueel	1	1	2	0	2
Totaal Niveau D	2	1	3	0	3
Totaal	19	16	35 *	8	27

* Directie niet meegeteld.

Meer dan de helft van de medewerkers behoren tot niveau A (54%), 20% tot niveau B, 17% tot niveau C en 9% tot niveau D.

De meeste personeelsleden zijn statutairen (60%), 40% zijn contractuelen. In de mate van het mogelijke probeert het Instituut zijn 'human resources' een duurzaam karakter te geven door bij de selectieprocedures te opteren voor statutair personeel, behalve voor de startbanen.

Studenten en stagiairs

Het Instituut heeft de gewoonte om elk jaar in de vakantieperiodes studenten/studentes in te schakelen. Om budgettaire redenen kon dit niet in 2012. Het was dus niet mogelijk om tijdens de normale vakantieperiode te voorzien in de vervanging van het afwezige personeel.

Het Instituut kon echter wel ingaan op een aantal stageaanvragen voor periodes van 30 tot 60 dagen. Deze aanvragen worden geval per geval bekeken in functie van de beschikbaarheid van een medewerker die instaat voor de begeleiding van de stagiair/e. Het is namelijk van wezenlijk belang dat deze stages in het kader van een degelijke begeleiding kunnen plaatsvinden en een win-winsituatie kunnen betekenen voor de aanvragen die tot het Instituut gericht worden.

In 2012 gevolgte opleidingen

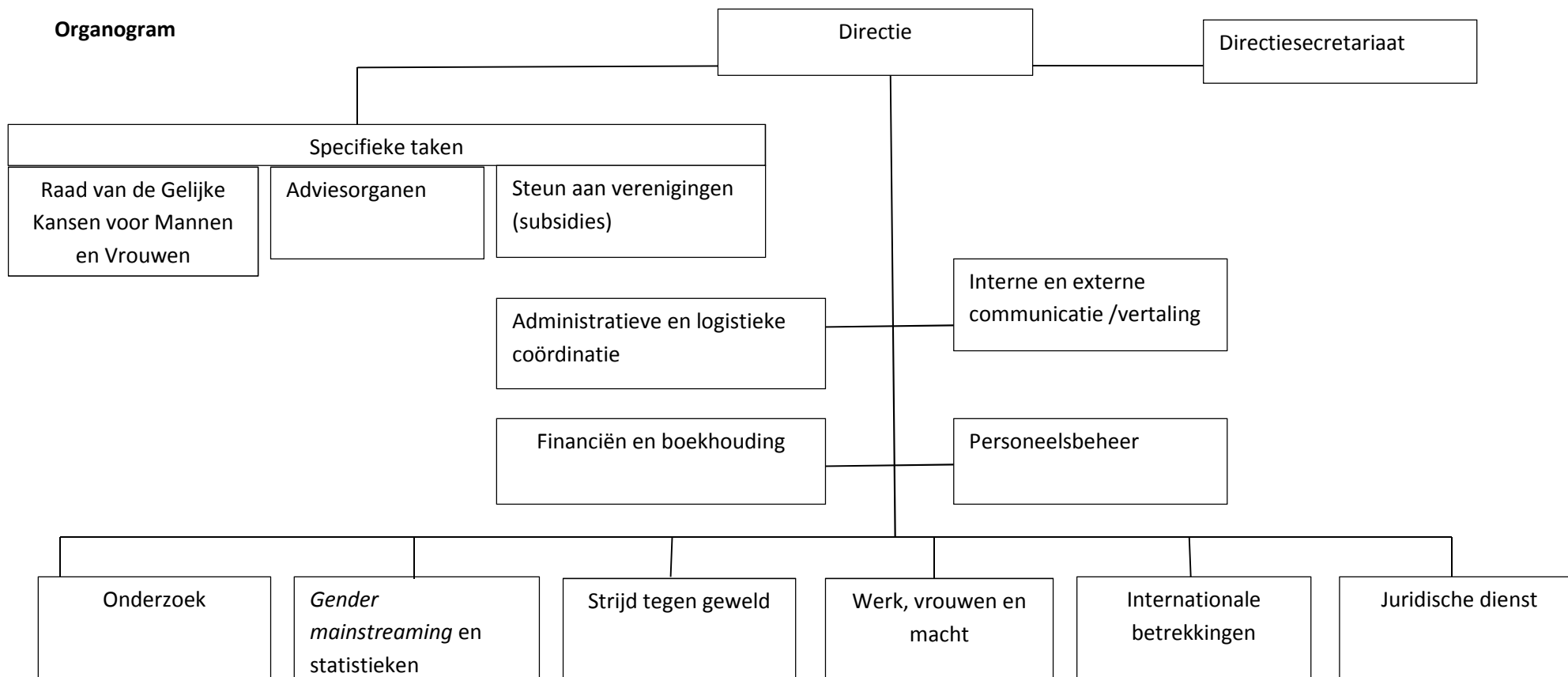
Het Instituut spoort zijn personeelsleden aan om regelmatig opleidingen te volgen om het expertiseniveau op peil te houden.

Personeelsleden die stage lopen en die als statutair in dienst werden genomen, moeten een opleidingsprogramma volgen dat aangepast is aan hun functie en hun behoeften.

Van de 36 medewerkers volgden er 26 een opleiding in 2012. 13 medewerkers waren van niveau A, 7 van niveau B, 4 van niveau C en 2 van niveau D.

In 2012 werden er in totaal 67 opleidingen gevolgd, goed voor 169 opleidingsdagen. Van die opleidingen werden er 27 verstrekt door het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid (OFO), terwijl de andere door verscheidene organisaties gegeven werden. Zo konden verscheidene personeelsleden een opleiding over de opvang van transgender personen volgen.

Organogram

2.5. Budget

Het Instituut beschikt over een jaarlijks budget dat voornamelijk bestaat uit een dotatie, uitgetrokken op de begroting van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

In 2012 kreeg het Instituut een subsidie van 4.723.000 euro, maar net als alle andere overheidsdiensten moest ook het Instituut zwaar besparen – wetende dat slechts 1.000 euro meer toegekend werd dan in 2011.

Het Instituut ontvangt ook een eenmalige subsidie van 102.000 euro van de Nationale Loterij.

Het Instituut ontvangt ook 65.000 euro aan specifieke middelen van het Waals Gewest en 33.500 euro van de Federatie Wallonië-Brussel in het kader van het in 2009 ondertekende samenwerkingsprotocol met betrekking tot sensibilisatie, informatie, klachtenbehandeling en bemiddeling inzake discriminatie op grond van het geslacht.

Deze subsidies zijn afzonderlijk in de budgetten toegerekend.

2.5.1. Begrotingsanalyse

Door de eerste besparingsmaatregelen als gevolg van de crisis moest het Instituut 0,7% (of 14.000 euro) op de personeelsuitgaven besparen. Een tweede besparingsmaatregel van 64.000 euro werd doorgevoerd naar aanleiding van het eerste begrotingsconclaaf. Bij het begrotingsconclaaf van maart 2012 werd het Instituut ten onrechte opgenomen in de lijst van de facultatieve subsidies, met als gevolg een bijkomende besparing van 2,1% of 101.000 euro. Ondanks het feit dat het Instituut herhaaldelijk op deze vergissing wees, bleef die besparing van toepassing.

Ondanks de budgettaire richtlijnen kon het Instituut toch geen besparingen doorvoeren op het bestaande personeelsbestand. Maar sinds 2009 vond wel geen enkele bijkomende aanwerving plaats. Om de begrotingsdoelstellingen te halen werd beslist dat het Instituut zijn personeelsplan 2012 niet volledig zou uitvoeren. De nieuwe aanwervingen werden dus uitgesteld en bepaalde uitgavenposten werden geschrapt of sterk ingekrompen.

In de loop der jaren werden aan het Instituut nieuwe opdrachten toegewezen waarvoor geen extra personeel of budgetten voorzien werden. Telkens werd er bespaard op het budget voor de specifieke missies. Overigens werd dit budget nogmaals ingekrompen.

Bovendien zijn de uitgaven voor de gecertificeerde opleidingen en het sectoraal akkoord opnieuw gestegen.² In dit licht werd er bovenop de federale dotatie een aanvullende dotatie gevraagd om de kosten van het sectoraal akkoord en de gecertificeerde opleidingen gedeeltelijk te dekken, maar deze vraag is net als de voorgaande jaren zonder gevolg gebleven.

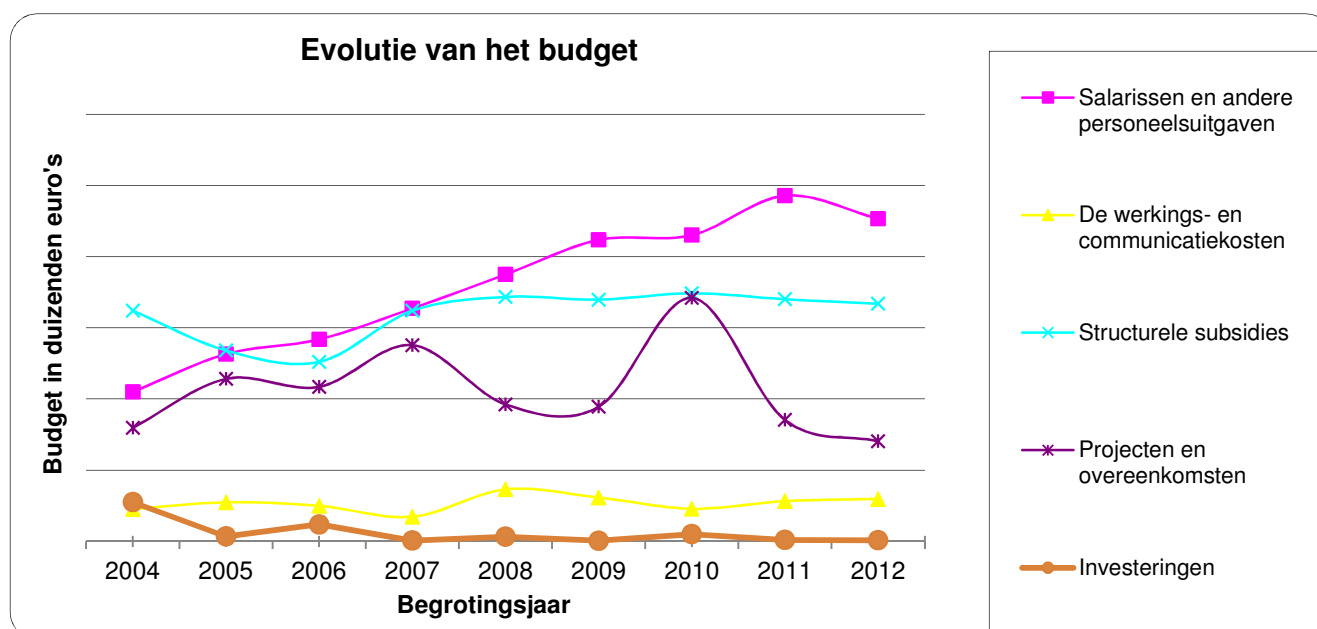
---

² Wat de uitgaven voor de gecertificeerde opleidingen betreft kan het Instituut indien nodig gebruik maken van een specifiek fonds.

2.5.2. Budgettaire evolutie

Evolutie van het begrotingsjaar in duizenden euro

BEGROTINGSJAAR	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Salarissen en andere personeelsuitgaven	1050	1315	1419	1636	1874	2117	2150	2428	2266
Werkings- en communicatiekosten	227	274	250	173	365	308	233	283	296
Structurele subsidies	1621	1341	1261	1620	1717	1698	1742	1701	1669
Projecten en overeenkomsten	798	1141	1085	1378	962	945	1520	853	703
Investerings	275	35	119	6	33	5	51	10	8
TOTAAL	3971	4106	4134	4813	4951	5073	5696	5275	4942

2.5.3. Jaarrekening

In 2011 was 34% van de inkomsten van het Instituut bestemd voor de ondersteuning van andere organisaties die actief zijn op het vlak van gelijke kansen voor vrouwen en mannen. Slechts 14% van de begrotingsuitgaven werd gebruikt voor eigen projecten en acties. Dit betekent dus dat de steun aan andere organisaties stabiel gebleven is, ten koste van het budget voor de basisopdracht van het Instituut.

De nieuwe bedrijfsrevisor was van oordeel dat de boekhouding in overeenstemming was met de wettelijke en administratieve bepalingen die in België van kracht zijn.

Budget 2011		Budget 2012		
K-euro	%	K-euro	%	UITGAVEN
2.428	46%	2.266	46%	Personeelsuitgaven
283	5%	296	6%	Lopende kosten
				Verzekeringen, kosten voor gebouwen, kantoorbenodigdheden, opleiding en documentatie, reis- en verblijfskosten, enz.
1.701	33%	1.669	34%	Steun aan andere organisaties
				die ijveren voor gelijkheid van vrouwen en mannen
853	16%	703	14%	Specifieke uitgaven voor de basisopdracht
10	0.2%	8	0.2%	Investerings
5.275	100%	4.943	100%	TOTALE UITGAVEN

2.6. Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Het Instituut ziet erop toe dat zijn waarden (engagement, integriteit, openheid, samenwerking, respect, gelijkheid en professionalisme) gerespecteerd worden en dat ze meegenomen worden in de diverse projecten en gebeurtenissen die door en voor het personeel georganiseerd worden.

De leden van het Instituut werden uitgenodigd om in oktober deel te nemen aan de Dag van de Duurzame Ontwikkeling, een initiatief van de POD Duurzame ontwikkeling dat georganiseerd wordt voor alle federale ambtenaren, op 11 november aan de mars ter gelegenheid van de 'Vrouwendag' en op 31 oktober aan de actie '1325', dag waarop iedereen een witte klapproos draagt als symbool van de vredeskraft van de vrouwen.

De personeelsleden van het Instituut worden regelmatig gevraagd om de communicatiecampagnes van het Instituut bekend te maken door het verspreiden van slogans, acties, clips, enz. binnen hun respectieve netwerken.

Dit jaar wenste het Instituut eveneens een goede daad te stellen door wenskaarten te versturen. Het Instituut verkoos de wenskaarten van Unicef aan te bieden omdat de winst doorgestort werd aan een project ter bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Het Instituut zette bovendien zijn samenwerking met de beschutte werkplaatsen verder voor het versturen op grote schaal van zijn publicaties.

2.6.1. Welzijn op het werk, veiligheid, gezondheid en sociale dialoog

Basisoverlegcomité

In 2012 kwam het Basisoverlegcomité officieel tweemaal bijeen, maar de kwesties in verband met welzijn op het werk, veiligheid, gezondheid en sociale dialoog maken wel degelijk deel uit van de

dagelijkse werking van het Instituut. Het preventieplan 2012 (globaal plan 2008-2012) werd voorgelegd en goedgekeurd. De twee vertrouwenspersonen van het Instituut namen deel aan de vergaderingen van het netwerk van vertrouwenspersonen opgericht door Empreva.

Als gevolg van een beslissing van de Ministerraad van 3 december 2010 moet het Instituut een controle van de ingenomen oppervlakte uitvoeren. Doel van die controle is de bezetting van de door de Regie der Gebouwen verhuurde oppervlaktes te controleren.

In 2012 stelde het Instituut een behoeftenplan op met de hulp van een vertegenwoordiger van de Regie der Gebouwen. Dit plan werd op 14 februari 2012 aan het Basisoverlegcomité van het Instituut voorgelegd en werd na de toelichting ervan met eenparigheid van stemmen goedgekeurd.

Dit behoeftenplan werd eveneens aan de Raad van Bestuur voorgelegd. Ook de regeringscommissaris moest haar advies over dit plan geven. Het behoeftenplan werd op 18 april 2012 door de Raad van Bestuur goedgekeurd.

Beheerraad van het gebouw 'Eurostation Blok 2 – Ernest Blerot'

In 2012 nam het Instituut deel aan drie vergaderingen van de Beheerraad van het gebouw die de diverse contracten beheert tussen de diverse betrokken instellingen die in het gebouw 'Eurostation Blok 2' (waar ook het Instituut gevestigd is) gehuisvest zijn.

Als er terugkerende problemen zijn in verband met de warmte, droogte of lichtsterkte in de lokalen, wordt het dossier behandeld door en met de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de Regie der Gebouwen en het gebouw Eurostation.

De meeste energie werd echter positief aangewend voor teambuilding, teamvergaderingen, combinatie van werk en privéleven via flexibele uurroosters, kinderopvang in de schoolvakanties enz.

Begeleidingscomités van het federaal Europees Sociaal Fonds

Het Instituut nam actief deel aan de verschillende begeleidingscomités voor projecten van het Europees Sociaal Fonds, waardoor diverse projecten tot een goed einde gebracht konden worden. We denken aan de gedragscode voor bedrijven (HR-instrument gebaseerd op het welzijn op het werk), weer aan het werk na een lange afwezigheid, intern communicatiebeleid in periodes van herstructurering, preventie van musculoskeletale aandoeningen op het werk, preventie van psychosociale risico's op het werk, evaluatie van de sensibilisatieacties in de OCMW's, enz.

3. Op dezelfde golflengte

3.1. Partners

Sinds vele jaren maakt het Instituut er een erezaak van om met het maatschappelijk middenveld en zijn partners regelmatig van ideeën te wisselen en goede relaties uit te bouwen. Als openbare instelling stelt het Instituut er prijs op de burgers en zijn partners uit het verenigingsleven en uit de

institutionele en academische wereld toegang te verlenen tot informatie en studies en stelt het alles in het werk om hun vragen te beantwoorden en zijn expertise ter beschikking te stellen.

3.1.1. Parlementen

Het Instituut wordt regelmatig gehoord in de Senaat en in de Kamer van Volksvertegenwoordigers omwille van zijn expertise op het gebied van de genderproblematiek.

Zo kwamen verscheidene leden van het Instituut bij diverse gelegenheden tussen, onder meer op 29 mei toen het Instituut in de Senaat gehoord werd over een wetsvoorstel betreffende seksisme.

De directeur van het Instituut zette in 2012 zijn mandaat in de Nationale Commissie voor de evaluatie van de toepassing van de wet betreffende de zwangerschapsafbreking (ook abortuscommissie genoemd) in de Senaat voort en in die hoedanigheid nam hij in 2012 deel aan verschillende vergaderingen. De abortuscommissie (opgericht bij de wet van 13 augustus 1990) heeft tot doel de toepassing van de abortuswet te evalueren en stelt ook een jaarverslag op.

Het Instituut beantwoordde in 2012 ook 43 parlementaire vragen³, 26 meer dan in 2011.

Het Instituut werd in juni 2012 ook in het Waalse Parlement gehoord om er de wet inzake *gender mainstreaming* en de rol van het Instituut in het kader van de uitvoering van de wet toe te lichten.

3.1.2. Maatschappelijk middenveld

In het kader van de opleiding 'Gender als voorwaarde voor duurzame ontwikkeling' die georganiseerd werd door 'Le Monde selon les Femmes', vond op 25 oktober 2012 een ontmoeting op het Instituut plaats. Deze internationale stage moest ontwikkelingsactoren in staat stellen hun praktijk te toetsen aan de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het is in die optiek dat het Instituut zijn opdrachten en expertisedomeinen heeft voorgesteld aan de stagiair(e)s en de band gelegd heeft tussen genderdimensie en duurzame ontwikkeling.

Verenigingen die de belangen van transgender personen verdedigen

In 2012 verstevigde het Instituut zijn samenwerking met organisaties die opkomen voor de rechten van transgender personen. Het personeel van het Instituut kon onder meer een opleiding volgen waarbij ze kwaliteitsvolle contacten met transgender personen konden leggen. Bovendien werd op de website van het Instituut een nieuwe rubriek geopend waarbij alle informatie voor dit specifieke doelpubliek duidelijk en beknopt teruggevonden kan worden. Door tot slot zijn algemene infolder te vernieuwen, zorgde het Instituut ervoor dat ook transgender personen zich betrokken voelen bij de materies die het behandelt.

---

³ Cf. Lijst met de parlementaire vragen - Bijlage 3.

Geweld

Aanbevelingen betreffende het beroepsgeheim en het risicoanalysemodel in het kader van een handboek over huiselijk geweld

In samenwerking met de uitgeverij Politeia heeft het Instituut meegewerkt aan het Handboek 'Familiaal geweld'. Politeia geeft kwaliteitsvolle publicaties in diverse vormen voor een professioneel publiek uit. Het Instituut leverde onder meer teksten en nam deel aan de redactieraad.

Taskforce 'Vrouwelijke genitale verminking'

Het Instituut werkte samen met de taskforce die opgericht en georganiseerd werd door het Vlaams Forum Kindermishandeling. In dit kader vonden twee bijeenkomsten plaats: de eerste over vrouwelijke genitale verminking en de gezondheidssector, de tweede over hulpverlening en vrouwelijke genitale verminking.

Taskforce 'Vlaams beleid inzake eengerelateerd geweld'

Het Instituut werkte samen met de vzw Zijn in het kader van verscheidene rondetafelconferenties over de uitwerking van een mogelijk beleid inzake eengerelateerd geweld. Het Instituut is eveneens lid van de Taskforce 'Vlaams beleid inzake eengerelateerd geweld' die bijzondere aandacht besteedt aan samenwerking met vrouwelijke allochtone groepen.

3.2. Netwerken

3.3.1. COM DO

Het COM DO-netwerk verzamelt de communicatoren van de cellen Duurzame Ontwikkeling van de diverse overheidsadministraties (FOD, POD en ION). Een lid van het Instituut neemt deel aan de vergaderingen om het ter beschikking gestelde communicatiemateriaal in ontvangst te nemen, goede praktijken uit te wisselen en hulp te zoeken voor de organisatie van de Dag van de Duurzame Ontwikkeling.

3.3.2. COMMNET

COMMnet is het netwerk van de federale communicatoren. Op initiatief van de FOD P&O organiseert dit netwerk workshops, plenaire vergaderingen en conferenties in aanwezigheid van communicatiedeskundigen, enz. De leden van de communicatiecel van het Instituut proberen aan dit netwerk deel te nemen om nieuwe kennis te verwerven, hun netwerk te verstevigen en goede praktijken uit te wisselen.

3.3.3. Felink

Felink is een onafhankelijk netwerk binnen de federale overheid dat sinds 2007 regelmatig activiteiten organiseert ter ondersteuning van de federale ambtenaren bij het uitbouwen van hun

netwerk, zodat ze zichzelf verder kunnen ontplooiën en hun carrièremogelijkheden verder kunnen uitbreiden.

Sinds drie jaar wordt het voorzitterschap uitgeoefend door een personeelslid van het Instituut. Een tweede personeelslid heeft zitting in het stuurcomité van Felink. Voor de praktische organisatie van bepaalde activiteiten doet Felink sporadisch een beroep op het administratief personeel van het Instituut. Die inzet wordt beloond met de aangroei van het ledental, ondanks het feit dat het concept van de workshops op kleinschalige gebeurtenissen betrekking heeft. Op 31 december 2012 telde Felink 1.577 leden, onder wie 87% vrouwen en 13% mannen.

In 2012 werden vijf activiteiten georganiseerd:

- **Workshop 'Positief omgaan met stress op de werkvloer'**

Stresssituaties die permanent worden hebben een negatief effect op het functioneren, de gezondheid, enz. Wanneer is er sprake van stresssituaties, hoe ze herkennen en hoe ze aanpakken? Dankzij enkele oefeningen konden de deelnemers en deelneemsters de oorzaken van stress leren herkennen en middelen vinden om ze te verhelpen.

- **De ontwikkelcirkels, een opportuniteit voor mijn professionele loopbaan**

Ontwikkelcirkels spelen een sleutelrol in de professionele ontwikkeling van medewerkers en medewerksters want ze voorzien in een aantal gesprekken tussen diensthoofd en medewerker, onder meer over de competenties en de ontwikkelingsdoelstellingen. Dankzij deze workshop werden de deelnemers geïnformeerd over de manier waarop deze gesprekken aangepakt moeten worden.

- **Workshop 'Start to Tweet'**

Via deze workshop maakten de deelnemers kennis met de gebruiksmogelijkheden van Twitter en leerden ze wat Twitter een overheidsdienst te bieden heeft op het gebied van communicatiestrategie. Twitter is een sociaal medium dat de gebruikers de mogelijkheid biedt om in een korte tekst van maximum 140 tekens neer te schrijven wat ze doen en wat ze met anderen willen delen. Het is tevens een zoekmachine om in real time onderwerpen en personen op te zoeken.

- **TWUNCH**

Felink organiseerde ook voor de eerste maal een twunch. Dit is een lunchbijeenkomst van gebruikers van Twitter. Bedoeling is mensen die elkaar al kennen of mensen die elkaar helemaal niet kennen, bijeen te brengen.

- **'Welke houding aan te nemen als leidinggevende om zo beter het fenomeen 'het glazen plafond' te begrijpen?'**

Om het netwerk te versterken organiseerde Felink een lunch waarop Marjorie Desoignies gevraagd was het woord te nemen over haar scriptie. Ze kwam spreken over de professionele gendernormen, de mannelijke en vrouwelijke waarden in organisaties, de in de 21^e eeuw gebruikte stijl van leidinggeven, leiderschap van vrouwen en het belang van de gemengdheid man/vrouw als economische uitdaging.

3.3.4. College van de voorzitters van de Instellingen van Openbaar Nut (ION)

De directeur van het Instituut wordt uitgenodigd om deel te nemen aan het college van ION dat ongeveer om de twee maand bijeenkomt en alle directeurs of directrices van een instelling van openbaar nut samenbrengt. Omwille van hun bijzonder statuut vormen die ontmoetingen tussen

instellingen die sterk op elkaar gelijken, een gelegenheid om goede praktijken uit te wisselen en het federaal netwerk te verstevigen.

3.3. Steun aan terreinactoren

3.3.1. Structurele subsidies

In 2012 zette het Instituut de structurele subsidiëring van de volgende vijf organisaties verder: de vzw Amazone, het Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis (AVG-Carhif), de Nederlandstalige Vrouwenraad (NVR), de Conseil des Femmes Francophones de Belgique (CFFB) en de vzw SOPHIA.

Omwille van de besparingsmaatregelen in de federale overheidssector die eind 2011 aangekondigd werden en in de komende jaren voortgezet zullen worden, was het Instituut verplicht een zekere voorzichtigheid aan te dag te leggen bij het opstellen van de nieuwe overeenkomsten. Zo nam de Raad van Bestuur de beslissing om de overeenkomsten in jaarlijkse overeenkomsten om te zetten, samen met een diepgaande jaarlijkse analyse van het jaarplan en de begroting, op basis van een eenvormig model. Bovendien werd voor de eerste maal een clausule toegevoegd die in de mogelijkheid voor het Instituut voorziet om de organisaties die een structurele subsidie genieten, een zeker percentage van de besparingen die het Instituut zelf moet doorvoeren, op te leggen.

In 2012 werden de volgende bedragen toegekend:

Amazone	€ 528.621,00
Carhif-AVG	€ 111.676,00
Sophia	€ 70.284,00
NVR	€ 32.439,00
CFFB	€ 32.439,00

Tot slot voorzag het Instituut, zoals elk jaar, in zijn begroting voor 2012 een dotatie voor de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen. In 2012 bedroeg deze dotatie 32.439 euro.

3.3.2. Eenmalige subsidies of kleine subsidies

In het kader van de 'eenmalige' of 'kleine subsidies' gaf het Instituut in 2012 een gunstig antwoord op 20 subsidieaanvragen voor Nederlandstalige projecten en 24 subsidieaanvragen voor Franstalige projecten. De verenigingen moesten een project voorstellen dat kaderde in een van de thema's van het jaar 2012, die vrijwel dezelfde waren als in de voorgaande jaren.

Overzicht van de projecten per thema

Combinatie van werk en privéleven

Het Instituut kende in 2012 een subsidie toe voor de oprichting van maandelijkse praatgroepen waarop ouders hun ervaringen kunnen uitwisselen en informatie inwinnen.

Een ander project had betrekking op de organisatie van seminaries en workshops rond het thema gezondheid. Werden onder meer behandeld: de combinatie gezondheidszorg, werk en bestaande oplossingen om het ene niet te moeten opofferen voor het andere. Er werd een brochure gemaakt met de handelingen van de seminaries en de workshops.

Bewustmaking van de integratie van de genderdimensie

Dankzij een kleine subsidie werden verscheidene evenementen georganiseerd rond de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, zoals een tentoonstelling met illustraties van de Verklaring, een concert rond de rechten van vrouwen en mannen alsook een pedagogische koffer. Dit project had als doel weinig of niet geletterde vrouwen bewust te maken van hun rechten.

Gelijkheid van vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt

In het kader van het Vrouwenfilmfestival 'Dames draaien' werd een symposium georganiseerd over de rol en de plaats van de vrouw in de audiovisuele sector in Europa. Het was de bedoeling de discussie over de verhoudingen tussen mannen en vrouwen in het kader van de toekenning van subsidies in de audiovisuele sector evenals over de oprichting van een Europees netwerk van vrouwen die in die sector actief zijn, aan te wakkeren.

Het Instituut maakte de realisatie van een pedagogisch werkinstrument op het gebied van huiselijk werk mogelijk met de bedoeling na te denken over de schoonmaaksector die geconfronteerd wordt met een aantal uitdagingen, zoals de precarisering van het werk of nog het blijven bestaan van stereotypes op het gebied van de gelijkheid van vrouwen en mannen. Dit werkmiddel werd gebruikt in het kader van opleidingsmodules bestemd voor professionals van het terrein.

Strijd tegen geweld

Een subsidie werd ook toegekend aan een fototentoonstelling waarin de verschillende fases die een slachtoffer van geweld in haar hersteltraject moet doorlopen, evenals de middelen die daarvoor ter beschikking staan, toegelicht worden. Deze rondreizende tentoonstelling werd voorgesteld aan opvangtehuizen die gespecialiseerd zijn in huiselijk geweld.

Dankzij een ander project kon een debat georganiseerd worden over lichamelijk en geestelijk geweld ten aanzien van bejaarden. De bedoeling was meer bepaald de aandacht erop te vestigen dat deze vormen van geweld zich zowel in de privé- als in de medische sfeer kunnen voordoen.

Vrouwen en besluitvorming

Om te informeren en te sensibiliseren rond het belang van de gelijkheid van vrouwen en mannen werd een debat met politieke vertegenwoordigers en jongeren georganiseerd.

Dankzij een subsidie van het Instituut kon een sensibilisatiecampagne rond de vertegenwoordiging van de vrouwen in de politiek op het getouw gezet worden. De campagne bestond uit interviews van plaatselijke politica's en parlementsleden.

Transgenderproblematiek

In 2012 gaf het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een gunstig gevolg aan de aanvraag van een vereniging voor het maken van een brochure over hermafroditisme en de medische behandeling ervan.

Vrouwen en vrede

In 2012 ontving het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen geen enkele aanvraag voor projecten die verband hielden met het thema 'Vrouwen en vrede'.

2012: Europees Jaar van het actief ouder worden en solidariteit tussen de generaties

In het kader van het Europees Jaar van actief ouder worden en solidariteit tussen de generaties subsidieerde het Instituut een project voor een seminarie en de publicatie van een achtergrondartikel over actief ouder worden. Het seminarie was bestemd voor vrouwen van 50 jaar en ouder en stelde diverse instrumenten voor, zoals opleidingssessies en praatgroepen.

3.3.3. Lokaal beleid voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Het zijn de provinciale coördinaties die instaan voor het lokale gelijkheidsbeleid. Zij hebben de opdracht op twee vlakken met de plaatselijke partners samen te werken: de bestrijding van geweld tegen vrouwen en de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen op sociaal-economisch vlak, in het maatschappelijk leven en wat de toegang tot de beslissingsfora betreft.

Elke provincie beschikt dus in principe over twee coördinatoren/coördinatrices die elk bevoegd zijn voor één van deze twee luiken en instaan voor de band tussen het federale niveau, de gemeenschap en het gewest via de uitvoering van projecten zowel op lokaal als provinciaal vlak, door de bevordering en verspreiding van federale en gemeenschapsinitiatieven op lokaal vlak en door met de partners te communiceren.

Het samenwerkingsakkoord tussen het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, de Federatie Wallonië-Brussel en het Waals Gewest maakt een gecoördineerde ontwikkeling van het lokale beleid op het gebied van gelijkheid van mannen en vrouwen mogelijk. In dit kader dragen de Federale Staat, de Federatie Wallonië-Brussel en het Waals Gewest op twee vlakken, in functie van de bestemming van hun financiële inbreng, bij

1. in de cofinanciering van de lonen en de werkingskosten van de provinciale coördinatoren/coördinatrices die actief zijn in een provinciale coördinatie die onder de voogdij van de Bestendige Deputatie staat;
2. in de steunverlening aan projecten ingediend in het kader van jaarlijkse projectoproepen die via de coördinatoren/coördinatrices aan de terreinverenigingen gericht worden.

Beide luiken vallen onder een andere financiering omdat het Instituut, de Federatie Wallonië-Brussel en het Waals Gewest instaan voor de steun aan de lonen van de coördinaties, terwijl de projectoproepen gefinancierd worden door het Instituut en de Federatie Wallonië-Brussel.

Projectoproepen

Elk jaar richt het Instituut samen met de Federatie Wallonië-Brussel een projectoproep tot de Franstalige provinciale coördinaties opdat zij vernieuwende proefprojecten met de lokale partners zouden uitvoeren in het kader van het gelijkheidsbeleid op plaatselijk vlak.

Op vraag van de provinciale coördinaties kadert de projectoproep in een driejarenplan 2013-2015 waarbij de diverse partners besloten hebben het luik gelijkheid van de projectoproep toe te spitsen op het wegwerken van stereotypes bij jongeren om zo een mentaliteitsverandering tot stand te brengen.

De projectoproep rond het luik gelijkheid moet dus elke provincie in staat stellen mee te werken aan de organisatie van de *Girls day Boys day*, die op 25 april 2013 in elke Franstalige provincie zal plaatsvinden. Deze actie, die de gendergebonden stereotypes en vooroordelen wil doorbreken, moet jongeren van de eerste en de tweede graad gedurende een dag de mogelijkheid bieden mensen met een voor hun geslacht atypisch beroep op hun werkplek te ontmoeten. Elke klas zal dus een bezoek brengen aan een vrouw met een beroep waarvan men denkt dat het enkel door mannen uitgeoefend wordt, en aan een man met een beroep dat hoofdzakelijk door vrouwen uitgeoefend wordt.

4. Sonar

4.1. In 2012 afgerond onderzoek en voltooide publicaties

4.1.1. Vrouwen en mannen in België – 2de editie

De lang verwachte editie van de statistische publicatie 'Vrouwen en mannen in België' werd begin 2012 aan de pers voorgesteld. Net zoals in 2006 bundelt deze brochure een reeks genderstatistieken en -indicatoren over bezoldigde en niet bezoldigde arbeid, inkomen, gezondheid, besluitvorming, combinatie arbeid en gezin, criminaliteit, wetenschap en technologie, migratie, opleiding en demografie. De nieuwe uitgave bevat ook nieuwe thema's zoals partnergeweld, tijdsgebruik en mobiliteit. De verzamelde gegevens verschaffen een duidelijk en objectief overzicht van de huidige samenleving op het gebied van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

De publicatie kreeg ruime weerklank in de pers.

4.1.2. De loonkloof

De resultaten van het rapport 2012 over de loonkloof bevatten enkele verrassende elementen zoals de vermindering van de loonkloof als gevolg van de impact van de crisis op de mannelijke werknemers. Deze resultaten werden voorgesteld tijdens een persconferentie. Bij zijn verschijning werd het loonkloofrapport zeer gunstig onthaald, onder meer door de internationale pers.

De website www.loonkloof.be, die in 2011 werd ontwikkeld, werd aangevuld en in een nieuwe hostomgeving geplaatst. De lancering van de website is gepland tegen de verschijning van het loonkloofrapport 2013.

4.1.3. Gender en inkomen

In 2012 maakte en publiceerde het Instituut een rapport getiteld 'Belgian Gender and Income Analysis (BGIA)'. Het doel was een genderbewuste analyse van bestaande inkomensgegevens te maken en indicatoren rond gender en inkomen te ontwikkelen.

Het BGIA-project is het resultaat van een samenwerking tussen het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie en het Federaal Wetenschapsbeleid. Het onderzoekscentrum Toegepaste Economie van de Université Libre de Bruxelles (DULBEA) werd belast met de concrete uitwerking van het project.

4.1.4. Wetenschappelijke studie van het fenomeen eerge relateerd geweld in België

In 2011 wenste het Instituut bij te dragen aan de ontwikkeling van een toekomstig efficiënt beleid ter bestrijding en preventie van eerge relateerd geweld in België. Daarom had het Instituut een wetenschappelijke studie over dit fenomeen gefinancierd in samenwerking met de Algemene Directie Veiligheid en Preventie van de FOD Binnenlandse Zaken.

In dat kader werd een overeenkomst gesloten met de Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel VUB, de Ugent-ICRH en de Dienst Klinische Psychiatrie van het Sint-Pietersziekenhuis in Brussel. Deze kwalitatieve studie werd eind 2011 afgerond.

In 2012 zorgde het Instituut in samenwerking met de Algemene Directie Veiligheid en Preventie van de FOD Binnenlandse Zaken voor de vertaling van het 'Wetenschappelijk fenomeenonderzoek naar eerge relateerd geweld in België', en verspreidde dit daarna op de websites van de diverse partners. De centrale doelstelling van deze studie bestond erin de diverse culturele en psychosociale factoren en processen die aan de oorsprong liggen van eerge relateerd geweld, uiteen te zetten en voorstellen te formuleren om het beleid en de benadering van eerge relateerd geweld in België te verbeteren. In deze studie werd de aandacht gevestigd op vier sectoren die het belangrijkste deel van de eerste- en tweedelijnhulpverlening vertegenwoordigen, namelijk politie en justitie, onderwijs, psychosociale bijstand en gezondheidszorg.

4.1.5. Studie over gedwongen huwelijken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In samenwerking met de Brusselse staatssecretaris voor Gelijke Kansen financierde het Instituut een studie over gedwongen huwelijken op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze studie werd besteld om een beter zicht te krijgen op de ernst en de uitgebreidheid van het probleem en de bestaande preventie en hulpverlening te verbeteren in het licht van de specifieke noden van potentiële slachtoffers van deze problematiek in het Brussels Gewest. Deze studie werd toevertrouwd aan de Université Libre de Bruxelles onder leiding van de Onderzoeksgroep 'Relations Ethniques, les Migrations et l'Égalité' (GERME). De bekendmaking van de resultaten is gepland in de loop van 2013.

4.2. Lopend onderzoek

4.2.1. Vrouwen aan de top – 2de editie

In 2008 publiceerde het Instituut een rapport met cijfergegevens over de aanwezigheid van vrouwen aan de top. In 2012 lanceerde het Instituut een project om die cijfers bij te werken. De opdracht werd toevertrouwd aan de Vrije Universiteit Brussel in consortium met SEIN van de Universiteit Hasselt.

Publicatie en verspreiding zijn gepland in de loop van 2013 en de resultaten zullen nader toegelicht worden op een studiedag in mei 2013.

4.2.2. Praktische brochure over zwangerschap en werk bestemd voor werkneemsters die zwanger of in zwangerschapsverlof zijn, en voor de werkgevers

Naar aanleiding van de studie over discriminatie op het werk van zwangere vrouwen of vrouwen in zwangerschapsverlof, maakte het Instituut een brochure om het brede publiek en meer bepaald de werkneemsters en de werkgevers over deze problematiek te sensibiliseren. De brochure, waarvan de druk en de verspreiding voorzien zijn in de loop van 2013, werd voorgesteld aan de sociale partners.

4.2.3. Biografie van Marijke Van Hemeldonck

In de loop van 2012 lanceerde het Instituut een nieuw project met de bedoeling een extra publicatie toe te voegen aan zijn reeks van biografieën. De opdracht werd toevertrouwd aan het Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis (Carhif-AVG) en er werd gekozen voor Marijke Van Hemeldonck als 'grande dame'.

4.2.4. Diversiteitsbarometer 'Huisvesting'

In samenwerking met het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding en de gewestministers bevoegd voor huisvesting wordt aan een diversiteitsbarometer gewerkt. Doel van het project is een structureel meetinstrument op grond van erkende gedragstesten uit te werken, teneinde een wetenschappelijke inventaris op te maken van het diversiteitsbeleid in België en ruimer van de houding van personen volgens geslacht, leeftijd, afkomst, seksuele geaardheid of handicap.

De 'Huisvestingsbarometer' zou in de loop van 2014 moeten verschijnen en zal gevolgd worden door een Onderwijsbarometer in 2016, waarna in 2018 een nieuwe cyclus van start kan gaan.

4.3. Adviezen en aanbevelingen

In het kader van zijn opdrachten brengt het Instituut op eigen initiatief of op vraag van derden zoals de voogdijminister, de sociale partners, enz., adviezen en aanbevelingen uit op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

4.3.1. Advies betreffende de indirecte discriminatie als gevolg van de toepassing van drie maatregelen door de directie van een onderneming

Op vraag van vakbondsafgevaardigden onderzocht het Instituut drie maatregelen die door de directie van een privéonderneming aan de personeelsleden werden opgelegd.

Die maatregelen hadden betrekking op:

- Het weigeren van telewerk voor deeltijdse werknemers en projectleiders, zonder dat er bij de directie sprake is van criteria zoals geslacht, maar wel van de toepassing van telewerkgerelateerde criteria, waarvan een criterium voltijds werken is.
- Het weigeren van deeltijdwerk voor de projectleiders want de directie wil een optimale aanwezigheid van alle leidinggevenden op de werkvloer en ziet niet in hoe men een team kan leiden en begeleiden zonder zelf aanwezig te zijn.
- Het weigeren van ouderschapsverlof voor projectleiders omdat het volgens de directie onmogelijk is deze functie voor slechts 80% te vervullen gezien de functievereisten, maar zonder verband met een geslachtsgebonden criterium.

Omdat deze maatregelen zonder onderscheid voor de vrouwelijke en de mannelijke werknemers golden, merkte het Instituut vooreerst op dat deze maatregelen geen directe discriminatie vormden. Wat een mogelijke indirecte discriminatie betreft, wees het Instituut erop dat er geen algemene beoordelingscriteria en rechtvaardigingsgronden bestaan. Enkel een analyse van de rechtspraak maakt het mogelijk een richting aan te geven betreffende de toereikendheid van de door de directie aangevoerde verantwoordingsgronden, maar de beslissing blijft nog altijd een zaak van de bevoegde rechtbanken en hoven.

In zijn advies gebruikte het Instituut bijgevolg talrijke verwijzingen naar de rechtspraak en formuleerde het aanbevelingen. Het Instituut bezorgde zijn advies in januari 2012.

4.3.2. Advies over de vraag van de federale politie betreffende de wettelijkheid van fysieke proeven die een verschillende impact hebben op mannen en vrouwen

Op vraag van de federale politie bracht het Instituut in december 2012 een advies uit over het wettelijk karakter van fysieke proeven die een verschillende impact hebben op mannen en op vrouwen.

In het kader van de rekrutering van politiefunctionarissen stelde de federale politie zich de volgende vraag: hoe de lichamelijke vereisten bij rekrutering verzoenen met de zorg om een korps samen te stellen dat de weerspiegeling is van de diversiteit man/vrouw in de samenleving?

Die vraag rees na de vaststelling dat uit de resultaten van de fysieke en medische proef gebleken was dat deze proef absoluut niet doorslaggevend was wat de mannen betrof, aangezien ze bijna allemaal geslaagd waren (96,39% slaagden), terwijl het slaagcijfer bij de vrouwen slechts 62,44% bedroeg.

Na raadpleging van het dossier en analyse van de wetteksten en de bestaande rechtspraak, komt het Instituut in zijn advies tot het volgende besluit:

- Het opleggen van fysieke proeven die verschillend zijn voor vrouwen en mannen is verboden door de wet van 10 mei 2007, omdat het onder geen enkele uitzonderingsregel op het principe van het verbod van directe discriminatie valt.
- Het organiseren van fysieke proeven is enkel toegestaan als de betrekking effectief het gebruik van lichamelijke kracht vereist en op voorwaarde dat men, om de indirecte discriminatie die eruit volgt weg te werken, aan de proeven criteria toevoegt ten opzichte waarvan vrouwelijke werknemers van bijzondere vaardigheden blij zouden kunnen geven.

Vanuit die vaststellingen formuleerde het Instituut een aantal aanbevelingen.

4.3.3. Advies over het wetsvoorstel tot bestraffing van bepaalde door seksisme ingegeven daden

Het Instituut werd door de Commissie Justitie van de Senaat gevraagd zijn advies over het wetsvoorstel tot bestraffing van bepaalde door seksisme ingegeven daden voor te stellen tijdens de zitting van 29 mei 2012.

Het Instituut overliep de lacunes in de huidige wetgeving op het gebied van seksisme, dat enkel gesanctioneerd kan worden als het binnen het kader valt van geslachtsgebonden discriminatie, zoals bepaald in de genderwet van 10 mei 2007. Het Instituut maakte tevens een meer gedetailleerde analyse van elk artikel van het wetsvoorstel en formuleerde aanbevelingen.

4.3.4. Juridisch advies over de mogelijkheid tot tussenkomst bij geweld, pesterijen en intimidatie tegen transgender personen

Op grond van de vaststelling dat transgender personen te maken krijgen met een specifieke discriminatie en/of pesterijen omwille van hun genderidentiteit of -expressie wenste het Instituut een inventaris te maken van de mogelijkheden om voor hen tussen te komen op basis van de vigerende wetgeving en de rechtspraak. Deze inventaris werd bovendien gebruikt voor een opleiding van de politie in Leuven in mei 2012 met de bedoeling de wettelijke bepalingen betreffende geweld na een haatmisdrijf tegen een transgender persoon toe te lichten.

4.3.5. Visietekst over het wegwerken van structurele discriminaties van transgender personen

In 2011 hadden meer dan 10% van de meldingen die het Instituut ontving betrekking op discriminaties van transgender personen. In het licht van de talloze discriminaties waarvan vooral transgender personen het slachtoffer zijn, stelde het Instituut een tekst op waarin het zijn visie op het wegwerken van de structurele discriminaties van transgender personen gaf en een aantal aanbevelingen formuleerde. Deze tekst werd vervolgens aan de minister van Gelijke Kansen bezorgd.

4.3.6. Aanbevelingen over de loonkloof

Op grond van de vaststellingen uit de jaarverslagen over de loonkloof formuleert het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een aantal politieke aanbevelingen, meer bepaald ten aanzien van de minister van Werk, de minister van Gelijke Kansen, de sociale partners, de pers en de gefedereerde entiteiten.

Samengevat wordt in deze aanbevelingen het volgende onderstreept: toetsing van alle functieclassificaties in de sectoren en de ondernemingen op hun genderneutraliteit; bestrijding van stereotiepe studiekeuzes; vacante betrekkingen voorstellen zowel aan vrouwen als aan mannen; uit de weg ruimen van de hinderpalen voor de toetreding tot de arbeidsmarkt; bestrijding van de werkloosheidsvallen; verbetering van de regelgeving betreffende het ouderschapsverlof dat trouwens beter onder beide partners verdeeld moet worden; nieuwe maatregelen om het glazen plafond te doorbreken; billijker verdeling van de investeringen in opleidingen voor werknemers; een grotere transparantie bij de individuele loononderhandelingen; bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt en versterking van de diverse statistische instrumenten om een beter zicht op de loonkloof te krijgen.

4.3.7. Advies betreffende de wijziging van de regels van het Burgerlijk Wetboek aangaande de overdracht van de naam aan het kind

Op 13 juni 2012 bezorgde het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen aan de Voorzitter van de Commissie Justitie en het Adviescomité gelijke kansen van de Senaat evenals aan de afgevaardigden van de rechten van het kind een advies over de wijziging van de regels van het Burgerlijk Wetboek betreffende de overdracht van de naam aan het kind.

Het Instituut stelde daarin vast dat de huidige regels met betrekking tot de overdracht van de naam aan het kind een discriminatie op grond van het geslacht zijn, en een schending betekenen van de geldende internationale reglementeringen die elke discriminatie tussen mannen en vrouwen veroordelen, in het bijzonder deze met betrekking tot de overdracht van de familienaam aan de kinderen. Deze regel waarbij koppels verplicht worden de naam van de vader aan het kind te geven, kan, naast zijn discriminerende aard, mogelijk ook leiden tot een grotere wens of verlangen bij de families naar de geboorte of de adoptie van een zoon veeleer dan een meisje om zo de familienaam door te geven aan de volgende generaties. Bijgevolg beveelt het Instituut aan om het Burgerlijk Wetboek te wijzigen opdat de naam van beide ouders aan hun kind doorgegeven wordt, om op die manier een daadwerkelijke gelijkheid tussen vrouwen en mannen tot stand te brengen. Het advies is beschikbaar op de website van het Instituut.

4.3.8. Advies over de discriminerende gevolgen van de regelgeving en de praktijk betreffende de verandering van voornaam op titels, diploma's en andere getuigschriften op de diverse onderwijsniveaus in de Federatie Wallonië-Brussel

In het kader van het samenwerkingsprotocol tussen de Federatie Wallonië-Brussel en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, en de ombudsdienst van de Federatie Wallonië-Brussel werd een gemeenschappelijk advies opgesteld over de discriminerende gevolgen van de regelgeving en de praktijk betreffende de verandering van de voornaam op titels, diploma's en andere getuigschriften op de diverse onderwijsniveaus in de Federatie Wallonië-Brussel.

Deze praktijken en regelgevingen zijn in strijd met een reeks Europese en Belgische aanbevelingen en wetten betreffende de strijd tegen discriminaties op grond van het geslacht en ten aanzien van transgender personen.

Dit advies werd binnen de regering van de Federatie Wallonië-Brussel bezorgd aan de vicepresident en minister van Hoger Onderwijs, de minister van Cultuur, Audiovisuele Media, Gezondheid en Gelijke Kansen, de minister van Leerplichtonderwijs en Sociale Promotie, evenals aan de Secretaris-generaal van de Federatie Wallonië-Brussel, de administrateur-generaal van onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, de administrateur-generaal van het onderwijzend personeel, de directrice-generaal van het niet-leerplichtonderwijs en wetenschappelijk onderzoek en tot slot aan de directrice-generaal van het leerplichtonderwijs.

Dit advies werd opgesteld in nauwe samenwerking met al deze diensten die heel wat gegevens over hun praktijken en reglementen bezorgd hebben en met de Directie gelijke kansen van de Federatie Wallonië-Brussel die instond voor de sturing van de werkgroepen, de uitwisseling met de diverse diensten vergemakkelijkte en een bijdrage aan de werkzaamheden leverde. Het advies is beschikbaar op de website van het Instituut.

4.3.9. Advies seksueel geweld

Het Instituut stelde een advies op over het thema van het seksueel geweld. In dit advies wordt aandacht geschonken aan de problematiek van de 'set seksuele agressie', opvang, het verhoor van slachtoffers, het gebrek aan opleiding van de politiediensten, de DNA-databank, collectieve verkrachtingen en de mogelijkheden op het vlak van hulpverlening. Het Instituut formuleerde tevens een aantal specifieke aanbevelingen. Bovendien werd ook een specifiek luik gewijd aan seksueel misbruik door professionele hulpverleners. Dit advies ligt ten grondslag aan de in de loop van 2013 geplande oprichting van de werkgroep 'Seksueel geweld', die belast zal zijn met de uitwerking van het luik 'seksueel geweld' in het Nationaal Actieplan 2014-2018.

4.3.10. Advies psychologisch geweld

Het Instituut stelde een advies op over psychologisch geweld waarin het onderzoek doet naar de vormen van psychologisch geweld die momenteel strafbaar zijn en naar hoe verscheidene kleine strafbare feiten tot een ernstiger misdrijf gebundeld kunnen worden.

4.3.11. Aanbeveling van de wetenschappelijke studie over het fenomeen van eengerelateerd geweld in België

In december 2011 werd het eerste Belgische onderzoek naar het fenomeen van eengerelateerd geweld afgesloten. Dit onderzoek werd uitgevoerd door de VUB en Ugent op vraag van het Instituut en de FOD Binnenlandse Zaken. Hoewel eengerelateerd geweld een complex fenomeen is dat moeilijk in een enkele definitie te vatten is, zijn de meeste actoren het erover eens dat dit geweld een specifiek verschijnsel is dat een specifieke benadering vereist.

Uit onderzoek blijkt dat dit verschijnsel wijdverbreid is: alle partijen die in het kader van het onderzoek geïnterviewd werden, geven aan dat ze ooit wel eens geconfronteerd werden met eengerelateerd geweld, maar niet over een voldoende kennis van het fenomeen beschikken. Het specifieke karakter van het fenomeen kan samen met een onvoldoende kennis ervan leiden tot zware beoordelingsfouten over de ernst van de situatie en het gevaar voor escalerend geweld.

Deze studie benadrukt de complexiteit van het verschijnsel, maakt een inventaris van de diverse vormen van eengerelateerd geweld, verklaart de diverse onderliggende factoren en processen, licht de oorzaken en de soorten geweld toe en formuleert een reeks concrete aanbevelingen om de diverse vormen van eengerelateerd geweld te herkennen en sneller op te sporen, en een gepaste hulpverlening voor te stellen. De aanbevelingen slaan enerzijds op de definitie en de conceptualisering van de term 'eengerelateerd geweld' en anderzijds op de uitwerking van een efficiënt interventiebeleid. De studie en de aanbevelingen werden in januari 2012 voorgesteld aan de leden van de Interdepartementale Coördinatiegroep van het Nationaal Actieplan.

4.3.12. Aanbevelingen in verband met de Salduz-wet

Het Instituut pleegde overleg met de Dienst Strafrechtelijk Beleid van de FOD Justitie en stelde bij die gelegenheid concrete aanbevelingen voor betreffende de Salduz-wet en de mogelijke negatieve gevolgen ervan voor de benadering van gevallen van partnergeweld.

4.3.13. Aanbeveling over de toegankelijkheid van de opvangvoorzieningen in de Federatie Wallonië-Brussel in het licht van het non-discriminatiebeginsel

In februari 2012 gaf het Instituut samen met het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding en de Algemeen Afgevaardigde voor de rechten van het kind van de Federatie Wallonië-Brussel aan de minister voor Kinderwelzijn, Onderzoek en Openbaar Ambt evenals aan de Raad van Bestuur van de ONE en aan de Administrateur-generaal van het ONE een aanbeveling betreffende de toegankelijkheid van de opvangvoorzieningen in de Federatie Wallonië-Brussel in het licht van het non-discriminatiebeginsel. Deze aanbeveling volgt op verscheidene meldingen die deze instellingen ontvingen met betrekking tot de toegankelijkheid van de door het ONE erkende opvangvoorzieningen, meer bepaald voor eenoudergezinnen. De aanbeveling werd eveneens ter kennisgeving bezorgd aan de ministers van Gelijke Kansen, de leden van de Franse Gemeenschapscommissie bevoegd voor maatschappelijk welzijn en gezin evenals aan de Directie Gelijke Kansen van het ministerie van de Federatie Wallonië-Brussel.

4.4. Opvolging van de adviezen en aanbevelingen

4.4.1. Opvolging van het zogenaamde Test-Aankooparrest

Tot 21 december 2012 lieten de verzekeraars de premies en uitkeringen voor privéverzekeringen leven, auto en hospitalisatie variëren volgens het geslacht van de verzekerden. Deze verschillen in behandeling vielen nu eens in het nadeel van de vrouwen uit (levensverzekering en hospitalisatieverzekering), dan weer in het nadeel van de mannen (autoverzekering en overlijdensverzekering).

Op 20 maart 2009 had het Instituut in het kader van het opstellen van het in artikel 16 bepaalde verslag over de toepassing van de Richtlijn 2004/113 maar ook van de onderhandelingen over de op artikel 13 gebaseerde Richtlijn en de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak Lindorfer, een advies uitgebracht waarin het de Europese Commissie aanspoorde in Richtlijn 2004/113 de eerbiediging van het principe van de gelijkheid van mannen en vrouwen kracht bij te

zetten, door de afwijkingsmogelijkheden op verzekeringsvlak te beperken en zelfs volledig te verbieden.

Op 2 maart 2011 verheugde het Instituut zich over het historisch arrest, dat de dag ervoor door het Hof van Justitie van de Europese Unie gevelde was, op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het Hof oordeelde dat rekening houden met het geslacht van de verzekerde als risicofactor in de verzekeringsovereenkomsten een discriminatie vormde. Het Hof stelde dus dat deze afwijking van het gelijkheidsbeginsel (die tot dan toegestaan was op basis van artikel 5 § 2 van Richtlijn 2004/113/EG⁴) nietig verklaard moest worden. Het Hof stelde echter de gevolgen van zijn beslissing uit en stond de verzekeringssector een overgangperiode toe waarin de verzekeringsmaatschappijen hun tarieven moesten aanpassen door dezelfde premies en uitkeringen op een niet-discriminerende wijze voor mannen en vrouwen toe te passen.

Sinds het verstrijken van de overgangperiode wordt het Instituut betrokken bij de uitwerking van het wetsontwerp tot aanpassing van de wetgeving naar aanleiding van het zogenaamde Test-Aankooparrest van maart 2011.

4.4.2. Opvolging van de aanbevelingen met betrekking tot de loonkloof - de Loonkloofwet

Het Instituut publiceert jaarlijks rond de maand maart een loonkloofrapport met de officiële cijfers over de verschillende verloning van vrouwen en mannen. Bovendien sluit het Instituut dit rapport steeds af met een reeks aanbevelingen voor het beleid, meer bepaald voor de minister van Werk, de minister voor Gelijke Kansen, de sociale partners, de pers en de gefedereerde entiteiten.

Onder die aanbevelingen vindt men onder meer de noodzaak om alle functieclassificaties in de sectoren en de ondernemingen op hun genderneutraliteit te controleren; het nemen van nieuwe maatregelen om het glazen plafond te doorbreken; een grotere transparantie bij individuele loononderhandelingen en de versterking van de diverse statistische instrumenten om een beter beeld van de loonkloof te krijgen.

Op 8 maart 2012 keurde de Kamer het wetsvoorstel ter bestrijding van de loonkloof tussen vrouwen en mannen goed (wet van 22 april 2012, BS 28 augustus 2012). De wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof heeft tot doel de loonkloof in kaart te brengen en op alle niveaus te bestrijden: op interprofessioneel vlak via de verplichting voor de sociale partners om maatregelen ter bestrijding van de loonkloof te onderhandelen, op sectoraal vlak via onder meer de invoering van genderneutrale functieclassificaties en tot slot op ondernemingsvlak via de organisatie van een verplicht overleg en de goedkeuring van gelijkheidsplannen.

Het Instituut overlegde met de kabinetten bevoegd voor Gelijke Kansen en Werk en de FOD Werk, Arbeid en Sociaal Overleg over de concrete tenuitvoerlegging van deze wet.

---

⁴ Richtlijn 2004/113/EG van de Raad van 13 december houdende toepassing van het beginsel van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en aanbod van diensten en goederen.

Er werd een project opgezet ter voorbereiding van de toetsing van de genderneutraliteit van de functieclassificatiesystemen: een eerste verkennende analyse bestond uit het opmaken van een stand van zaken.

4.4.3. Opvolging van het advies over de quota – wet over de quota in de administratie

In januari 2011 had het Instituut een advies uitgebracht met als titel ‘Zorgen voor een gewaarborgde aanwezigheid van de vrouwen in de beslissingsorganen van de handelsvennootschappen en de overheidsondernemingen’ ter attentie van de minister voor Gelijke Kansen en van de vertegenwoordigers van de politieke wereld.

Het Instituut stelde daarbij voor dwingende maatregelen goed te keuren die de participatie van vrouwen in de raden van bestuur van de overheidsinstellingen, in de mandaten van de overheidsadministraties evenals in de raden van bestuur van de overheids- en privéondernemingen moesten verhogen, dankzij de invoering van quota voor bestuurders evenals begeleidende maatregelen van het type ‘Women on Board’.

Sinds 2 juni 2012 is een koninklijk besluit (verschenen in het Belgisch Staatsblad van 8 juni 2012) met betrekking tot het statuut van het rijkspersoneel goedgekeurd met het oog op de invoering van quota in het federaal administratief openbaar ambt.

Op 4 oktober 2012 stuurde de vice-eerste minister, minister van Binnenlandse Zaken bevoegd voor Gelijke Kansen, een brief aan de ondervoorzitter van de Europese Commissie, commissaris belast met Justitie, Fundamentele Rechten en Burgerschap, waarin zij haar steun uitsprak voor het voorstel van richtlijn betreffende de invoering van vrouwenquota in de raden van bestuur en van toezicht van de grote Europese ondernemingen.

4.4.4. Opvolging van het advies betreffende de situatie van de vrouwen met een verblijfsvergunning en slachtoffer van partnergeweld

In 2011 liet het Instituut een inventaris opmaken van de concrete juridische situatie van buitenlanders met een voorlopige verblijfsvergunning gekoppeld aan hun statuut van echtgenoot/echtgenote of partner van een Belg/Belgische, die slachtoffer waren van geweld binnen het gezin. Deze opdracht werd toevertrouwd aan de Université Libre de Bruxelles. De studie was onder meer gebaseerd op een terreinonderzoek bij institutionele actoren, verenigingen en slachtoffers van geweld. De studie ging gepaard met aanbevelingen over de eventuele invoering van een specifieke bescherming waardoor deze personen een verblijfsvergunning zouden kunnen krijgen, los van die van hun echtgenoot/echtgenote of van hun partner. Deze aanbevelingen werden voorgelegd aan de Interdepartementale Groep en werden met eenparigheid van stemmen door de partneradministraties van het Nationaal Actieplan goedgekeurd.

Het Instituut heeft de haalbaarheid van deze aanbevelingen met de betrokken instanties onderzocht. In het verlengde van zijn advies werkte het Instituut samen met de organisatie Human Rights Watch mee aan haar rapport ‘De wet was tegen mij: de toegang van migrerende vrouwen tot bescherming tegen huiselijk geweld in België’.

Naar aanleiding van dit rapport werkte het Instituut mee aan de zitting van het Europees Parlement van 21 juni over het thema ‘Strategies to end double violence against undocumented women’. Tijdens die zitting werd het werk van het *Platform voor Internationale Samenwerking inzake Migranten zonder Verblijfsvergunning* (PICUM) voorgesteld. In de maand september organiseerde het Instituut een ontmoeting met de vzw Abraço. Als gevolg van dit overleg paste het Instituut zijn advies aan, in die zin dat het niet nodig is om de wet te wijzigen, maar dat de politiediensten een degelijke opleiding moeten krijgen. Dit advies werd voorgelegd aan de minister bevoegd voor Gelijke Kansen.

5. Echo's

5.1. Eerstelijnsdienst

Het Instituut beschikt sinds twee jaar over een eerstelijnsdienst die is samengesteld uit twee Franstaligen en twee Nederlandstaligen. Zij noteren de meldingen – klachten en vragen om informatie – die binnenkomen via het gratis nummer 0800/12 800 en via de meldingsformulieren die mensen op de website vinden of per post insturen.

Deze eerstelijnsdienst heeft tot doel om snel potentiële slachtoffers van genderdiscriminatie op te sporen, ze te informeren over de klachtenprocedure bij het Instituut, ze eventueel te helpen om hun meldingsformulier in te vullen, de dossiers in te voeren in de databank of ze naar de bevoegde instanties door te verwijzen als het Instituut niet bevoegd is. Op deze manier wordt het werk van de juristen verlicht, zodat zij hun expertise kunnen concentreren op de juridische analyses.

5.2. Klantgerichtheid

Sinds de invoering van de eerstelijnsdienst werden een aantal interne procedures opgestart om het proces in het kader van de continue verbetering te perfectioneren. Zo noteert de eerstelijnsdienst sinds begin 2012 niet alleen de vragen om informatie en klachten die bij de juridische cel toekomen, maar ook de informatieaanvragen met betrekking tot de andere cellen van het Instituut (vragen van bedrijven over de wet ter bestrijding van de loonkloof, uitleg over de statistieken van een studie, vragen van studenten voor hun studies en papers, enz.). Al deze vragen, die het Instituut steeds met hetzelfde professionalisme beantwoordt en die tot nu toe niet werden geregistreerd, zullen een beter beeld geven van de werklust die ze met zich meebrengen. Deze registratie heeft ook tot doel om sneller te reageren op vragen om informatie en dus de klanten beter voor te lichten.

Eveneens met dit doel ondertekende het Instituut in juni 2012 een overeenkomst met de FOD P&O om een klantencharter ten behoeve van zijn gebruikers op te stellen.

Vragen om informatie andere cellen FR	69
Vragen om informatie andere cellen NL	59
Totaal	128

Het Instituut kreeg 128 vragen om informatie in 2012 die moeten worden opgeteld bij de rechtstreekse vragen aan de juridische cel.

5.3.Registratieprocedure: Genderclaim

De vragen om informatie en de klachten met betrekking tot de juridische cel worden gegroepeerd onder de gemeenschappelijke noemer 'meldingen'. Ze worden ingevoerd in Genderclaim om over betrouwbare statistieken te beschikken betreffende klachten en vragen over gendergerelateerde discriminatie.

Deze statistieken geven een objectief beeld van gendergerelateerde discriminatie of aanverwante criteria zoals zwangerschap, bevalling, moederschap en geslachtsverandering. Ze geven in elk geval een objectief overzicht van de discriminatie die leidt tot het indienen van een klacht bij het Instituut. Talrijke studies hebben immers aangetoond dat de klachten die worden ontvangen door de organisaties ter bevordering van de gelijkheid slechts het topje van de ijsberg vormen. Veel slachtoffers dienen nooit klacht in omdat ze angst hebben, over onvoldoende informatie beschikken of het opgeven.

De verkregen statistieken brengen soms structurele problemen aan het licht, de noodzaak om een onderzoek te voeren naar een specifiek thema en/of een bewustmakingscampagne te voeren over een welbepaald fenomeen.

5.4. Enkele cijfers van de juridische cel

De juridische cel van het Instituut ontvangt meldingen langs diverse kanalen: zijn website, e-mails, brieven, via partners zoals de Espaces Wallonie of via het gratis nummer 0800/12 800. In 2012 ontving dit nummer 449 oproepen en sommige ervan leidden tot een melding die werd geregistreerd in Genderclaim. Het Instituut registreerde in 2012 in totaal 365 meldingen, waarvan 226 klachten en 139 vragen om informatie.

In vergelijking met 2011 zijn de meldingen met 21% gestegen (of 64 meldingen meer op één jaar tijd). Dit betekent dat de juridische dienst van het Instituut elke dag een extra melding ontvangt.

Sinds vorig jaar zijn meer bepaald de vragen om informatie met 26% gestegen en de klachten met 18%.

Maar deze voortdurende toename sinds de oprichting van het Instituut betekent niet noodzakelijk dat ook het aantal gevallen van gendergerelateerde discriminatie stijgt. Uit de onderzoeken van het Instituut blijkt eerder dat de klachten slechts het topje van de ijsberg vormen. Discriminatie wordt immers pas zichtbaar als het slachtoffer er melding van maakt. Maar over talrijke gevallen van gendergerelateerde discriminatie wordt gezwegen, omdat ze als 'normaal' of 'taboe' worden beschouwd. De slachtoffers zijn er zich niet altijd bewust van dat ze met ongelijke behandeling worden geconfronteerd. Anderen zijn bang voor de gevolgen als ze een klacht indienen of zien op tegen een lange gerechtelijke procedure. Het Instituut schrijft het groeiend aantal meldingen bijgevolg enerzijds toe aan het feit dat het nu meer bekendheid geniet, onder andere dankzij de mediatisering van bepaalde rechtszaken die het Instituut heeft gewonnen, en anderzijds aan een grotere bewustwording bij de publieke opinie, die genderongelijkheid en discriminatie steeds meer onaanvaardbaar vindt.

Verdeling van de meldingen naar geslacht in 2012	
Man	121
Vrouw	206
Transvrouw ⁵	12
Transman ⁶	9
Andere (= instellingen, bedrijven, maatschappij, enz.)	17

In 2012 waren 121 meldingen afkomstig van mannen en 206 van vrouwen. Iets meer dan twee personen op drie die een klacht indienden of informatie vroegen aan het Instituut zijn vrouwen. Zoals elk jaar gaat de juridische cel van het instituut concreet na wat de studies van het Instituut aanklagen: vrouwen zijn vaker dan mannen het slachtoffer van discriminatie op grond van hun geslacht.

Transgender personen vertegenwoordigen ongeveer 6% van de meldingen die het Instituut ontvangt. De meldingen zijn hoofdzakelijk afkomstig van transvrouwen, dit wil zeggen mannen die naar vrouw veranderd zijn of willen veranderen. Dit wil niet zeggen dat transmannen minder worden gediscrimineerd, maar hun aantal is kleiner.⁷

---

⁵ Man naar vrouw

⁶ Vrouw naar man

⁷ De studie van het Instituut uit 2009 'Transgender zijn in België: de sociale en juridische situatie van transgender personen in kaart gebracht' toonde aan dat transvrouwen gemiddeld dubbel zo talrijk zijn als transmannen (Tabel 7 p. 44).

Verdeling van de in 2012 geregistreerde meldingen volgens type	
Directe discriminatie	142
Indirecte discriminatie	19
Aanzetten tot discriminatie	35
Pesterijen	17
Ongewenst seksueel gedrag ⁸	13
Verwerpelijke beweegredenen ⁹	2
Seksisme	32
Geweld	5
Meerdere discriminaties	3
Andere	97

Net als de vorige jaren gaan de meeste meldingen over directe discriminatie. Toch zijn de klachten over dit soort gedrag met 18% gedaald.

Indirecte discriminatie komt zeven keer minder voor, zeker omdat deze minder gemakkelijk op te sporen is. Men gebruikt de term indirecte discriminatie als een ogenschijnlijk neutrale maatregel of verplichting een onderscheid tussen personen op basis van criteria inhoudt, zonder rechtstreeks gendergericht te zijn. Als een reglement bijvoorbeeld een onderscheid maakt tussen voltijdse en deeltijdse werknemers, terwijl de meeste deeltijdse werknemers vrouwen zijn, dan worden vrouwen door dit reglement indirect gediscrimineerd.

Meldingen van pesterijen omwille van het geslacht, zwangerschap of moederschap zijn met 26% verminderd in vergelijking met vorig jaar. Als ze worden opgedeeld naar het type pesterijen (niet-seksuele pesterijen en ongewenst seksueel gedrag), dan stelt men vast dat de meldingen van niet-seksuele pesterijen dubbel zo talrijk zijn als vorig jaar en de meldingen van ongewenst seksueel gedrag en discriminatie wegens zwangerschap of moederschap met 31% zijn verminderd.

De meldingen in de categorie 'andere' zijn bijna verdubbeld (stijging met ongeveer 70%). In deze categorie zitten de klachten en vragen om informatie over bijvoorbeeld juridische kwesties en meer algemeen elke vraag (positieve discriminatie, kinderopvang, enz.) die niet strikt behoort tot discriminatie, pesterijen of het aanzetten tot discriminatie.

Opmerkelijk is dat het Instituut een groot aantal klachten vastgesteld heeft in verband met het aanzetten tot discriminatie (ter vergelijking: vorig jaar werden slechts 4 meldingen genoteerd voor

⁸ In de vorige verslagen heette dit 'seksuele intimidatie'.

⁹ In de vorige verslagen heette dit 'verzwarende omstandigheden'.

dit soort gedrag). Het betreft meer bepaald klachten over de uitspraken tegen vrouwen van Sharia4Belgium in augustus 2012. Deze uitspraken veroorzaakten een golf van protest en zowel mannen als vrouwen dienden talrijke klachten in.¹⁰

Verdeling van de meldingen per discriminatiedomein in 2012			
	Verdeling van de klachten	Verdeling van de vragen om informatie	Totaal aantal meldingen
WERK	66	46	112
GOEDEREN EN DIENSTEN	35	13	48
CULTUUR EN MEDIA	67	4	71
SOCIALE ZEKERHEID	8	3	11
ONDERWIJS EN OPLEIDING	10	6	16
JEUGD, SPORT, TOERISME	/	/	/
PRIVÉRELATIES¹¹	15	5	20
ECONOMISCHE, SOCIALE, CULTURELE EN POLITIEKE ACTIVITEITEN	1	2	3
ORIËNTATIE EN BEROEPSOPLEIDING	2	/	2
ANDERE	22	60	82
ALGEMEEN TOTAAL	226	139	365

Het is de eerste keer dat het Instituut niet de meeste klachten optekende in het domein 'werk'. Dit is wel het geval als de vragen om informatie bij de klachten worden opgeteld. In vergelijking met 2011 is er echter ook een lichte daling van de meldingen met ongeveer 20% in dit specifieke domein (waarvan 27% minder klachten en 8% minder informatieaanvragen).

Ook op het gebied van de sociale zekerheid valt een forse daling van de klachten op te merken, met 60%, en dus ook van het totaal aantal meldingen. In 2011 waren deze meldingen nog verdubbeld. Ze

¹⁰ Zie ook het gedeelte 'Gerechtelijke stappen en bemiddeling'.

¹¹ In de vorige activiteitenverslagen heette dit 'Privésfeer'.

hebben bijvoorbeeld te maken met verschillen tussen vrouwen en mannen bij de pensioenen of met geneesmiddelenkosten die verschillend worden terugbetaald afhankelijk van het geslacht.

Maar buiten deze twee domeinen stijgt het aantal meldingen over heel de lijn. Sinds 2011 is er zelfs een opmerkelijke verhoging van 195% in het domein 'cultuur en media'. Dit is volledig toe te schrijven aan de stijging van het aantal klachten met 272%. Deze gegevens kunnen toegeschreven worden aan het feit dat de klachten betreffende Sharia4Belgium in dit domein werden genoteerd.

Klachten en informatieaanvragen per actiedomein en per publiek voor 2012						
	Totaal aantal meldingen	Mannen	Vrouwen	Man naar vrouw	Vrouw naar man	Andere (bedrijven, instellingen, enz.)
WERK	112	32	71	3	0	6
GOEDEREN EN DIENSTEN	48	30	12	2	2	2
CULTUUR EN MEDIA	71	26	38	1	0	6
SOCIALE ZEKERHEID	11	4	6	1	0	0
ONDERWIJS EN OPLEIDING	16	0	14	1	1	0
JEUGD, SPORT, TOERISME	0	0	0	0	0	0
PRIVÉRELATIES	20	5	9	2	4	0
ECONOMISCHE, SOCIALE, CULTURELE EN POLITIEKE ACTIVITEITEN	3	0	2	1	0	0
ORIËNTATIE EN BEROEPSOPLEIDING	2	1	1	0	0	0
ANDERE	82	23	53	1	2	3

Het is niet verrassend dat vrouwen dubbel zo vaak met discriminerende feiten in het domein 'werk' te maken hebben dan mannen, terwijl in het domein 'goederen en diensten' mannen dubbel zo vaak worden getroffen dan vrouwen.

In het domein ‘onderwijs en opleiding’ worden alleen vrouwen en transgender personen gediscrimineerd wegens hun geslacht. Wij merken op dat transgender personen in bijna alle domeinen het slachtoffer van discriminatie zijn en vooral in de domeinen ‘privérelaties’, ‘werk’ en ‘goederen en diensten’.

Evolutie van de klachten per jaar, sinds 2008, en per domein					
	2008	2009	2010	2011	2012
Werk	56	57	69	90	66
Goederen en diensten	16	19	16	33	35
Cultuur en media	8	7	10	18	67
Sociale zekerheid	6	1	4	20	8
Onderwijs en opleiding	5	6	6	7	10
Jeugd, sport en toerisme	1	1	1	/	/
Privérelaties	5	4	1	14	15
Economische, sociale, culturele en politieke activiteiten	/	/	/	/	1
Oriëntatie en beroepsopleiding	/	/	/	/	2
Andere (chtscheiding, wetgeving, laster, enz.)	28	55	23	9	22
Totaal	125	150	130	191	226

Behalve de domeinen ‘sociale zekerheid’ en ‘werk’, waar wij een lichte daling vaststellen, werd op alle andere domeinen een stijging van het aantal klachten genoteerd.

Bovendien zijn de klachten bijna verviervoudigd op het domein van cultuur en media. Deze explosie van klachten kan verklaard worden door de bewustwording van de publieke opinie van de problematiek van het seksisme in de reclame en de media. Dit is te danken aan de mediatisering van de hostessen die op het autosalon als objecten werden gebruikt, de aankondiging van een wetsontwerp over seksisme en de uitzending van de reportage van Sofie Peeters over pesten op straat waarvan vrouwen het slachtoffer zijn wegens hun geslacht en, zoals reeds uitgelegd, de klachten in verband met Sharia4Belgium.

Meldingen in verband met seksisme	
2005	2
2006	6
2007	6
2008	9
2009	11
2010	21
2011	48
2012	32

In dit domein werden er talrijke klachten ontvangen in verband met de hostessen op het autosalon, filmaffiches, websites die aanzetten tot ontrouw, een festivalprogramma met een zanger die oproept tot geweld tegen vrouwen, enz. Wij stellen vast dat er in vergelijking met 2012 een daling met 33% optrad.

Meldingen in verband met reclame	
2007	1
2008	5
2009	9
2010	6
2011	20
2012	10

Hoewel er in vergelijking met 2011 maar half zoveel meldingen waren, ontving het Instituut zoals elk jaar ook nu weer meldingen in verband met reclame, onder andere over stereotiepe beelden of vernederende voorstellingen van de vrouw. Deze laatste werden bezorgd aan de Jury voor Ethische Praktijken, zoals bepaald in het samenwerkingsprotocol.¹²

Meldingen in verband met transseksualiteit	
2005	3
2006	4
2007	14
2008	12
2009	20
2010	22
2011	29
2012	40

De meldingen in verband met transgender personen blijven elk jaar toenemen. Ze bevestigen de resultaten van studies hierover die aangeven dat transgender personen vaak te maken krijgen met discriminatie op grond van geslacht. Transgender personen botsen op talrijke obstakels, hetzij

¹² Zie ook het gedeelte over de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame.

wegens hun geslachtsverandering, hun geslachtsidentiteit of de manier waarop zij hun geslacht beleven. Dit geldt zowel op het domein van het werk (om aangeworven te worden of hun werk te behouden) als bij de geslachtsverandering zelf (identiteits- en geslachtsverandering), in hun relatie tot de anderen (de manier waarop de media met deze problematiek omgaan, hun rol als slachtoffers van verbaal geweld op straat en op openbare plaatsen), enz. Transgender personen vormen weliswaar een minderheid in de totale bevolking, maar ze worden gediscrimineerd op elk domein. De meldingen die het Instituut hierover in 2012 ontving, vertegenwoordigen 6% van het totaal aantal meldingen.

Meldingen in verband met zwangerschap/moederschap			
	Domein 'werk'	Zwangerschap / moederschap	Percentage dossiers 'zwangerschap/moederschap' in het domein 'werk'
2005	38	13	34,2%
2006	43	12	27,9%
2007	88	35	39,8%
2008	65	38	58,5%
2009	88	38	43,2%
2010	99	42	42,4%
2011	140	47	33,5%
2012	112	35	31%

Hoewel er in 2012 een daling optrad van het aantal meldingen op het domein 'werk' en met betrekking tot discriminatie wegens zwangerschap, bevalling of moederschap, blijven dergelijke discriminaties betreffende een beschermd statuut zoals in 2011 schommelen rond 31% van het totaal aantal meldingen op het domein 'werk'.

Op het domein 'werk' legt één derde van de vrouwen klacht neer wegens discriminatie in verband met hun zwangerschap.

5.5. Gerechtelijke stappen en bemiddeling

5.5.1. Sharia4Belgium

Op 10 augustus 2012 kondigde het Instituut aan dat het een klacht had ingediend bij de procureur des Konings tegen de woordvoerder van Sharia4Belgium wegens zijn uitspraken op 3 augustus 2012

en de talrijke klachten die vrouwen en mannen hierover hadden ingediend. Volgens het Instituut vormen deze woorden een aansporing tot discriminatie, haat, geweld en segregatie van een groep, in casu vrouwen, volgens artikel 27 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen.

5.5.2. Constructief overleg met een discotheek

In september 2012 had het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een constructief gesprek met de uitbater van een discotheek nadat deze een nieuw beleid had ingevoerd, waarbij meisjes op sommige avonden vanaf 18 jaar binnen mochten, maar jongens 21 jaar moesten zijn.

De maatregel was gebaseerd op de praktische ervaring van de discotheek, maar volgens het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding – dat bij dit dossier betrokken was wegens het criterium ‘leeftijd’ – was hij niet te verzoenen met het verbod op discriminatie op basis van leeftijd en geslacht. Er werden een aantal mogelijkheden besproken om de problemen van de discotheek op een niet-discriminerende manier aan te pakken. Het management van de discotheek verbond zich ertoe om de aangekondigde maatregel voorlopig niet toe te passen en een wettelijk aanvaardbaar alternatief voor te stellen.

5.5.3. Proces ‘Sadiah Sheikh’

Op 19 december 2012 werden de ouders van Sadiah Sheikh door het Assisenhof van de provincie Namen schuldig bevonden aan de moord op hun dochter als daders of mededaders, met voorbedachten rade en met de verzwarende omstandigheid van discriminatie op grond van het geslacht. De vader van Sadiah, Tariq Sheikh, werd ook schuldig bevonden als dader of mededader van een poging tot gedwongen huwelijk van zijn dochter.

Het Assisenhof van de provincie Namen heeft het optreden van het Instituut erkend als dienst die strijdt tegen de ongelijkheid op grond van het geslacht en als verdediger van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Het Hof bevestigde dat genderstereotypen tot ernstige geslachtsdiscriminatie tegen vrouwen leiden.

Zoals bekend had het Instituut zich burgerlijke partij gesteld om ervoor te zorgen dat eremoord voor het eerst in België zou worden veroordeeld, dat het geslacht van het slachtoffer als verzwarende omstandigheid zou worden erkend en dat de poging tot gedwongen huwelijk zou worden bestraft. Het Assisenhof van de provincie Henegouwen had al op 9 december 2011 erkend dat Sadiah Sheikh door haar familie (haar ouders, broer en zuster) was vermoord, met als reden dat zij de familie had onteerd door zich niet te willen plooiën naar de rol die van haar als vrouw verwacht werd en naar het gedwongen huwelijk. Ten gevolge van de beslissing van het Hof van Cassatie van 25 april 2012 moesten de ouders van Sadiah opnieuw worden berecht, terwijl de broer van Sadiah de beslissing van het Hof van Assisen van Henegouwen niet aanvocht en de zuster van Sadiah afzag van haar beroep.

Na het eerste arrest van het Hof van Assisen van de provincie Henegouwen is dit de eerste keer dat een rechtscollège in België een veroordeling uitspreekt wegens een poging tot gedwongen huwelijk en dat de verzwarende omstandigheid van het geslacht wordt erkend.

6. In de ether

6.1. Communicatie

6.1.1. Media-aandacht

Zoals uit de onderstaande tabel blijkt, registreerde het Instituut een daling van de vermeldingen in de pers in 2012 (25% minder dan in 2011). Toch gaat het nog altijd om meer dan het dubbele van het jaar 2010.

Aantal vermeldingen in de pers per jaar, op basis van het mediakanaal

Mediakanaal	2012	2011	2010	2009
Radio	53	19	21	16
TV	31	37	12	15
Dagbladen	120	135	88	67
Tijdschriften	7	9	9	23
Online pers	105	208	10	18
Diverse media ¹³	7	21	6	/
Totaal	323	429	146	139

De radio heeft duidelijk meer aandacht aan het Instituut besteed (meer dan het dubbele van het jaar voordien). In de online pers zijn de vermeldingen het sterkste gedaald, met de helft. Maar als men geen rekening houdt met de vermeldingen van het proces Sadia Sheikh – dat bijzonder veel media-aandacht heeft gekregen – dan is het aantal vermeldingen tussen 2011 en 2012 met 25% gestegen. Dit betekent dat het Instituut met alle andere thema's meer zichtbaar was. Uiteindelijk lijkt het strategisch belangrijker om op verscheidene domeinen beter zichtbaar te zijn dan heel sterk op te vallen met één enkel thema.

Verdeling van de vermeldingen in de pers per taal en per jaar

	2011		2012	
	Vermeldingen in de pers waarin het Instituut al dan niet wordt vermeld	Vermeldingen in de pers waarin het Instituut wordt vermeld	Vermeldingen in de pers waarin het Instituut al dan niet wordt vermeld	Vermeldingen in de pers waarin het Instituut wordt vermeld
Totaal	429	59	323	144
FR	329	43	205	79
NL	57	14	103	58
FR-NL	16	2	11	5
EN	27	0	1	0
DE	0	0	3	2

Men ziet dat de Nederlandstalige media veel meer aandacht aan het Instituut hebben besteed, met het dubbel aantal vermeldingen sinds vorig jaar.

¹³ Diverse media omvat nieuwsbrieven, blogs, persagentschappen, vermeldingen op Facebook-pagina's, enz.

Het Instituut heeft voor het eerst ook de vermeldingen in de Duitse pers genoteerd en het stelt vast dat de Engelstalige media het Instituut veel minder hebben vermeld, wegens hun veel geringere belangstelling voor het proces Sadia Sheikh bis.

We merken dat alle Nederlandstalige media die een onderwerp in verband met het Instituut hebben behandeld, het Instituut hebben vermeld, terwijl dit bij 16% van de Franstalige media niet het geval was.

We zien ook dat als leden van het Instituut worden geciteerd, dit nog steeds vooral in de Franstalige media gebeurt, maar het verschil wordt kleiner. In 2011 was één vermelding op vier in het Nederlands, in 2012 ging het om één vermelding op drie.

6.1.2. Persberichten

In 2012 heeft het Instituut 13 persberichten in het Nederlands uitgestuurd.

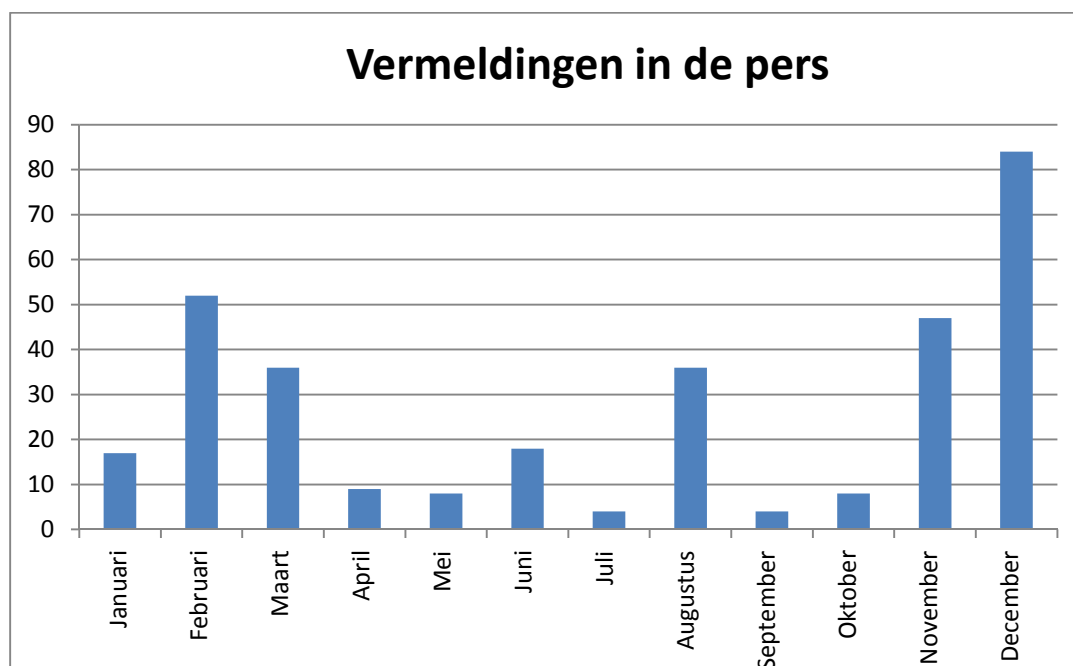
- 21 februari 2012 - Vrouwen en mannen in België: gelijk in 2012?
- 23 maart 2012 - De economische crisis doet de loonkloof dalen
- 26 april 2012 - Het Hof van Cassatie stelt het eermisdrijf en het geslacht van het slachtoffer als verzwarende omstandigheid niet in vraag
- 13 juni 2012 - In NAAM van de gelijkheid van mannen en vrouwen
- 6 juli 2012 - Lancering van het federale plan *gender mainstreaming*
- 4 augustus 2012 - Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen onderzoekt de uitlatingen van Sharia4Belgium
- 10 augustus 2012 - Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen legt klacht neer tegen Sharia4Belgium
- 13 november 2012 - Het activiteitenverslag 2011 van het Instituut is verschenen
- 19 november 2012 – Internationale Mannendag
- 21 november 2012 - Mannen durven neen zeggen tegen geweld op vrouwen!
- 3 december 2012 - Sadia Sheikh: de ouders opnieuw voor de rechter
- 17 december 2012 - Aanstelling nieuwe Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
- 20 december 2012 - Sadia is wel degelijk vermoord door haar familie omdat zij een vrouw was

Het valt op dat het Instituut vaker op verzoek van de media zijn medewerking heeft verleend voor achtergrondartikels of dossiers over een welbepaald onderwerp om zijn mening kenbaar te maken.

- Magazine Terre – lente 2012 - Le développement durable laisse-t-il une place aux femmes ?
- Magazine Axelle – Nom de famille : bientôt du changement ?
- Espace laïcité – Mythe de l'égalité-déjà-là
- De Morgen – Dossier Seksisme
- Filiatio - (In)égalités femmes/hommes en Belgique, Au boulot !
- JDJ – Forcé(e) au coming-out pour justifier ses diplômes, ou les conséquences discriminatoires d'un changement de sexe
- VRT – Opiniebijdrage over Sharia4Belgium
- Art Imagine – 22 juni 2012 – speciaal nummer tegen het geweld waar te vaak vrouwen het slachtoffer van zijn en meer bepaald tegen besnijdenis

6.1.3. Vermeldingen in de pers en analyse

In januari moest het Instituut reageren naar aanleiding van de polemiek over seksisme op het autosalon en van de verklaring van de minister belast met het gelijkheidsbeleid over de lancering van een antiseksismewet. In maart gaf het Instituut zoals elk jaar zijn mening over de loonkloof en verdubbelde het zijn mediadekking in vergelijking met dezelfde periode van het jaar voordien. In juni publiceerde het Instituut zijn advies over naamsoverdracht.

Men stelt vast dat het Instituut in november een groot aantal mededelingen verspreide (activiteitenverslag, colloquium over ouderschap, campagne in de strijd tegen geweld en begin van het proces van Sadia), maar dat de vermeldingen in de pers niet evenredig hiermee zijn toegenomen.

De publicatie van 'Vrouwen en Mannen in België' kreeg daarentegen wel uitgebreide media-aandacht en ook het proces Sharia4Belgium lijkt een mooi mediapotentieel te hebben als men afgaat op het hoge aantal meldingen in 2012 over dit onderwerp.

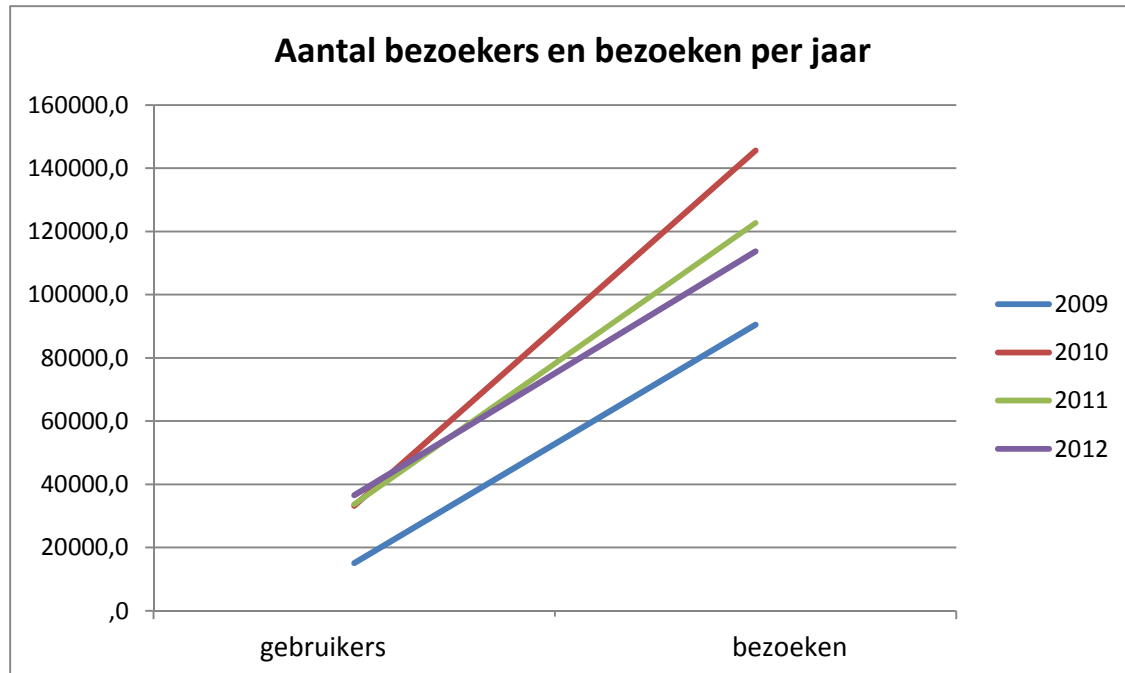
Bij de verdeling per taal stelt men vast dat twee derde van de informatie in de Franstalige media wordt vermeld. Dit is gedeeltelijk te verklaren door het feit dat het proces Sadia in het Waals Gewest plaatsvond.

6.1.4. Website van het Instituut

Verdeling van het aantal gebruikers en bezoekers per jaar

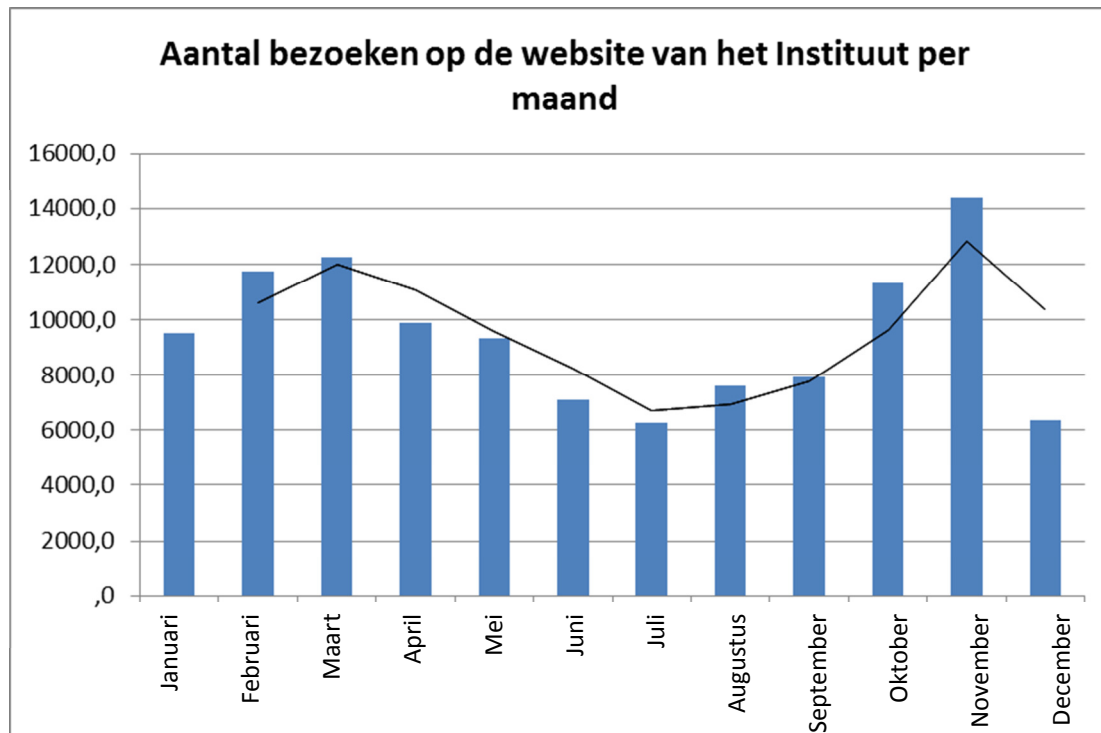
	GEBRUIKERS	BEZOEKERS
2009	15 128	90 548
2010	33 222	145 652
2011	33 725	122 709
2012	36 539	113 709

De website van het Instituut blijft steeds meer bezoekers aantrekken. Zoals elk jaar stijgt het aantal bezoekers met ongeveer 8%. Zo werd de website tussen 1 januari 2012 en 31 december 2012 door 36 539 bezoekers¹⁴ bezocht. Het aantal bezoeken per jaar is lichtjes gedaald, tot 113 709 bezoeken in 2012, wat overeenstemt met de geraadpleegde webpagina's tijdens een bepaalde periode. Steeds meer surfers hebben ten slotte belangstelling voor de website van het Instituut, maar ze bekijken opvallend minder pagina's.

Een andere interessante vaststelling, is dat het aantal bezoekers dat naar de website van het Instituut terugkeert verdubbeld is, van 6826 in 2011 tot 12 694 in 2012. Dit betekent dat het Instituut erin slaagt om een trouw publiek aan te trekken voor de informatie op de website.

¹⁴ En 28 014 unieke gebruikers per jaar.

6.2. Studiedagen en seminars

6.2.1. Uitzonderlijke vrouwen (7 maart)

De Voorzitster van de Senaat en de minister van Binnenlandse Zaken belast met Gelijke Kansen onderscheidden een aantal uitzonderlijke vrouwen tijdens een evenement gewijd aan het thema 'Vrouwen en Politie', dat op 8 maart 2012 plaatsvond in de Senaat. Het Instituut nam deel aan de organisatie en de uitwerking van de inhoud van deze dag.

Het evenement omvatte twee delen. Tijdens het eerste deel, 'Vrouwen binnen de politie', werd de positie van vrouwen in het korps behandeld. Het tweede deel, 'Vrouwen tegenover de politie', ging over de interactie tussen politieagenten en vrouwelijke slachtoffers. Dit evenement had tot doel om steun te betuigen aan de pioniers en aan alle vrouwen die zich inzetten in dit korps en in dit uitzonderlijke beroep, om het woord te geven aan vrouwen die een traditioneel voor mannen voorbehouden beroep uitoefenen, om de specifieke interactie te bespreken tussen vrouwelijke slachtoffers van geweld en de Politie en de belangrijke rol hiervan voor de strijd tegen het geweld tegen vrouwen.

6.2.2. Vrouwen en mannen in het onderwijs en de volwassenenopleiding (24 maart)

Het Instituut nam deel aan een studiedag van de École d'Éducation et de formation (EDEF) van de UCL met als titel 'Les femmes et les hommes dans les métiers de l'éducation et de la formation d'adultes'. Deze vond op 24 maart 2012 plaats in Louvain-la-Neuve.

Er doen veel clichés de ronde over de respectieve plaats van vrouwen en mannen in onderwijsberoepen. Aan de hand van verscheidene lezingen en workshops behandelde deze studiedag de aspecten van deze problematiek en oversteeg daarbij de traditionele clichés.

6.2.3. Studiedag voor de politie over transfoob geweld en discriminatie van transgender personen (10 mei)

Op 10 mei 2012 vond in het Provinciehuis van Leuven een seminarie voor de politie plaats met als titel 'Transfoob geweld en de discriminatie van transgenders'. Het was een initiatief van de Dienst diversiteit en gelijke kansen van de provincie Vlaams-Brabant, met medewerking van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Çavaria, Meldpunt Discriminatie Leuven en de vereniging Rainbow Cops.

6.2.4. Strijddag tegen de 'gewelddadige radicalisering' (5 juni)

Het Instituut nam deel aan de Week van de integrale veiligheid die werd georganiseerd door de FOD Binnenlandse Zaken (besafe). Concreet presenteerde het Instituut een beleidsvoorstel inzake eengerelateerd geweld ter gelegenheid van de studiedag tegen de 'gewelddadige radicalisering' op 5 juni 2012.

6.2.5. 5th annual domestic violence symposium (12 juli)

Het vijfde symposium over geweld tussen partners ging over 'the next steps in ending violence in the home' en werd op 12 juli 2012 in Londen georganiseerd. In het kader van de 'claires law', een wetsvoorstel in Engeland dat iedere nieuwe partner het recht geeft om aan de politie het strafrechtelijk verleden van de nieuwe toekomstige partner op te vragen, werd het Instituut in de Belgische pers geïnterviewd.

6.2.6. Politiegenderprijs (6 november)

Op 6 november 2012 werd in de Senaat door het Belgisch Netwerk van Politievrouwen (Womempol) voor de eerste keer de Politiegenderprijs uitgereikt. De prijs werd toegekend aan Minister van Staat Miet Smet. Twintig jaar geleden heeft Miet Smet als minister van Werk en Gelijke Kansen verscheidene maatregelen genomen om de instroom van vrouwen binnen de politie te verbeteren. Zo voerde zij quota in voor het aantal vrouwen binnen de Rijkswacht. Het Instituut was betrokken bij de voorbereiding van dit evenement en werd ook uitgenodigd als hoofdpartner.

6.2.7. Colloquium 'Mijn papa is op het werk. Werk en ouderschap verzoenen, een uitdaging voor bedrijven' (19 november)

In het kader van de Internationale Mannendag, op initiatief van de minister van Werk en de staatssecretaris van Sociale Zaken, Gezinnen en Personen met een handicap, werd op 19 november 2012 een colloquium georganiseerd over het ouderschap van mannelijke werknemers, in samenwerking met het Instituut en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

De kwestie van het ouderschap is een belangrijk onderdeel van elk humanresourcesbeleid geworden. Het evenwicht tussen beroep en privéleven draagt immers rechtstreeks bij tot het welzijn en de

individuele prestaties van de werknemer en tot het goede functioneren van bedrijven. Er bestaan maatregelen om beide met elkaar te verzoenen, maar vooral vrouwen maken er gebruik van.

Het idee van dit colloquium bestond erin om het ouderschap vanuit het standpunt van de mannelijke werknemers te behandelen, in een optiek van professionele gelijkheid en bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen. Dit colloquium bood de gelegenheid om na te gaan welke uitdagingen, obstakels en bevorderende elementen er zijn en om commentaar te geven op de praktijk in de bedrijven.

Dit colloquium bood de gelegenheid om het bewustmakingsplan op te starten om het ouderschap bij mannelijke werknemers te bevorderen. Dit initiatief had tot doel om de federale maatregelen voor het ouderschapsverlof meer bekendheid te geven, mannelijke werknemers aan te sporen om meer te investeren in het ouderschap en bedrijven te helpen om meer rekening te houden met het ouderschap van hun mannelijke werknemers. De volgende informatie- en bewustmakingsacties voor de werknemers, de sociale partners en de bedrijven zullen steunen op de publicatie van een gids voor de werkgevers en de lancering van een sensibiliseringscampagne voor het grote publiek in 2013.

6.2.8. Internationale Mannendag (19 november)

Het Instituut nam deel aan het colloquium van de Internationale Mannendag dat op 19 november 2012 in Leuven werd georganiseerd door de Dienst Diversiteit en Gelijke Kansen van de provincie Vlaams-Brabant. Het Instituut stelde er een aantal cijfers uit zijn publicaties voor om zo het parcours te schetsen *'van een beleid voor de emancipatie van vrouwen naar een beleid voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen'*.

Bovendien wilde het Instituut, om bepaalde taboes aan de kaak te stellen, in het kader van deze bijzondere dag de plaats van mannen in de discussies over gendergelijkheid in het licht stellen en eraan herinneren dat er ook bijzondere aandacht moet geschonken worden aan de noden en verwachtingen van mannen. Ook zij zijn immers het slachtoffer van discriminaties op grond van het geslacht en van geweld. Het was ook de bedoeling om te wijzen op het grote belang van de betrokkenheid van mannen bij de problematiek van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

7. Afstemmen

7.1. Gefedereerde entiteiten

De Richtlijnen 2004/113 (goederen en diensten) en 2006/54 (herschikking) leggen aan de lidstaten van de Europese Unie de verplichting op om te voorzien in een orgaan voor de bevordering van gelijke behandeling, met als taak:

- onafhankelijke hulp te verlenen aan slachtoffers van discriminatie;
- onafhankelijke studies uit te voeren;
- onafhankelijke rapporten te publiceren en aanbevelingen aan de overheid te doen.

In het kader van de omzetting van die richtlijnen richtte de federale staat het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen op (wet van 16 december 2002).

Men is het er bovendien over eens dat de concrete uitwerking van de openbare vrijheden niet alleen een zaak van de federale wetgever is en dat elke overheid de naleving ervan moet garanderen door ze concreet toe te passen wanneer zij haar bevoegdheden uitoefent.

7.1.1. Protocol met de Federatie Wallonië-Brussel

Dit heeft de Federatie Wallonië-Brussel (FWB) afgesloten toen zij haar besluit van 12 december 2008 aannam over de strijd tegen bepaalde vormen van discriminatie. Voor de toepassing ervan richtte de Federatie een organisatie op die gelijkwaardig is aan het Instituut, met een vergelijkbare doelstelling binnen de bevoegdheden van de FWB.

Om efficiënter te werken – meer bepaald voor wat de uitvoeringstermijnen en de institutionele duidelijkheid voor de burgers betreft – heeft de Federatie Wallonië-Brussel ervoor gekozen om enerzijds samen te werken met het Instituut en anderzijds met het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (het Centrum), via protocollen die aan deze organisaties een aantal opdrachten toevertrouwen.

In het kader van de toepassing van het antidiscriminatie-decreet van 2008 heeft het Instituut meer bepaald de opdracht om:

- de individuele situaties met betrekking tot de discriminaties gebaseerd op de verschillende beschermde criteria (het criterium geslacht en de aanverwante criteria) te behandelen;
- de bevolking te informeren en te sensibiliseren;
- het personeel van de Federatie op te leiden;
- adviezen en aanbevelingen uit te brengen ten aanzien van de gemeenschapsoverheden;
- studies uit te voeren over thema's die verband houden met de strijd tegen discriminatie.

Bij de individuele meldingen in 2012 waren 78,5% van de personen die een beroep deden op het Instituut binnen het kader van zijn communautaire bevoegdheden vrouwen.

57% van de dossiers ging over de problematiek van het onderwijs. De verklaring hiervoor is dat dit een belangrijke bevoegdheid is, waarbij dagelijks talrijke relaties ontstaan die een potentiële bron van conflicten en discriminatie zijn.

Voor alle dossiers samen werd in 50% van de gevallen voorrang gegeven aan een minnelijke schikking. In de andere situaties ging de voorkeur uit naar advies of raad. Sommige dossiers moesten worden doorverwezen. In 14% van de gevallen was het dossier niet ontvankelijk.

Voor de andere opdrachten in 2012 wenst het Instituut de nadruk te leggen op zijn deelname aan opleidingsopdrachten in samenwerking met de Direction Égalité des chances van het ministerie van de FWB en het Centrum.

De initiatieven die werden genomen door de Direction Égalité des chances van het ministerie van de FWB, het Centrum voor gelijkheid van kansen en het Instituut om de opdracht tot opleiding van

ambtenaren van de Federatie te structureren, werden in de loop van 2012 voortgezet, hoofdzakelijk samen met het Institut de la Formation en Cours de Carrière (IFC). Er werd een opleidingsinhoud uitgewerkt ten behoeve van de inspecteurs en inspectrices in het onderwijs.

Na een eerste ontmoeting van een focusgroep van inspecteurs en inspectrices, kregen drie groepen inspecteurs en inspectrices een testopleiding van twee dagen. De inhoud ervan werd aangepast aan de behoeften van de deelnemers en deelnemsters. De opleiding is bedoeld om informatie te geven over het antidiscriminatie-decreet en de draagwijdte ervan en om hen te helpen bij hun opdrachten waarin ook discriminatie aan bod komt. Deze opleidingen worden in 2013 voortgezet.

7.1.2. Protocol met Wallonië

In verband met het samenwerkingsprotocol met Wallonië werden in 2012 13 individuele meldingen aan het Instituut overgemaakt. De dossiers betreffende deze bevoegdheidsdomeinen vertegenwoordigen gemiddeld ongeveer 5% van alle dossiers die het Instituut behandelt.

Van alle criteria (geslacht, zwangerschap, bevalling, moederschap, geslachtsverandering) komt het criterium geslacht het vaakst aan bod.

Wat de sectoren betreft, merken wij een hogere frequentie in de sector 'werk', met 46% van de meldingen. Daarna volgen de beroepsopleiding en de toegang tot goederen en diensten, met voor beide domeinen 15,5% van de geregistreerde meldingen.

Tussen 2010 en 2011 deed er zich in Wallonië een stijging met 150% voor. Tussen 2011 en 2012 bedroeg de stijging 30%.

Het samenwerkingsprotocol en de opdracht tot verwerking van de individuele discriminatiedossiers op grond van het geslacht raken in de loop der jaren dus beter bekend.

Het Instituut wordt voor het indienen van klachten nog steeds bij voorkeur benaderd via e-mail, de website en de telefoon. Samen vertegenwoordigen deze communicatiekanalen bijna 67%. Andere communicatiekanalen werden in 2012 slechts sporadisch gebruikt. Opvallend hierbij is dat meer dan 16% van de dossiers aan het Instituut werd overgemaakt door Espaces Wallonie, waar de klagers of klagsters contact mee hadden opgenomen.

In 2012 besteedde het Instituut ook middelen aan partnerships met de gemeenten en met de vakbondsvertegenwoordigers.

7.2. Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen

Het Instituut verzorgt het secretariaat van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen. Deze Raad heeft tot doel de feitelijke gelijkheid tussen mannen en vrouwen te realiseren en directe en indirecte discriminatie op basis van geslacht uit te bannen. Het Instituut staat in voor het dagelijks secretariaat van de Raad, het Bureau en de Commissies en doet aan onderzoek en studie bij het opstellen van voorstellen voor adviezen en aanbevelingen. Het Instituut organiseert ook de studiedagen van de Raad en verspreidt de verslagen van deze studiedagen. Ten slotte verspreidt het ook alle adviezen van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen.

De samenwerking tussen het Instituut en de Raad past binnen een gemeenschappelijke aanpak van wederzijdse hulp en informatie-uitwisseling. Deze samenwerking is mogelijk dankzij een samenwerkingsprotocol.

In 2012 vaardigde de Raad weinig adviezen uit, omdat de mandaten van de leden van de Raad afliepen in maart 2011, terwijl het hernieuwingsbesluit pas op 6 december werd gepubliceerd. De algemene vergadering kwam op 14 december 2012 bijeen onder het voorzitterschap van Magdeleine Willame-Boonen.

De Commissie Gender en Gezondheid werkte rond het thema 'Vrouwen en beroepsziekten' in België, een studie die werd toevertrouwd aan Laurent Vogel, Directeur van het Europees Vakbondsinstituut (ETUI). De resultaten werden gepresenteerd tijdens een studiedag op 31 januari 2012 en de studie werd in drie talen gepubliceerd door het Europees Vakbondsinstituut, zowel op de website van de Raad als op deze van ETUI. Op basis hiervan heeft staatssecretaris Philippe Courard belast met de beroepsrisico's de opdracht gegeven om hieromtrent een advies uit te werken tegen april 2013.

Op 14 februari 2012 organiseerde de Raad een studiedag over 'geslacht en pensioenen'.

De Vaste Commissie Arbeid reageerde op de omzetting van de vierde maand ouderschapsverlof in België.

Commissie voor de bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in de adviesorganen

De wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in de adviesorganen voorzag in de oprichting, binnen de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, van een commissie voor de bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in adviesorganen. Deze commissie heeft tot taak om te waken over de naleving van de regel dat maximaal tweederde van de leden van die adviesorganen van hetzelfde geslacht mag zijn.

Onder 'adviesorganen' moet worden verstaan alle raden, commissies, comités, werkgroepen of gelijk welk ander bij wet of besluit in het leven geroepen orgaan met als belangrijkste bevoegdheid het uitbrengen van adviezen voor de wetgevende kamers of de ministers.

Krachtens artikel 2bis, § 2 van de wet, kan, in geval van onmogelijkheid om te voldoen aan de voorwaarde van tweederde leden van hetzelfde geslacht, de ministerraad aan de minister belast met de gelijkheid van kansen toelaten om een individuele afwijking toe te staan, geldig voor een hernieuwbaar jaar, op advies van de ad hoc commissie. Aangezien deze commissie tot op heden nog niet is opgericht, heeft de ministerraad tot nu toe rechtstreeks de nodige afwijkingen aangenomen. Een ministerieel besluit om de leden van de Commissie te benoemen zou in de loop van 2013 moeten worden opgesteld.

7.3.Seksisme

7.3.1. Organisaties van de sector publiciteit en media

Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame

Zoals elk jaar sinds 2009 zette het Instituut zijn samenwerking voort met de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame (JEP), de zelfreguleringsorganisatie van de reclamesector, dankzij de deelname van een van zijn leden aan een van de groepen van de Jury in eerste aanleg.

Van alle in 2012 behandelde klachten onderzocht de JEP er ongeveer 15,8%, met name deze die te maken hadden met seksisme in de reclame (vrijwel hetzelfde percentage als in 2011). De overgrote meerderheid gaat over het seksistisch karakter van reclame of een ontarend beeld van de vrouw. Eén klacht ging over het seksistische cliché van de rollen van vrouwen en mannen. 12,5% maakt het voorwerp uit van een advies van voorbehoud (tegenover 15% in 2011) en 18,7% van een beslissing tot stopzetting of wijziging op basis van argumenten die te maken hadden met sociale verantwoordelijkheid, menselijke waardigheid, fatsoen en goede smaak (tegenover 30% in 2011). Een concreet voorbeeld van reclame die door de JEP werd veroordeeld omdat ze een denigrerend beeld verspreidt, toont het gezicht van een vrouw met twee kleefpleisters op de mond. Onder dit beeld de slogans 'De perfecte oplossing', 'Nieuw – perfect luchtdicht' en 'Lijm voor duurzame lucht- en stoomdichte verbindingen'. Deze reclame voor kleefband verscheen in een hobbytijdschrift voor vaklui in de bouwsector.

Reclame die aan de JEP werd voorgelegd en waarop geen enkele opmerking in verband met het seksistische karakter werd gemaakt, lag 20% hoger dan de algemene verhouding van klachten die de JEP in 2012 heeft ontvangen (68,7% tegenover 48%).

Klachten in verband met seksistische reclame die rechtstreeks aan het Instituut werden gericht, vertegenwoordigen slechts 3,8% van het totaal van de in 2012 ontvangen klachten, tegenover 6,7% het jaar voordien.

Conseil Supérieur de l'audiovisuel

In 2009 sloten het Instituut en de Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA), de zelfregulerende instantie van de audiovisuele sector van de Federatie Wallonië-Brussel, een samenwerkingsprotocol. Sinds 2010 neemt het Instituut deel aan een stuurcomité, samen met de Koning Boudewijnstichting, de Vereniging van Beroepsjournalisten, de Direction de l'Égalité des chances, het Centrum voor Gelijkheid van kansen en voor Racismebestrijding en de Service général de l'audiovisuel et des multimédias van de Federatie Wallonië-Brussel die belast is met de uitwerking van het 'Plan trisannuel en faveur de la diversité et de l'égalité dans les médias audiovisuels'. Dit plan, waartoe de minister van Cultuur, Audiovisuele media en Gelijkheid van Kansen van de Federatie Wallonië-Brussel het initiatief heeft genomen, wordt gecoördineerd door de CSA en steunt op twee pijlers: de publicatie van een 'Baromètre de la diversité et de l'égalité' en van een 'Panorama des bonnes pratiques'.

Jaarlijkse barometer voor gelijkheid en diversiteit in de media

Op 28 maart 2012 publiceerde het stuurcomité zijn tweede 'Baromètre de l'égalité et de la diversité' om een stand van zaken op te maken van de aanwezigheid van diversiteit en gelijkheid in de media. De barometer steunt op een wekelijkse analyse van het audiovisuele aanbod in de Federatie Wallonië-Brussel. Om deze opdracht uit te voeren, werden bijna 300 uur aan opnames van 1.474 programma's geanalyseerd.

Voor elk programma werd de persoon op het scherm beschreven aan de hand van zijn of haar geslacht, leeftijd, afkomst, sociale klasse en beroepscategorie en of hij of zij al dan niet een handicap had (er werd geen rekening gehouden met de spreektijd of de duur van de aanwezigheid op het scherm).

In verband met de voorstelling van vrouwen en mannen kunnen verscheidene opmerkingen worden gemaakt. Ondanks een vooruitgang met 2% sinds 2011 blijven vrouwen ook in 2012 ondervertegenwoordigd op het scherm ten opzichte van hun reële situatie in onze samenleving (33,5% op het scherm tegenover 51% in de samenleving). Zij blijven nog vaak een ondergeschikte rol van figurante vervullen of dienen als 'vox populi' (getuigenissen, enz.). Er was een lichte vooruitgang merkbaar voor hun rol als deskundige (25,08% tegenover 15,35% in 2011) en als journaliste (van 36,48% naar 43,29%). De rol van 'spelkandidaat' is zoals in de barometer van 2011 hoofdzakelijk voor vrouwen weggelegd (61,61%).

Wat de soorten programma's betreft, blijven vrouwen ondervertegenwoordigd in de informatieprogramma's (31,2% tegenover 30,42% in 2011) en de sportuitzendingen (16,81% tegenover 7,31% in 2011). De belangrijke stijging bij de sportprogramma's is gedeeltelijk te wijten aan de heruitzending van de wereldkampioenschappen atletiek tijdens de onderzochte week. Bij de andere programmatypes is er een lichte achteruitgang van het aantal vrouwen in vergelijking met 2011. Het programmatype met de grootste gelijkheid tussen vrouwen en mannen is zoals in 2011 de ontspanning, met 42,93%.

Panorama van de best practices

In 2012 werkte het comité aan de uitwerking van de derde en laatste editie van het 'Panorama des bonnes pratiques', een brochure om meer bekendheid te geven aan bestaande goede praktijken en om er nieuwe te vinden.

Het eerste Panorama had de bedoeling om te innoveren. Het had tot doel om de spelers van de audiovisuele sector te helpen bij de ontwikkeling van hun gelijkheids- en diversiteitsbeleid, rekening houdend met hun eigenheid, eigenschappen en prioriteiten. Het tweede Panorama maakte de balans op van de Barometer 2011 en vervolgens werden goede praktijken en middelen voorgesteld als even zoveel instrumenten voor verandering.

Het derde Panorama sluit dit proces af. Het wordt in 2013 gepubliceerd met de derde 'Baromètre de la diversité et de l'égalité'.

8. Schokgolven

8.1. Coördinatie NAP 2010-2014

Het Instituut vervulde verder zijn coördinerende rol in het Nationaal Actieplan 2010-2014 ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld (NAP). Om de uitwerking van het NAP te begeleiden, werden verscheidene vergaderingen georganiseerd van de interdepartementale groep, met vertegenwoordigers van de administraties en van de ministeriële kabinetten, zowel federaal als van gemeenschappen en gewesten. In dit verband werd een stand van zaken opgemaakt van de maatregelen die binnen het NAP werden genomen. Deze oefening maakte het ook mogelijk om de nieuwe maatregelen die sinds de invoering ervan in november 2010 werden genomen te vergaren en een inventaris op te maken van de resterende pijnpunten. Om het overzicht van de huidige pijnpunten verder aan te vullen werd langs elektronische weg een uitgebreide raadpleging van de burgermaatschappij (verenigingen, ervaringsdeskundigen, de academische wereld, enz.) opgezet. Het Instituut nodigde bovendien verscheidene vertegenwoordigers van de burgermaatschappij uit op een ontmoeting om bepaalde punten uit te diepen. Vervolgens bundelde het al deze werkzaamheden en stond in voor de verspreiding ervan onder de betrokken partners. Het Instituut heeft vervolgens de redactionele coördinatie op zich genomen van een project om het NAP 2010-2014 te actualiseren, onder andere door voorstellen van nieuwe maatregelen en aanbevelingen uit de raadpleging van de burgermaatschappij bij elkaar te brengen. Dit updateproject werd voorgelegd en herwerkt tijdens verscheidene vergaderingen met vertegenwoordigers van de betrokken beleidscellen. Het Instituut had een actieve rol tijdens deze vergaderingen. Tegen begin 2013 zouden ze tot de officiële goedkeuring van de actualisering van het NAP moeten leiden tijdens een interministeriële conferentie 'Integratie in de samenleving'.

8.2. Sensibiliseringsacties

8.2.1. Publicatie 'Eergerelateerd geweld – Hoe ga je hiermee om als professional?'

In samenwerking met de FOD Binnenlandse Zaken gaf het Instituut aan de vzw ZIJN de opdracht om een sensibiliserings- en informatiebrochure op te stellen voor alle professionals (artsen, politiemensen, leerkrachten, enz.) die in contact kunnen komen met slachtoffers van eergerelateerd geweld. De brochure heet 'Eergerelateerd geweld – Hoe ga je hiermee om als professional?' en is een praktisch instrument waarin uitgelegd wordt hoe men de kenmerken van deze bijzonder ernstige vorm van geweld moet interpreteren. Terreinactoren vinden er ook advies in terug over wat wel en wat niet te doen in dergelijke gevallen. Volgend op het wetenschappelijk fenomeenonderzoek naar eergerelateerd geweld in België dat in 2011 gepubliceerd werd door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen met de steun van de FOD Binnenlandse Zaken, ontstond het idee om een praktische gids voor professionals uit te werken. Deze publicatie zal in 2013 worden verspreid.

8.2.2. Opvolging en evaluatie van de sensibiliseringsacties van 2011

Het Instituut evalueerde twee sensibiliseringsinstrumenten die in 2011 werden ontwikkeld, een theaterstuk en de verspreiding van folders over partnergeweld. In 2011 werkte het Instituut in

samenwerking met het productiehuis LRV Producties een theaterproject uit met de titel 'Tussentijd'. Deze theatervoorstelling behandelt op een innoverende en schokkende manier het thema partnergeweld. In 2012 werd deze voorstelling 3 keer opgevoerd in Vlaanderen (Hasselt, Mechelen, Evere) en 2 keer in Wallonië (Charleroi en Nijvel).

In 2011 actualiseerde het Instituut de folders 'Breek de stilte voor je zelf gebroken bent' in 17 talen (Nederlands, Frans, Duits, Engels, Spaans, Italiaans, Portugees, Roemeens, Chinees, Arabisch, Turks, Grieks, Pools, Russisch, Swahili, Lingala en Servo-Kroatisch). In 2012 verspreidde het Instituut op verzoek 3.540 folders. Ze werden ook verspreid tijdens de Vrouwendag in Oostende op 11 november 2012 en op diverse evenementen.

8.2.3. Website

In het kader van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld ontwikkelde het Instituut in samenwerking met de Franse en Vlaamse Gemeenschap een website over partnergeweld. Deze site heeft tot doel om informatie en hulp te bieden aan elke persoon die met deze problematiek te maken heeft: slachtoffers, kinderen van wie de ouders te maken hebben met partnergeweld, burens, getuigen, familieleden en actoren. De website richt zich ook tot iedereen die professioneel met dit thema te maken krijgt, zoals de politie, het gerecht, de gezondheidszorg, het onderwijs en de media. Zij vinden er meer specifieke informatie over de bestaande informatiekkanalen. De website zou eind 2013 online moeten zijn.

8.2.4. Campagne van 25 november

Ter gelegenheid van 25 november, de Internationale Dag tegen geweld op vrouwen, en in het kader van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld, lanceerde het Instituut een grote bewustmakingscampagne: 'Durf neen te zeggen tegen geweld op vrouwen'.

Deze campagne was bestemd voor het publiek en richtte zich zowel tot vrouwelijke als mannelijke slachtoffers. De campagne riep evenwel vooral de mannen op om neen te zeggen tegen geweld op vrouwen.

Voor deze campagne gingen zes bekende mannen in op de oproep van het Instituut en namen een indringende video op waarin zij neen durven zeggen tegen geweld op vrouwen. Een korte film van iets minder dan 4 minuten toont een tweeling die de aandacht vestigt op de problematiek. Verder bevat hij getuigenissen van Bert Gabriëls, Guy Swinnen, Axl Peleman, Bruno Coppens, Patrick Chaboud en David Hubert. Zij leggen uit waarom het volgens hen belangrijk is om geweld tegen vrouwen te bestrijden. Deze video werd verspreid via diverse sociale media. De campagne werd ook gesteund door een radiospotje dat 3 weken lang op verscheidene nationale zenders te beluisteren was.

8.3.Samenwerkingen

8.3.1. Dvd Partnergeweld

In september 2009 werd een werkgroep opgericht onder leiding van het Nationaal Forum voor slachtofferbeleid. Deze werkgroep had tot doel om een educatieve dvd over partnergeweld te ontwikkelen. Deze dvd leent zich voor de opleiding van politieagenten, magistraten, psychosociale hulpverleners en voor de bewustmaking van bepaalde doelgroepen (studenten, medische wereld, daderhulp, ...).

In afwachting van de aanwerving van nieuwe medewerkers voor het Forum binnen de FOD Justitie en in het kader van het Nationaal Veiligheidsplan, dat onder andere partnergeweld als prioriteit heeft, besloot de Federale Politie om de voornaamste taken van dit project op zich te nemen.

Het Instituut werd door de Federale Politie om advies gevraagd over deze dvd en het kon een aantal punten vermelden waaraan specifiek aandacht moet worden besteed.

8.3.2. Werkgroep ‘intrafamiliaal geweld’ van het College van procureurs-generaal

Ook in 2012 was het Instituut betrokken bij de werkgroep ‘intrafamiliaal geweld’ van het College van procureurs-generaal. Deze werkgroep is onder andere belast met de opvolging van de evaluatie van de omzendbrief betreffende het strafrechtelijk beleid inzake geweld binnen een koppel (COL4/2006). Het Instituut verleende deskundig advies in het kader van besprekingen over de aanpassing van de voorzieningen die door de omzendbrief werden ingevoerd.

Het Instituut gaf onder andere een overzicht van het gebruik van bemiddeling bij een geweldsituatie tussen partners nadat het eerst de partnerinstanties die betrokken zijn bij de behandeling van gevallen van partnergeweld daarover had geraadpleegd.

8.3.3. Werkgroep ‘uithuisplaatsing’ van het College van procureurs-generaal

Het Instituut was betrokken bij de werkzaamheden in het College van procureurs-generaal die leidden tot het van kracht worden, op 1 januari 2013, van een omzendbrief betreffende het tijdelijk verblijfsverbod bij huiselijk geweld (COL18/2013). Deze omzendbrief verduidelijkt de wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk verblijfsverbod bij huiselijk geweld voor wat de toepassing ervan, de rol van de verschillende betrokkenen en de interventiemodaliteiten betreft.

8.3.4. Werkgroep ‘col discriminatie’ van het College van procureurs-generaal

Het Instituut werkte samen met de werkgroep ‘col discriminatie’ van het College van procureurs-generaal met het oog op de uitwerking van een anti-discriminatie richtlijn voor politie en justitie. Dankzij de betrokkenheid van het Instituut werd discriminatie op grond van het geslacht opgenomen in de ‘col discriminatie’.

8.3.5. Taskforce en NAP homo-transfobie

Als gevolg van de talrijke misdaden tegen LBGT-personen in België heeft de voogdijminister de uitwerking van een Nationaal Actieplan tegen homo- en transfoob geweld aangekondigd. In dit kader werd het Instituut belast met het opstellen van een conventie met alle betrokken partijen om dit actieplan voor te bereiden. Het Instituut heeft deze opdracht toevertrouwd aan Çavaria, dat in samenwerking met alle betrokken stakeholders verscheidene documenten heeft opgesteld. Zij maakten eerst een inventaris van de bestaande initiatieven en studies; op basis hiervan en in overleg met alle betrokken partijen werd een inventaris van de problemen en aandachtspunten opgesteld. Deze inventaris werd vervolgens voorgelegd aan een ICG. Het Instituut is ook lid van de taskforce homo- en transfobie die binnen het kabinet van de voogdijminister werd opgericht.

8.3.6. Werkgroep 'seksueel geweld' van het College van procureurs-generaal

Het Instituut maakt ook deel uit van de werkgroep belast met de evaluatie van de Col 10 betreffende het gebruik van de Set Seksuele Agressie. Deze werkgroep vergaderde in juni 2012 om de enquêtes bij de politie, de parketten, de justitiehuizen, enz. voor te stellen met het oog op de evaluatie van de COL 10.

8.3.7. Veiligheidshuizen

Het Instituut is lid van het stuurcomité van het project CO3 'Cliëntgerichte organisatie'. Dit is een politieke groep belast met de opvolging van de werkzaamheden van het lokaal project 'veiligheidshuis' van de provincie en de stad Antwerpen. Het Instituut werkte ook samen aan onderzoek naar de oorsprong, de noodzaak en de doeltreffendheid van dit project.

9. Weerkaatsing

Sinds de Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking plaatsvond, heeft België concrete stappen gezet op de weg naar de integratie van de genderdimensie in elk overheidsbeleid (*gender mainstreaming*). De goedkeuring van de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007 is erop gericht om deze integratie in elk beleid van de federale overheid door te voeren.

De effectieve toepassing van deze wet is een van de prioriteiten van het regeerakkoord van 1 december 2011: *"De Regering zal waken over de effectieve uitvoering van de wet van 12 januari 2007 betreffende de integratie van de genderdimensie in het federaal overheidsbeleid (gender mainstreaming)."* Het regeerakkoord bepaalt ook dat de regering *"bijzondere aandacht zal hebben voor de versterking van beleid voor de gelijkheid van mannen en vrouwen in het kader van de toekomstige sociaal-economische hervormingen en meer bepaald voor eenoudergezinnen en alleenstaanden."*

9.1. De interdepartementale coördinatiegroep en de goedkeuring van het federaal plan *gender mainstreaming*

De interdepartementale coördinatiegroep (ICG), ingevoerd door artikel 6 van de wet van 12 januari 2007, is samengesteld uit vertegenwoordigers van de federale overheidsdiensten, de programmatorische overheidsdiensten, het ministerie van Landsverdediging en vertegenwoordigers van de strategische cellen van de regeringsleden. Hij is belast met de tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007.

De eerste vergadering van de ICG, die opnieuw werd samengesteld na de installatie van de huidige regering, vond plaats op 26 april 2012. Deze vergadering bood het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen de kans om de *gender-mainstreaming*aanpak voor te stellen en de voornaamste bepalingen van de wet van 12 januari 2007 toe te lichten, zowel betreffende de beleidscellen als de administraties.

Tijdens deze vergadering werd aan de politieke vertegenwoordigers gevraagd om minstens twee beleidslijnen te geven die hun ministers/staatssecretarissen wilden uitvoeren tijdens de legislatuur en in het kader waarvan zij zich ertoe verbonden om de genderdimensie te integreren, om een federaal plan inzake *gender mainstreaming* op te stellen.

Zelfs als de wet van 12 januari 2007 erop gericht is om op termijn de genderdimensie in elk aspect van het federaal beleid te integreren, hebben het Instituut en de strategische cel van de minister van Gelijke Kansen er wegens het nieuwe en ambitieuze karakter van de *gender-mainstreaming*aanpak voor gekozen om de integratieaanpak te beperken tot twee beleidslijnen per regeringslid in het kader van deze legislatuur. In mei vonden talrijke bilaterale contacten plaats tussen het Instituut en de verschillende beleidscellen om het opstellen van dit plan te ondersteunen en te omkaderen.

De tweede vergadering van de ICG vond plaats op 12 juni 2012. Tijdens deze vergadering keurden de leden van de ICG het federaal *gender-mainstreaming*plan goed. Hierin staan alle beleidslijnen in het kader waarvan de regeringsleden zich ertoe hebben verbonden om er de genderdimensie in te integreren.

Het federaal *gender-mainstreaming*plan werd op 6 juli 2012 op de Ministerraad voorgesteld door de minister van Gelijke Kansen.

Na de goedkeuring van het plan nam het Instituut deel aan talrijke vergaderingen met de beleidscellen en de federale administraties om de aangegane verbintenissen te concretiseren. De uitwerking van dit federaal plan zal beschreven worden in het verslag dat voorzien is in artikel 5 van de wet van 12 januari 2007. Het zal aan het einde van de legislatuur door de regering aan het Parlement worden bezorgd en het zal de voornaamste inhoud van het plan vormen.

De ICG keurde bovendien in november 2012 zijn huishoudelijk reglement goed.

9.2. Opleiding van de leden van de ICG

Tussen 11 september en 4 oktober 2012 organiseerde het Instituut een opleiding rond een geïntegreerde genderaanpak voor de ICG-leden, zoals voorzien door het koninklijk besluit van 26 januari 2010. 21 personen (leden van de beleidscellen en federale administraties) woonden deze opleiding gedurende twee dagen bij. Ter herinnering: in 2011 volgden 24 personen (hoofdzakelijk leden van de administraties) deze opleiding.

De eerste dag van de opleiding was gewijd aan begrippen betreffende de gelijkheid tussen mannen en vrouwen en aan de presentatie van *gender mainstreaming* als aanpak. Tijdens de tweede

opleidingsdag werden oefeningen gemaakt die rechtstreeks betrekking hadden op de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen vermeld in het federaal *gender-mainstreamingplan*.

Net zoals tijdens de opleiding in 2011 evalueerden de deelnemers deze opleiding over het algemeen zeer positief.

9.3. Werkgroep ‘Gender statistics’ – Hoge Raad voor de Statistiek

In het kader van de uitvoering van de wet inzake *gender mainstreaming* en op verzoek van het Adviescomité voor gelijke kansen tussen vrouwen en mannen van de Belgische Senaat werd binnen de Hoge Raad voor de Statistiek een werkgroep met gender- en statistiekspecialisten opgericht.

Deze werkgroep heeft een vierledige opdracht. In de eerste plaats moet de werkgroep nagaan of de statistieken van de federale overheden voldoende naar geslacht zijn opgesplitst en of de fundamentele genderindicatoren worden berekend. Ten tweede moet hij nagaan of er specifieke lacunes bestaan. Om kwaliteitsvolle statistieken te verkrijgen, mag er vervolgens geen vervorming optreden bij het vergaren of analyseren van gegevens. De genderneutraliteit van de methodiek testen is dus de derde opdracht van de werkgroep. Ten slotte moet hij ook nagaan of er bij het presenteren van de gegevens voldoende rekening wordt gehouden met de genderdimensie.

De werkgroep werd opgericht voor een periode van twee jaar. De vergaderingen van het eerste werkjaar werden intensief voorbereid en opgevolgd door de medewerkers van het Instituut. Aan het begin van het tweede activiteitsjaar lanceerde de werkgroep een project om een inventaris van de overheidsstatistieken op te stellen. Dit werd toevertrouwd aan het DULBEA-team van de Université Libre de Bruxelles.

9.4. Opstellen van de ‘gendertest’ zoals bepaald in artikel 3 van de wet van 12 januari 2007

In 2011 werkte het Instituut actief mee aan een globaal initiatief van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV) om een instrument te ontwikkelen om de impact te meten van de wetgevende en reglementaire aktes die aan de Ministerraad worden voorgelegd.

Wegens het toenemende aantal ex ante-tests op federaal niveau en de moeilijkheid om deze concreet in het federale beslissingsproces in te passen, had deze aanpak tot doel om alle bestaande tests in ontwikkeling bijeen te brengen en te harmoniseren tot één enkel federaal instrument voor impact assessment. In dit kader wordt momenteel een wetsontwerp ‘reguleringsimpactanalyse’ opgesteld.

Wat de inhoud betreft, zal het gedeelte gewijd aan de evaluatie van de impact op de gelijkheid van vrouwen en mannen van de wetgevende en reglementaire stukken die aan de Ministerraad worden voorgelegd gebaseerd zijn op vragen die bedoeld zijn om:

- de geslachtelijke samenstelling van de doelgroep van het project te kennen;
- de verschillen tussen vrouwen en mannen op het domein waarop het project betrekking heeft na te gaan;
- de eventuele problematische verschillen tussen mannen en vrouwen op het betrokken domein op te sporen;
- de impact van de beoogde maatregel op deze verschillen te evalueren.

Een ondersteunende handleiding zal de uitvoering van deze impactevaluatie begeleiden.

9.5. Toepassing van *gender budgeting*

In april stuurden de minister van Gelijke Kansen en het Instituut een brief naar de voorzitters van de directiecomités van de FOD's en POD's en naar het hoofd van het Ministerie van Defensie om hen te herinneren aan hun verplichting om de methode van *gender budgeting* toe te passen bij het opstellen van hun begroting voor het jaar 2013.

Een vertegenwoordiger van het Instituut nam actief deel aan de Conferentie op hoog niveau over *gender budgeting* op 9 en 10 november in Marrakech. De vertegenwoordiger heeft er onder andere de Belgische methode uitgelegd tijdens een panelgesprek.

9.6. Integratie van de genderdimensie in subsidies

In mei 2012 was een stagiaire van de Hogeschool Gent werkzaam bij het Instituut in het kader van een eindexamen 'Administratie en overheidsmanagement'. Haar stage bestond in een analyse van de gelijkheid van vrouwen en mannen bij het toekennen van subsidies. Zij maakte hiervoor een bondige analyse van de situatie in het buitenland en deed een grondiger onderzoek van de situatie in twee FOD's en een POD, via een ontmoeting met de hoofdbetrokkenen. Op basis van deze informatie maakte zij een stageverslag waarin zij de nadruk legde op de obstakels, de succesfactoren en de aanbevelingen om de integratie van de genderdimensie in subsidies te bevorderen.

Het Instituut zal onderzoeken hoe het dit aspect systematisch kan integreren in het werk van de departementen en hoe ze concreet kunnen worden ondersteund.

9.7. Begeleiding van een proefproject *gender mainstreaming* door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Wegens zijn ervaring kon het Instituut deelnemen aan acht begeleidingscomités van het Brussels Gewest rond de toepassing van het actieplatform van Peking en *gender mainstreaming*.

10. Amplitude

10.1. Europese Unie

10.1.1. Deens en Cypriotisch voorzitterschap van de Europese Unie

In 2012 bekleedden achtereenvolgens Denemarken en Cyprus het Voorzitterschap van de Europese Unie. Het Instituut leverde een bijdrage aan het onderhandelingsproces van de conclusies die werden overeengekomen in het kader van de opvolging van het actieplatform van Peking over de indicatoren inzake gendergelijkheid en klimaatverandering en inzake de strijd tegen geweld tegen vrouwen en de invoering van hulpdiensten voor slachtoffers van huiselijk geweld. Het leverde ook een bijdrage tot de rapporten over de indicatoren opgesteld door het Europees Instituut voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, door vragenlijsten te beantwoorden over de strijd tegen geweld (Cypriotisch voorzitterschap) en over de media (Iers voorzitterschap van 2013).

Het Instituut vertegenwoordigde de federale minister van Gelijke Kansen op vergaderingen van de High Level Group rond *gender mainstreaming* in Kopenhagen in januari en in Nicosia in september. Deze vergaderingen gingen hoofdzakelijk over de voorbereiding van het voorzitterschap en de verslagen over de indicatoren inzake gelijkheid, alsook over de toepassing van het Europees Pact

rond gendergelijkheid. In deze context werkte het Instituut ook aan de voorbereiding van diverse bijdragen over de Belgische situatie in het kader van de invoering van een Europees gratis telefoonnummer voor geweldmeldingen, de Europese strategie 2020 en het cohesiebeleid.

Het Instituut nam ook actief deel aan de activiteiten en conferenties van deze Voorzitterschappen, zoals de conferentie in Cyprus over het thema van geweld tegen vrouwen. Het Instituut nam deel aan een van de panels over het thema van een gecoördineerde en multidisciplinaire aanpak bij de bestrijding van het geweld tegen vrouwen en het werkte mee aan een document van het Cypriotisch voorzitterschap: 'Best law enforcement practices on the issue of overcoming the 'reluctance' of victims of domestic violence' (Best practices bij het overwinnen van de 'terughoudendheid' van slachtoffers van huiselijk geweld in het kader van de toepassing van de wet).

10.1.2. Voorstel van Richtlijn met het oog op een meer evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen bij de niet-uitvoerende bestuurders van beursgenoteerde vennootschappen

Het Instituut werkte actief mee aan besprekingen betreffende dit ontwerp van richtlijn tijdens drie vergaderingen van de groep 'sociale kwesties' van de Raad van de Europese Unie.

10.1.3. Europees genderinstituut

Het Instituut vertegenwoordigt België in de Raad van Bestuur van het Europees Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen, een gemeenschapsagentschap dat het werk van de lidstaten en de Europese instellingen ondersteunt. Aan het einde van het voorzitterschap van Duitsland werd de Directeur van het Instituut in 2012 aangesteld tot Waarnemend Voorzitter van de Raad van Bestuur.

De Raad van Bestuur vergaderde drie keer in 2012: op 14 maart in Brussel, op 6 juni en op 25 oktober in Vilnius.

Bovendien namen twee leden van het Instituut, een effectief lid en een plaatsvervanger, deel aan het Expertenforum, een raadgevend orgaan in dienst van het Europees Instituut en zijn Directeur. Op 14 en 15 maart 2012 vond een eerste vergadering plaats, gedeeltelijk met de Raad van Bestuur. Deze ging vooral over de *gender equality index* die door het Europees Instituut werd ontwikkeld. De vergaderingen van 26 en 27 juni 2012 hadden betrekking op het werkprogramma voor 2013 en het tussentijdse werkprogramma voor 2013-2015, alsook op diverse studies die door het Europees Instituut worden uitgevoerd. Op 13 en 14 november 2012 vond een conferentie over genderopleidingen plaats, gevolgd door een vergadering van het Forum op 14 en 15 november. Het ging toen vooral over de werking van het Forum en de rapporten van het Instituut voor de Europese Voorzitterschappen.

Het Instituut nam bovendien deel aan vier expertenvergaderingen over gendergerelateerd geweld, waarvan twee over genitale verminkingen bij vrouwen. Bij deze gelegenheid werden de Belgische best practices ter zake voorgesteld.

10.1.4. Daphne III

Het Instituut vertegenwoordigde België in het Beheercomité van het programma Daphne III, in coördinatie met de gefedereerde entiteiten. In 2012 lanceerde het een oproep om projecten in te sturen. Het Instituut deed ook aan projectopvolging bij verenigingen in het kader van concrete projecten, zoals dat van de Socialistische Vooruitziende Vrouwen over de opleiding van vakbondsvertegenwoordigers en -vertegenwoordigsters over de problematiek van geweld tussen partners en ex-partners.

10.1.5. Women Entrepreneurship Network

Het Instituut vertegenwoordigde België in het Women Entrepreneurship Network (WES), dat tijdens de jaarvergadering van WES in februari bij het Directoraat-Generaal Ondernemen werd opgericht. Dit netwerk werd ook gepresenteerd tijdens een seminarie dat in september door de Solvay Business School van de ULB werd georganiseerd. De volgende concrete thema's kwamen er aan bod: het programma 'Mentoring for success', ontwikkeld door het netwerk Diane UCM en Markant – Unizo, het initiatief Women on board en Femaleboardpool.

10.1.6. High Level Group *gender mainstreaming* in de structurele fondsen

Het Instituut zette zijn werk voort in de 'Community of practices' (groep voor de uitwisseling van goede praktijken) van bepaalde lidstaten over *gender mainstreaming*. De resultaten zouden in januari 2013 worden meegedeeld.

10.1.7. Raadgevend Comité inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen

Het Instituut nam deel aan de werkzaamheden van het Raadgevend Comité inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen dat een advies opstelde over een mogelijke sensibiliseringscampagne van de EU voor vrouwen en meisjes en een advies over gendergelijkheid in het cohesiebeleid 2014-2020.

10.1.8. Het netwerk van organisaties ter bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen

Het Instituut nam deel aan de vergaderingen die op 11 juni en 27 november door de Europese Commissie werden georganiseerd en die respectievelijk gingen over de toepassing van de Europese wetgeving inzake gelijke verloning en de mogelijke convergentie van het netwerk met Equinet. Concreet werd de opheffing van dit specifieke netwerk aangekondigd. De werkzaamheden ervan zouden door een gespecialiseerde genderwerkgroep binnen Equinet worden overgenomen.

10.1.9. Equinet

Equinet is het netwerk van gelijkheidsbevorderende organisaties waarvan het Instituut deel uitmaakt. Equinet vraagt alle organisaties ter bevordering van gendergelijkheid om best practices uit te wisselen en actief deel te nemen aan werkgroepen om adviezen te geven of rapporten te maken.

In 2012 namen twee leden van het Instituut actief deel aan de werkgroepen 'Equality Law in Practice' voor de ondersteuning van de organisaties bij het interpreteren van juridische concepten en 'Communication Strategies and Practices' om organisaties in staat te stellen om informatie en best practices uit te wisselen en hun strategische aanpak van communicatieactiviteiten te versterken. De werkzaamheden van de tweede groep mondden uit in een rapport: 'Tackling the 'Known Unknown': How Equality Bodies Can Address Under-Reporting of Discrimination through Communications' (Het 'bekende onbekende' bestrijden: Hoe kunnen organisaties ter bevordering van gelijkheid de onderrapportering van gevallen van discriminatie tegengaan door communicatie). Dit rapport wordt in 2013 gepubliceerd.

10.2. Raad van Europa

10.2.1. Commissie voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen (GEC)

Bij een ingrijpende hervorming van de Raad van Europa werd het Stuurcomité voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen (CDEG) eind 2011 opgeheven en in 2012 vervangen door een Commissie voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen (GEC), een beperkte werkgroep onder voogdij van het Stuurcomité voor de mensenrechten (CDDH). De werkgroep vergadert twee keer per jaar en heeft als hoofdmandaat erop toe te zien dat het perspectief van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen behouden blijft in de activiteiten van de andere organen en comités van de organisatie (via een transversaal programma). Het Instituut werd aangesteld als nationaal contactpunt voor België. In dit verband heeft het op 6 en 8 juni 2012 deelgenomen aan de eerste startvergadering van de GEC.

10.2.2. Verdrag ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (CAHVIO)

In samenwerking met de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid van de FOD Justitie heeft het Instituut een positieve nota opgesteld in verband met de mogelijke ratificatie van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, ook wel de Conventie van Istanbul genoemd. Deze werd door België op 11 september 2012 ondertekend. Het Instituut steunde de ondertekening van het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld door België. Het Instituut ontving verscheidene vragen over de toepassing van de bepalingen van het Verdrag in België en het nam op 30 november 2012 deel aan een seminarie dat door de Senaat werd georganiseerd over 'Geweld tegen vrouwen en de Conventie van Istanbul, op weg naar ratificatie'.

10.3. Verenigde Naties

10.3.1. 56^e zitting van de Commissie voor de status van de vrouw (CSW)

Het Instituut maakte deel uit van de delegatie die actief deelnam aan de werkzaamheden tijdens de zitting in New York van 27 februari tot 9 maart 2012. De onderhandelingen over het hoofdthema, het zelfstandig maken van plattelandsvrouwen en hun rol in het uitbannen van armoede en honger, de ontwikkeling en het regelen van de actuele problemen, leidden helaas niet tot eensgezinde conclusies, ondanks het onvermoeibare werk van de onderhandelaars en de verlenging van de onderhandelingsperiode tot 12 en 13 maart. Een van de redenen voor deze mislukking was het verzet van verscheidene landen tegen de overeengekomen verwoording. Daardoor ontstond het

riscio dat de inhoud van de conclusies uiteindelijk minder sterk zou zijn dan de verwoording in de verschillende reeds bestaande internationale teksten.

Tijdens de CSW werden zes resoluties en één beslissing goedgekeurd. Naast de traditionele resoluties over AIDS en de Palestijnse vrouwen, werden ook nieuwe resoluties goedgekeurd, met onder andere het door Japan voorgestelde project over de 'gendergelijkheid en het zelfstandig maken van vrouwen in de context van natuurrampen'. De andere resoluties gingen onder andere over het uitroeien van de 'ziektes en sterfte bij moeders dankzij de versterking van de handelingsbevoegdheid van vrouwen' en 'autochtone vrouwen en hun sleutelrol bij het uitroeien van armoede en honger'.

De Commissie nam ook de beslissing om aan de Algemene Vergadering aan te bevelen om een resolutie goed te keuren over het elimineren van genitale verminking bij vrouwen. Deze resolutie over de 'intensifiëring van de wereldwijde actie om genitale verminking bij vrouwen uit te roeien' werd zonder stemming goedgekeurd tijdens de 67^e zitting van de Algemene Vergadering. Deze riep de landen op om alle praktijken die schadelijk zijn voor vrouwen en meisjes te verbieden en alle noodzakelijke maatregelen te nemen, zoals wetgeving, om dit type geweld te verbieden en meisjes en vrouwen te beschermen tegen deze praktijken.

Zoals elk jaar behandelde de Commissie ten slotte ook andere belangrijke thema's: 'financiering van gendergelijkheid en zelfstandig maken van vrouwen' (review theme) en 'de deelname van jonge vrouwen en mannen, meisjes en jongens aan het zoeken naar gendergelijkheid' (emerging issue).

10.3.2. Vrouwen, Vrede en Veiligheid

In 2000 keurde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties resolutie 1325 'Vrouwen, vrede en veiligheid' goed. Die resolutie vraagt aan de lidstaten om de nodige stappen te zetten om de deelname van vrouwen bij de preventie en het beheer van conflicten en bij het herstel van de vrede te bevorderen, en om de vrouwen voor, tijdens en na conflicten te beschermen. Om de resolutie op nationaal niveau te implementeren, vraagt de Veiligheidsraad aan de lidstaten om een nationaal actieplan op te stellen.

Hiertoe werd in 2008 een taskforce opgericht, waarvan ook het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen deel uitmaakt. Dat heeft begin 2009 geleid tot de voorstelling van 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid – Belgisch actieplan voor de uitvoering van resolutie 1325 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties'. In dit actieplan verbindt het Instituut zich ertoe om de betrokken openbare administraties te steunen bij de integratie van de genderdimensie in hun respectieve werking. Daarnaast vervult het Instituut een sensibiliserende functie.

Het eerste Nationaal Actieplan liep eind 2012 ten einde. De taskforce vergaderde vanaf september 2012 om een nieuw actieplan voor te bereiden. Het Instituut nam actief deel aan deze vergaderingen.

In 2009 werd het Instituut ook lid van het Belgisch Platform 1325 dat alle overheidsinstanties en niet-gouvernementele organisaties wil samenbrengen rond de thematiek van resolutie 1325. Het Instituut steunt het platform door documenten en vergaderingen voor te bereiden en actief aan de vergaderingen deel te nemen. In 2011 heeft het Instituut ook zijn sensibiliseringswerk rond resolutie 1325 voortgezet, in samenwerking met het Belgisch Platform 1325. Net als het jaar

voordien werden broches in de vorm van een witte klapproos verdeeld; door een dergelijke broche op te spelden, kon men zijn steun voor de resolutie en het Actieplan uitdrukken.

De campagne met als titel 'Zoek uw Vredesvrouw' werd ook in 2012 voortgezet. Deze campagne is bedoeld om elk jaar vrouwen te bekronen die de uitvoering van resolutie 1325 steunen of zelf die resolutie toepassen op het terrein en vrouwen en plaatselijke vrouwenbewegingen in regio's in een (post-)conflictsituatie steunen. De 18 laureaten van dit jaar werden op 11 december bekroond tijdens een ceremonie in de Senaat, in aanwezigheid van Koningin Paola. Ze ontvingen een certificaat dat hen de titel 'vredesvrouw' verleende, alsook een zilveren broche in de vorm van een klapproos en hun namen werden gepubliceerd op de website www.vrouwenkracht.net.

10.3.3. Bijdrage aan verschillende binnenlandse rapporten en internationale opvolgingsprocessen van de VN

Het Instituut heeft bijgedragen aan verschillende Belgische rapporten die in 2012 werden opgesteld in toepassing van internationale engagementen, zoals het derde periodieke Belgisch verslag over de conventie tegen marteling, de opvolging van de Eindobservaties van het Comité voor de rechten van het kind na het derde en het vierde periodieke verslag van België betreffende de Conventie van de rechten van het kind, een algemene vragenlijst over de implementatie van het actieprogramma van Caïro (Conferentie bevolking en ontwikkeling) met het oog op de 20e verjaardag ervan in 2014. Het Instituut leverde ook een bijdrage in het kader van een enquête van de werkgroep inzake discriminatie van de vrouw in de wetgeving en de door de Mensenrechtenraad gemandateerde praktijk.

10.3.3.1. *Universal Periodic Review – (UPR)*

Het Instituut nam deel aan een eerste coördinatievergadering voor de voorbereiding van het voor september 2013 geplande tussentijds rapport (tussentijdse opvolging van de aanbevelingen aan België uit 2011) in het kader van het universeel periodiek onderzoek van België voor de Mensenrechtenraad. Verscheidene aanbevelingen hadden te maken met de gelijkheid van vrouwen en mannen en de strijd tegen geweld tegen vrouwen.

10.3.3.2. *Verslag Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW)*

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen coördineerde verder het opstellen van het 7e CEDAW-verslag (Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen) op basis van de bijdragen van de verschillende betrokken FOD's en de gefedereerde entiteiten. Dit verslag werd in oktober 2012 formeel aan de Verenigde Naties in Genève overhandigd. België heeft dit Verdrag op 10 juli 1985 ondertekend. Ons land legt periodiek (om de vier jaar) rekenschap af over de uitvoering ervan op nationaal niveau aan het Comité voor de uitbanning van discriminatie tegen vrouwen. Het middenveld werd eveneens officieel geraadpleegd door het verslag naar negentien representatieve verenigingen of adviesorganen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen te versturen en door een vergadering te beleggen met de vertegenwoordigers van de Belgische overheden. Het verslag maakt melding van de wijzigingen in de wetgeving en de wettelijke en

administratieve praktijken en de nieuwe beleidslijnen ten opzichte van de artikels van het Verdrag die werden goedgekeurd sinds België zijn vijfde en zesde verslagen heeft ingediend.

10.3.4. Bilaterale ontmoetingen

Ontmoeting met de Franse minister belast met Vrouwenrechten

Op 25 september 2012 nam het Instituut deel aan een werkvergadering met de Vice-Eerste minister, minister van Binnenlandse Zaken en van Gelijke Kansen Joëlle Milquet en met de Franse minister belast met Vrouwenrechten en woordvoester van de regering, Najat Vallaud-Belkacem. Dit gaf het Instituut onder andere de gelegenheid om zijn opdrachten voor te stellen en een gesprek te voeren over de toekomstige uitdagingen in verband met gendergelijkheid.

Vorbereiding van de trilaterale Top tussen België en Turkije

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen leverde een bijdrage aan de voorbereiding van een trilaterale topontmoeting (FOD Buitenlandse Zaken, Binnenlandse Zaken, Justitie) tussen België en Turkije in januari 2013, meer bepaald op het domein van het beleid ter bestrijding van geweld.

Delegaties

In april 2012 ontving het Instituut de commissie voor de bescherming tegen discriminatie van Macedonië. Zij maakten een studiereis en kregen een presentatie van de opdrachten en werking van het Instituut.

Op 13 en 14 juni ontving het Instituut een delegatie Macedonische ambtenaren en parlementsleden en begeleidde ze op hun studiereis over *gender budgeting* die door VN-Vrouwen was georganiseerd.

In oktober 2012 werd met hetzelfde doel een delegatie Duitse parlementsleden ontvangen.

11. Eenstemmig klinken – Conclusie

In 2012 vierde het Instituut zijn 10-jarig bestaan, een goed moment om de balans op te maken. Er werden belangrijke doorbraken verwezenlijkt inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen, onder andere dankzij het uitgevoerde onderzoek en de goedgekeurde wetten, maar voor een mentaliteits- en gedragswijziging is tijd nodig. Elke dag merkt het Instituut in zijn studies en de klachten die het ontvangt dat er nog veel vooroordelen en vastgeroeste clichés in onze samenleving zijn.

Het Instituut heeft gemerkt dat zijn opdrachten in de loop der jaren steeds talrijker werden. Dit wijst op een echte bewustwording van de politieke *decision makers* die het voortaan essentieel lijken te vinden om concrete oplossingen te bieden voor de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen. Het Instituut merkt ook dat het steeds meer klachten en vragen om informatie ontvangt. Die moeten niet worden geïnterpreteerd als een mislukking van de strategie van het Instituut, aangezien uit studies blijkt dat ze slechts het topje van de ijsberg zijn. Integendeel, uit de stijging zou men ook kunnen afleiden dat onze samenleving zich meer bewust wordt van het probleem. Het Instituut plukt ook de vruchten van zijn inspanningen om *underreporting* (het niet-indienen van klachten) te bestrijden. Burgers hebben nu meer oog voor de diverse vormen van discriminatie, zoals blijkt uit de massale toevloed van klachten tegen de woordvoerder van Sharia4Belgium.

Het is nochtans belangrijk om eraan te herinneren dat het Instituut rekening moet houden met aanzienlijke besparingen. Er werd beslist dat het Instituut niet zijn volledige personeelsplan 2012 zou uitvoeren. Nieuwe aanwervingen werden uitgesteld en bepaalde uitgaven werden sterk verminderd of afgeschaft. De nieuwe opdrachten die het Instituut in de loop der jaren heeft gekregen, waren niet altijd gedekt door extra personeel of middelen. Telkens opnieuw werd er bespaard op het budget voor de wettelijke opdrachten. Ten slotte moest het Instituut zich in 2012 tevreden stellen met 14% van zijn budget om zijn wettelijke opdrachten uit te voeren (exclusief de personeelskosten, lopende kosten, investeringen en subsidies).

De inkrimping van het budget zou nog begrijpelijk zijn als de positieve doorbraken van het Instituut inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen voldoende compensatie inhielden voor de nog steeds vastgestelde gevallen van discriminatie en als de verspreiding van seksistische clichés drastisch zou verminderen. Maar hoe kan men verantwoordelijk worden dat er zo weinig middelen ter beschikking worden gesteld voor een essentiële maatschappelijke uitdaging als gelijke kansen en rechten van vrouwen en mannen als alle indicatoren erop wijzen dat het probleem nog zeer ernstig is?

Het Instituut staat voor een nieuwe uitdaging: de interfederalisering. Het is bereid om alles in het werk te stellen om deze tot een goed einde te brengen. Momenteel heeft het Instituut protocolakkoorden gesloten met het Waalse Gewest en de Federatie Wallonië-Brussel. Deze laatste verleent het Instituut de bevoegdheid om gevallen van discriminatie op grond van het geslacht of aanverwante criteria – zoals zwangerschap, bevalling, moederschap of geslachtsverandering – te behandelen. Door de protocollen verwierf het Instituut ook de bevoegdheid om adviezen en/of aanbevelingen te verstrekken aan de gewestelijke overheden en studies uit te voeren die aansluiten met het thema van discriminatie op grond van het geslacht of aanverwante criteria. Maar een ambitieus en stimulerend project moet erop gericht zijn om in de lidstaten organisaties op te richten

voor alle bevoegdheden waarin de Richtlijn voorziet, met inbegrip van de bevoegdheden die afhangen van de Gemeenschappen en Gewesten. Overeenkomstig het regeerakkoord van december 2011 werd bijgevolg een werkgroep opgericht om tegemoet te komen aan de verplichting van de Europese Richtlijn 2002/73 (gewijzigd door de herschikte Richtlijn 2006/54), met name de oprichting van onafhankelijke organisaties die bevoegd zijn voor alle geldende wettelijke regels op het domein van de niet-discriminatie. Als gevolg daarvan zal het Instituut zich in de loop van de volgende jaren over nieuwe kwesties moeten buigen in het licht van budgettaire beperkingen en de vooropgestelde interfederalisering. Het Instituut staat klaar om deze belangrijke institutionele verandering aan te vatten, die het met name zal toelaten om nieuwe bevoegdheden te ontwikkelen.

12. Bijlagen

12.1. Leden van de Raad van Bestuur

SITUATIE OP 31/12/2012

Effectieve leden

De heer	Michel	TAVERNE
De heer	François	DE SMET
Mevrouw	Inès	de BIOLLEY
Mevrouw	Isabel	GARCIA-VILAR
De heer	Wilfried	DEN TANDT
Mevrouw	Sandrine	DEBUNNE
De heer	Guillaume	DE WALQUE
Mevrouw	Els	VAN HOOF
Mevrouw	Vera	CLAES, voorzitster
Mevrouw	Marianne	VERGEYLE
Mevrouw	Chris	VERHAEGEN
Mevrouw	Valérie	VERZELE, ondervoorzitster
De heer	Luc	WINDMOLDERS

Effectieve leden met raadgevende stem

Mevrouw	Fatima	HANINE
De heer	Jean	JACQMAIN
De heer	Pierre-Paul	MAETER

Plaatsvervangende leden

Mevrouw	Anne	JUNION
---------	------	--------

Mevrouw	Lieve	CERULUS
Mevrouw	Malvina	GOVAERT
Mevrouw	Liesbet	VAN EECKHAUT
Mevrouw	Dominique	PLASMAN
De heer	Jo	BASTIJNS

Plaatsvervangende leden met raadgevende stem

Mevrouw	Nathalie	DENIES
Mevrouw	Mirjam	MALDERIE

12.2. Parlementaire vragen

1. Schriftelijke vraag 5-5279 op 16 januari 2012 van Sabine de Bethune over de 'samenwerking met de Raad voor de gelijkheid van vrouwen en mannen'.
2. Schriftelijke vraag 5-5281 op 16 januari 2012 van Sabine de Bethune over 'gelijke kansen – politieke maatregelen – acties – uitgaven 2010'.
3. Mondelinge vraag 8825 van 20 januari 2012 van Colette Burgeon over 'de problematiek van het seksisme'.
4. Schriftelijke vragen 8873 van Jacqueline Galant en 8870 van Peter Logghe van 23 januari 2012 over 'eengerelateerd geweld'.
5. Vraag naar uitleg 5-1816 van 24 januari 2012 van Fatma Pehlivan over 'vrouwonvriendelijke reclame'.
6. Mondelinge vraag 5 – 390 van 26 januari 2012 van Elke Sleurs over 'gedwongen huwelijken'.
7. Vraag naar uitleg 5-1893 van 2 februari 2012 van Fatma Pehlivan over 'huiselijk geweld van ethnische minderheden en het toenemend aantal vrouwen van vreemde origine in vluchthuizen'.
8. Vraag naar uitleg 5-1894 van 2 februari 2012 van Fatma Pehlivan over 'eerwraak'.
9. Vraag naar uitleg 5-1895 van 2 februari 2012 van Marleen Temmerman over de 'lacunes in de strijd tegen eengerelateerd geweld'.
10. Schriftelijke vraag 5-5643 van 15 februari 2012 van Nele Lijnen over 'Ondernemingen – Vormingen – genderdimensie – achterstand van vrouwen – Beleid'.
11. Mondelinge vraag 9450 van 15 februari 2012 van Zuhail Demir over 'het grote aantal verkrachtingen in België'.
12. Mondelinge vraag 9452 van 15 februari 2012 van Zuhail Demir over 'het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld'.
13. Mondelinge vraag 9264 van 15 februari 2012 van Franco Seminara over 'vrouwelijke genitale verminking'.
14. Mondelinge vraag 9883 van 1 maart 2012 van Katrin Jadin over 'de prioriteit die in het NAP veiligheid wordt toegekend aan de bestrijding van intrafamiliaal geweld'.
15. Mondelinge vraag 9937 van 2 maart 2012 van Damien Thiéry over 'het glazen plafond'.
16. Schriftelijke vraag 316 van 2 maart 2012 van Peter Logghe over 'vluchthuizen voor migrantenvrouwen'.
17. Mondelinge vraag 10151 van 8 maart 2012 van Franco Seminara over 'eengerelateerd geweld in België'.
18. Mondelinge vraag 10228 van 12 maart 2012 van Zuhail Demir over 'vrouwen die een baan uitoefenen waarvoor ze een te hoog diploma bezitten'.
19. Vraag naar uitleg 5-2120 van 15 maart 2013 van Elke Sleurs over 'eengerelateerd geweld'.
20. Vraag naar uitleg 5-2131 van 21 maart 2012 van Cindy Franssen over 'seksueel geweld en het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014'.
21. Vraag naar uitleg 5-2251 van 24 april 2012 van Cindy Franssen over 'de problematiek van de loonkloof en van de extralegale voordelen'.
22. Schriftelijke vraag 5-6193 van 4 mei 2012 van Piet De Bruyn over 'Transgenders – Klachten over discriminatie – Opvolging – Specialisatie – Samenwerking'.

23. Mondelinge vraag 11699 van 14 mei 2012 van Colette Burgeon over de 'toepassing van de GM-wetgeving in het kader van de toekomstige sociaal-economische hervormingen'.
24. Schriftelijke vraag 401 van 14 mei 2012 van Leen Dierick over 'vrouwen aan de top'.
25. Schriftelijke vraag 508 van 20 juni 2012 van Karen Temmerman over 'vrouwelijke genitale verminking'.
26. Mondelinge vraag 13670 van 23 oktober 2012 van Colette Burgeon over de 'vordering van het federaal GM-plan'.
27. Mondelinge vraag 13744 van 25 oktober 2012 van Mathias De Clercq over 'het actieplan ter bestrijding van homofobie en transfobie'.
28. Mondelinge vraag 13890 van 7 november 2012 van Peter Logghe en Fathma Pehlivan over 'het grote aantal groepsverkrachtingen in België'.
29. Vraag naar uitleg 5-2680 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'het actieplan ter bestrijding van gedwongen huwelijken'.
30. Vraag naar uitleg 5-2681 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'de interdepartementale coördinatiegroep *gender mainstreaming*'.
31. Vraag naar uitleg 5-2682 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'de oprichting van een observatorium voor partnergeweld en geweld tegen vrouwen'.
32. Vraag naar uitleg 5-2684 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'het doorgeven van de naam aan het kind'.
33. Vraag naar uitleg 5-2686 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'het beleid tegen eerge relateerd geweld'.
34. Vraag naar uitleg 5-2690 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'de aanpassing van de strafwetgeving inzake seksueel misbruik'.
35. Vraag naar uitleg 5-2692 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'het nultolerantiebeleid voor verkrachtingen'.
36. Vraag naar uitleg 5-2695 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'de steun aan de Europese strategie 2010-2015 inzake de gelijkheid tussen mannen en vrouwen'.
37. Vraag naar uitleg 5-2696 van 14 november 2012 van Cindy Franssen over 'de uitvoering van de wet inzake *gender mainstreaming*'.
38. Mondelinge vraag 14244 van 23 november 2012 van Zoé Genot over het HRW-rapport over 'huiselijk geweld en gezinshereniging'.
39. Schriftelijke vraag 5-7427 van 27 november van Lieve Maes over 'Felink – Activiteiten – Subsidies – Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen'.
40. Vraag naar uitleg 5-2757 van 28 november 2012 van Fatma Pehlivan over 'huiselijk geweld tegen migrantenvrouwen'.
41. Mondelinge vraag 5-728 van 5 december 2012 van Fabienne Van Winckel over 'intrafamiliaal geweld tegen migrantenvrouwen'.
42. Vraag naar uitleg 5-2871 van 17 december 2012 van Marie Arena over 'de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt'.
43. Schriftelijke vraag 708 van 14 december 2012 van Ben Weyts over 'het dragen van uiterlijke tekens van filosofische, ideologische of religieuze overtuigingen'.

12.3. Overzicht per provincie van de verschillende projecten voor het beleid van gelijkheid van mannen en vrouwen

Lokale projecten tegen geweld

Provincie Antwerpen

‘Onderzoek naar de effecten van ketensamenwerking in het kader van het CO3’

Het onderzoek naar de effecten van ketensamenwerking in het kader van het CO3 is een instrument dat een beter beeld schept van de toegevoegde waarde van een multidisciplinaire samenwerking die steunt op een ketenproces. De studie wil eerst en vooral bijdragen tot een betere kennis van de doelstelling die beschreven is in de tekst die de ontwikkelingsvisie van het CO3 in Antwerpen uitdraagt: *“intrafamiliaal geweld beperken en een halt toeroepen, herhaling van het misdrijf vermijden en factoren die voor bescherming zorgen versterken in de gezinsstructuren van het Arrondissement Antwerpen.”* De partners die de keten vormen in het arrondissement Antwerpen willen in de pilootfase van deze ketensamenwerking voor intrafamiliaal geweld de gezinnen die deelnemen aan het pilootproject een betere en meetbare manier van aanpakken voorstellen. In de visietekst van het CO3 staat beschreven dat de verbetering merkbaar zal zijn dankzij een snellere hulpverlening, een zichtbare samenwerking tussen de partners van de keten, met aandacht voor de onderliggende oorzaken van het geweld, er zullen minder herhalingen zijn en de levenskwaliteit van de cliënten zal erop vooruit gaan.

Aan de ene kant wordt er in het onderzoek vooral gekeken naar de informatie in de dossiers van intrafamiliaal geweld (casestudy). Aan de andere kant wordt er gepeild naar de meningen van de cliënten (studie bij de cliënten) en professionals. Die kunnen indicatoren zijn van een hernieuwde ketensamenwerking tussen de verschillende partners van de keten in het kader van het CO3.

Provincie Limburg

‘Mediamix intrafamiliaal geweld’

Dit project heeft als doelstelling de bevolking en de (mogelijke) slachtoffers op de hoogte te houden over de aanpak van intrafamiliaal geweld. Om dit mogelijk te maken, wil de Dienst Gelijke Kansen de mensen sensibiliseren via een ‘mix’ van mediakanalen (TV Limburg, Het Belang van Limburg, Sjiem, websites, De Nieuwe Limburger, Facebook, enzovoort.). De Dienst Gelijke Kansen wil deze mediamix tegelijk lanceren met de Limburgse Wittelintjescampagne (van 25 november tot 6 december).

De bedoeling van de mediamix is dat vijf videofragmenten worden ingeblikt en uitgezonden op TV Limburg. Deze video’s worden ondersteund en versterkt door andere mediakanalen. Deze fragmenten zullen ook via Facebook en via verschillende internetsites verspreid worden. Er zullen verschillende DVD’s beschikbaar zijn bij de Dienst Gelijke Kansen, die zo in de toekomst ook gebruikt kunnen worden in het kader van opleidingen.

Provincie Oost-Vlaanderen

“Prevalentieonderzoek naar partnergeweld en naar ervaringen met hulpbronnen na geweldfeiten tussen partners in homoseksuele en lesbische relaties, in vergelijking met partnergeweld binnen heteroseksuele relaties’

Studie 1: Kwantitatief prevalentieonderzoek naar geweld tussen partners in homoseksuele, lesbische en biseksuele relaties.

Studie 2: Kwalitatief onderzoek naar formele en informele hulpbronnen bij slachtoffers van partnergeweld in homoseksuele, lesbische en biseksuele relaties.

Provincie Vlaams-Brabant

‘Voorlichting, sensibilisering en preventie inzake partnergeweld’

De provincie wil de burger informeren over de problematiek van partnergeweld dankzij verschillende communicatiekanalen en campagnes. Deze campagnes binden de strijd aan met partnergeweld door de bevolking te sensibiliseren en te informeren, en door de aandacht te vestigen op slachtoffer- en daderhulp. De preventie kan op verschillende manieren onderverdeeld worden. De Provincie Vlaams-Brabant maakt een onderverdeling op basis van de fase waarin het partnergeweld zich bevindt: algemene preventie, gerichte preventie en selectieve preventie. De algemene preventie richt zich tot heel de bevolking. De bedoeling is echt partnergeweld te voorkomen. In het kader van de algemene preventie wil de Provincie Vlaams-Brabant een ‘broodzakkencampagne’ organiseren ter gelegenheid van de Internationale dag tegen het geweld op vrouwen op 25 november. De zakken zullen uitgedeeld worden via de bakkers van Aarschot, Diest en Tienen (arrondissement Leuven) en Asse, Vilvoorde en Halle (arrondissement Halle-Vilvoorde) tijdens de week van 20 tot 27 november 2012.

Provincie West-Vlaanderen

‘Praat voor het ploft’

De Provincie heeft een geïntegreerde aanpak van intrafamiliaal geweld uitgewerkt, rond de sociale werkplaatsen en de lokale diensteneconomie in West-Vlaanderen.

De bestaande informatie en de sensibiliseringscampagnes vinden nog niet genoeg hun weg naar personen met een (beroeps)handicap en/of zijn nog te weinig toegankelijk. In 2011 werd er dus besloten om de meeste aandacht te besteden aan de beschutte werkplaatsen, waar personen met een handicap actief zijn. In 2012 ging het project zich richten tot de diensten van de sociale economie: de sociale werkplaatsen en de lokale diensteneconomie.

Provincie Luik

- Luik gelijkheid

In het kader van de projectoproep heeft de provinciale coördinatie – luik gelijkheid – het project ‘Zazie et Max’ op touw gezet, om genderstereotypen te ontcrachten bij kinderen van het eerste en tweede jaar basisonderwijs. Dit zal gebeuren dankzij een marionettenshow, gevolgd door een gesprek in de klas met de kinderen.

- Luik geweld

De cel geweld van de provincie Luik lanceerde in 2012 een innovatieve campagne rond mannelijke slachtoffers van partnergeweld. Deze campagne werd verspreid door middel van radiospots, affiches en via een internetsite die speciaal werd ontworpen voor deze campagne en waarop de slachtoffers informatie konden vinden. Bovendien werden de respondenten van de verschillende diensten van de Provincie opgeleid om beter hulp te kunnen bieden aan mannelijke slachtoffers van partnergeweld.

Provincie Namen

- Luik gelijkheid

De cel gelijkheid van de Provincie Namen heeft een lezing georganiseerd rond het thema 'discriminatie bij de aanwerving' in samenwerking met het provinciaal Comité voor de humanisering van de arbeid en met de steun van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Deze lezing was een uitstekende gelegenheid om te praten over de verschillende vormen van discriminatie die nog steeds bestaan in België, en dat ondanks een arsenaal aan wetten en instrumenten waar de spelers op het terrein vaak geen weet van hebben.

- Luik geweld

In het kader van de projectoproep 2012 organiseerde de cel geweld van de Provincie Namen een studiedag met als thema zwangerschap als risicofactor bij huiselijk geweld en de gevolgen hiervan voor het kind van 0 tot 3 jaar. Deze studiedag had als doel om tegelijk (toekomstige) professionals uit de sector van de kinderverzorging en beoefenaars van een medisch of paramedisch beroep in kraamklinieken bewust te maken van deze problematiek.

Provincie Henegouwen

- Luik gelijkheid

Het luik gelijkheid van de provinciale coördinatie werkte in 2012 rond de sensibilisering rond deeltijds werken en de gevolgen van dit arbeidsstelsel voor de sociaal-economische situatie van vrouwen. Er werd een sensibiliseringsvoormiddag 'deeltijdse job, gedeeltelijk gekozen' georganiseerd in samenwerking met het platform InformElles. Gedurende deze voormiddag werd er informatie verschaft over parttime werk en over de huidige regelgeving. Er werd ook verteld hoe men zijn rechten kan behouden en de partners werden voorgesteld.

- Luik geweld

De provinciale coördinatie werkte rond het beroepsgeheim: er werden vergaderingen georganiseerd met beoefenaars van medische en paramedische beroepen om uit te zoeken hoe informatie kan gedeeld worden zonder de wet te overtreden en tegelijk rekening te

houden met ieders mandaten bij een vermoeden van geweldfeiten. De provinciale coördinatie werkte ook verder rond het thema 'kinderen blootgesteld aan partnergeweld'. Al twee jaar denkt een groep na over de wijze van begeleiding en interventie bij kinderen die blootgesteld worden aan partnergeweld. Dit werk zal als basis dienen bij het opstellen van intersectorale interventieprotocollen met de voornaamste actoren die instaan voor de zorg voor deze groep.

Provincie Luxemburg

- Luik gelijkheid

De bedoeling van het project 'Girls day Boys day', dat in 2010 in de provincie Luxemburg gelanceerd werd, is om een einde te maken aan gendervooroordelen. Het vond plaats in april 2012 in partnerschap met de Dienst Gelijke Kansen, Infor Jeunes Luxembourg, CSEF, ACV, ABVV, CEFA, SIEP, Promemploi, Vie féminine en het tweedekansonderwijs. De 'Girls day Boys day' heeft als doel om jongeren te informeren over atypische beroepen (beroepen die meestal ofwel door vrouwen ofwel door mannen worden beoefend) en hen te motiveren bij hun beroepskeuze. Verder is het de bedoeling dat de jongeren tijdens hun schoolloopbaan stilstaan bij het begrip 'gender', dat ze hun vooroordelen over bepaalde beroepen overboord gooien en hun kennis uitbreiden over de verschillende seksuele voorkeuren. De contacten tussen de arbeidswereld en jongeren vanaf 14 jaar moeten ook versterkt worden.

- Luik geweld

Een enquête bij mannelijke en vrouwelijke professionals uit de psycho-medische-sociale sector van de provincie Luxemburg heeft aangetoond dat deze personen partnergeweld soms moeilijk kunnen opsporen en dat ze de hulpmiddelen waar ze een beroep op kunnen doen niet goed kennen. Om dit probleem te verhelpen, werd eind november 2012 een studiedag gehouden in Libramont met als titel 'Welk(e) juist(e) antwoord(en) op partnergeweld?'.

Provincie Waals-Brabant

- Luik gelijkheid

In het kader van de projectoproep 2012 organiseerde de provincie Waals-Brabant de 'Girls Day Boys Day 2012'. Het doel hiervan is de horizon van de jongeren te verruimen, de beeldvorming te veranderen en de beroepen voor te stellen waaraan de leerlingen misschien nog niet gedacht hadden. Gedurende een dag kregen de jongeren uit de eerste en tweede graad de kans om mensen te ontmoeten op hun werkplek met een beroep dat 'atypisch' is voor hun gender. Elke klasgroep ging op bezoek bij een vrouw die een beroep beoefent dat voornamelijk met mannen wordt geassocieerd, en bij een man die een baan heeft die vooral door vrouwen uitgevoerd wordt.

- Luik geweld

De provinciale coördinatie heeft de veldwerkers de opdracht gegeven een beter beeld te scheppen van de problematiek van partnergeweld via opleidingsmodules, ontmoetingen met toekomstige veldwerkers, enzovoort.

Er werd een interdisciplinair referentiecentrum opgericht om de slachtoffers en daders van partnergeweld met elkaar in contact te brengen, te sensibiliseren en te begeleiden.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Luik gelijkheid

Tijdens het jaar 2012 besliste de provinciale coördinatrice om uitgebreider te sensibiliseren rond genderkwesties, door opleidingen te organiseren voor het personeel van de dienst gelijke kansen van de gemeenten, voor mannelijke en vrouwelijke leden van het schepencollege en de gemeenteraad. Bovendien werd een brochure over vaderschap, 'Brochure voor de papa's?', in de twee talen uitgedeeld aan de ambtenaren van de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Met deze brochures wou men sensibiliseren rond het ouderschap van mannelijke werknemers. Ten slotte werd een brochure in de twee talen met als titel 'Mijn bibliotheek: wat een genre!' verdeeld in de bibliotheken van het Gewest om een nieuwe blik te werpen op jeugdliteratuur.

- Luik geweld

Tijdens heel het jaar 2012 werkte de coördinatie mee aan een kwantitatief en kwalitatief onderzoek over de problematiek van de gedwongen huwelijken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De doelstellingen van dit onderzoek zijn: bepalen welk soort huwelijken onder de noemer probleemhuwelijken vallen, komen tot definities/concepten voor België die als referentie moeten dienen, een cijfermatig inzicht krijgen in de problematiek van gedwongen huwelijken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de oorzaken achterhalen die het fenomeen kunnen verklaren en de gevolgen ervan voor het slachtoffer en zijn/haar omgeving te begrijpen.

12.4. Lijst van publicaties van het Instituut

2012

Algemene folder

Deze folder stelt het Instituut voor: Wie zijn we? Wat doen we? Hoe kan u ons contacteren?

Activiteitenverslag 2011 – Een andere kijk

Via zijn sensibiliseringscampagnes, partnerschappen en acties wil het Instituut veranderingen helpen teweegbrengen, door nabootsing of bewustwording, en goede en duurzame houdingen stimuleren bij het individu en de samenleving.

De loonkloof tussen mannen en vrouwen in België – Rapport 2012

Het zesde jaarrapport over de inkomenskloof bevat de officiële cijfers over het loonverschil tussen mannen en vrouwen.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Mannen en vrouwen in België. Genderstatistieken en -indicatoren

Dit is de tweede editie van een instrument voor genderstatistieken en –indicatoren.

Gender en inkomen

Dit rapport is het resultaat van een uniek project: de Belgian Gender and Income Analysis (BGIA). De doelstelling was een genderbewuste analyse van bestaande inkomensgegevens tot stand te brengen en gender- en inkomensindicatoren te ontwikkelen.

Wetenschappelijk fenomeenonderzoek naar eerge relateerd geweld in België

De centrale doelstelling van dit onderzoek is het blootleggen van de diverse factoren en psychosociale en culturele processen die aan de oorsprong liggen van eerge relateerd geweld, en voorstellen te doen die het beleid en de aanpak met betrekking tot eerge relateerd geweld in België kunnen verbeteren.

2011

Handleiding voor de toepassing van *gender budgeting* binnen de Belgische federale overheid

De ‘Handleiding voor de toepassing van *gender budgeting* binnen de Belgische federale overheid’ legt uit wat *gender budgeting* is en geeft tal van voorbeelden en nuttige tips om de toepassing van dit principe te bevorderen.

De handleiding is voornamelijk gericht op de federale ambtenaren die instaan voor het beheer van beleidslijnen, subsidies, onderzoeksprogramma’s, enz. die een budgettaire weerslag hebben, evenals op de ambtenaren die zich rechtstreeks met *gender mainstreaming* of de opmaak van het budget bezighouden.

Resultaten van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen

De Europese Unie streeft al meer dan 50 jaar de gelijke behandeling van vrouwen en mannen na.

Tijdens het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, heeft België bijzonder veel aandacht geschonken aan de gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

Volgende thema's komen in deze publicatie aan bod:

- Een sterkere genderdimensie in werkgelegenheid en de loonkloof tussen vrouwen en mannen wegwerken
Het Belgische voorzitterschap is het eerste dat de EU2020-Strategie voor groei en werkgelegenheid in werking heeft gesteld. In het kader van de goedkeuring van de richtlijnen voor werkgelegenheid, heeft het Belgische voorzitterschap toegezien op een versterking van de gendergelijkheid. Een van de voornaamste prioriteiten is de werkgelegenheidsgraad van vrouwen optrekken, de gelijke verloning vormt eveneens een belangrijke Europese doelstelling.
- De strijd tegen geweld tegen vrouwen
Geweld tegen vrouwen vormt een van de grootste obstakels in het realiseren van gelijkheid tussen vrouwen en mannen en betekent een grove schending van de rechten en de fundamentele vrijheden. Daarom heeft het Belgische voorzitterschap de Europese Commissie gesteund in de uitwerking van een efficiënt beleid ter preventie en bestrijding van geweld tegen vrouwen.
- Een nieuwe Europese strategie voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen
De Europese Commissie heeft in september 2010 haar nieuwe strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2011-2015) voorgesteld. Deze strategie bestaat uit vijf grote thema's: gelijke economische onafhankelijkheid, gelijke beloning voor gelijk of gelijkwaardig werk, gelijkheid in besluitvorming, waardigheid, integriteit en bestrijding van gendergerelateerd geweld en gendergelijkheid buiten de Europese Unie.
Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Activiteitenverslag 2010

In het eerste gedeelte van dit verslag vindt u alles over de essentie van het Instituut, met andere woorden zijn bestaansredenen. We hebben het achtereenvolgens over de structuur van het Instituut, zijn voornaamste gesprekspartners, het budget en de dagelijkse taken en de meer gerichte acties die de cel communicatie heeft ondernomen in voortdurende samenwerking met het algemeen bestuur en het management van het Instituut.

Het tweede gedeelte geeft een gedetailleerde beschrijving van de werkzaamheden van het Instituut in 2010.

Breek de stilte voor je zelf gebroken bent

Deze folder is in de eerste plaats bestemd voor slachtoffers van partnergeweld. De folder bevat contactgegevens van gespecialiseerde hulpverleningsinstanties en biedt raad aan zowel slachtoffers die besluiten thuis te blijven als slachtoffers die beslissen om het huis te verlaten. De folder bestaat in 17 talen: Nederlands, Frans, Duits, Engels, Arabisch, Chinees, Grieks, Italiaans, Lingala, Pools, Portugees, Roemeens, Russisch, Servo-Kroatisch, Spaans, Swahili en Turks.

De ervaringen van werknemers met vaderschapsverlof in België

In deze publicatie worden de ervaringen van mannen met betrekking tot vaderschapsverlof in kaart gebracht. De specifieke doelstellingen van het onderzoek waren: de kennis over het gebruik van vaderschapsverlof door werknemers vergroten; de eventuele problemen en knelpunten inzake vaderschapsverlof identificeren waarmee werknemers geconfronteerd worden; de karakteristieken van mannen die met dergelijke problemen worden geconfronteerd identificeren; de karakteristieken

van werkgevers bij wie zich problemen voordoen identificeren; verbeterpunten voor de regeling inzake vaderschapsverlof formuleren. Hiertoe werd, via een schriftelijke enquête, een steekproef van 1.200 werkende mannen bevraagd die in 2008 vader zijn geworden.

De genderdimensie in het Belgische en Europese asiel- en migratiebeleid

Om de draagwijdte van de problematiek met betrekking tot vrouwelijke nieuwkomers, vluchtelingen en asielzoekers in kaart te brengen en om de toekomstige actielijnen ter zake te bepalen, heeft het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, op vraag van de minister van Werk en Gelijke Kansen, belast met het Migratie- en Asielbeleid, een verkennend onderzoek laten uitvoeren over de genderdimensie in het Belgische asiel- en migratiebeleid. De doelstelling hiervan was om een stand van zaken op te stellen over het bestaande onderzoek met betrekking tot de genderdimensie in het Belgische asiel- en migratiebeleid.

Deze stand van zaken werd aangevuld met een overzicht van het beleid ter zake en goede praktijken in andere lidstaten van de Europese Unie, en op niveau van de Europese Commissie en de Raad van Europa.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

De loonkloof tussen vrouwen en mannen in de lidstaten van de Europese Unie - Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De loonkloof tussen vrouwen en mannen in de Europese Unie bedraagt gemiddeld nog steeds 18%. De loonkloof wordt gedeeltelijk verklaard door de blijvende loondiscriminatie bij gelijk of gelijkwaardig werk, ondanks het bestaan van Europese wetgeving ter bestrijding van deze vorm van geslachtsdiscriminatie sinds de oprichting van de Unie en ondanks de wijdverbreide aanneming van nationale wetgeving met betrekking tot deze materie.

In het kader van zijn voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in 2010 maakte België een stand van zaken op van de geboekte vooruitgang bij het wegwerken van de loonkloof. Het stelde ook een rapport op over de loonongelijkheden in de EU-lidstaten. De bedoeling van dit rapport is om een overzicht te bieden van de situatie van de loonkloof in de Europese Unie op basis van negen indicatoren die in 2001 werden goedgekeurd door de Raad van de Europese Unie en om voor te stellen om deze te updaten teneinde rekening te houden met de statistische ontwikkelingen en veranderingen in de wetgeving die sindsdien hebben plaatsgevonden.

Haalbaarheidsstudie naar de oprichting van een interuniversitaire master genderstudies in België

In opdracht van Joëlle Milquet, Vice-Eerste minister en minister van Werk en van Gelijke kansen, en gesteund door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen voerde Sophia in 2009-2010 een haalbaarheidsstudie uit naar de oprichting van een interuniversitaire master genderstudies.

Het doel van deze studie was te onderzoeken of het haalbaar is om een interuniversitaire master genderstudies op te richten, om zo genderstudies op een duurzame manier te verankeren aan de Belgische hogeronderwijsinstellingen. Drie basisrichtlijnen werden in acht genomen, namelijk 1) het valideren van het reeds bestaande aanbod, 2) interuniversitaire en 3) intercommunautaire samenwerking. Binnen de haalbaarheidsstudie werden vier parameters in kaart gebracht: de wettelijke, de inhoudelijke en de institutionele parameter en de best practices. De balans van deze parameters vormde het uitgangspunt voor het uittekenen van een blauwdruk voor een master genderstudies in België.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Jeanne Vercheval. Sociaal en feministisch engagement

In het begin van de jaren 1970 wordt een nieuw feminisme het onderwerp van gesprek in België, net zoals in andere westerse landen. Vrouwen contesteren vrolijk en luidruchtig de genderongelijkheid, en dromen van een maatschappij die is gebaseerd op gelijkheid van vrouwen en mannen. Ze schrijven, verenigen zich, manifesteren en organiseren acties die de aandacht van de pers en het grote publiek vestigen op de ongelijkheden. Jeanne Vercheval is één van hen.

Aan de hand van Jeanne Verchevals militante acties, gaat dit boek in op het feminisme van de jaren 1970 en op feministische eisen die, veertig jaar later, nog even actueel zijn.

2010

Genderanalyse van de resultaten van de federale verkiezingen van 13 juni 2010

In deze publicatie wordt de balans opgemaakt van de vrouwelijke aanwezigheid in de Belgische Politiek na de verkiezingen van 13 juni 2010.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Checklist Seksneutraliteit bij functiewaardering en -classificatie

Deze checklist kan gebruikt worden om seksediscriminaties in de functieclassificatie op te sporen. Het instrument bestaat uit twee delen: de checklist en de begeleidende tekst. De tekst is een verdere toelichting en verantwoording bij de vragen die opgenomen werden in de checklist. Op deze manier wordt het voor de gebruiker duidelijk waarom de vragen gesteld worden. Het geeft tevens inzicht in de factoren die zorgen voor een genderneutrale functieclassificatie. De handleiding is dus naast een evaluatie-instrument ook een aanbeveling voor het opstellen van functiewaarderingssystemen.

Discriminatie op grond van het geslacht

Discriminaties tussen mannen en vrouwen vinden nog elke dag plaats, in verschillende vormen en in verschillende gradaties.

Deze folder kwam tot stand om mensen die zelf slachtoffer of getuige zijn van een ongelijke behandeling op grond van het geslacht te helpen deze aan te pakken of weg te werken.

Zwanger op het werk. De ervaringen van werkneemsters in België

De Belgische situatie op het vlak van zwangerschapsgerelateerde discriminatie op de werkvloer.

How to close the gender pay gap?

Het Instituut publiceerde deze Engelstalige gids in het kader van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Deze gids bevat goede praktijken die door de lidstaten van de Europese Unie, andere Europese landen alsook Europese sociale partners werden aangewend om de loonkloof tussen vrouwelijke en mannelijke werknemers te verminderen.

Deze publicatie bestaat enkel in het Engels.

De politieke vertegenwoordiging van vrouwen na de verkiezingen van 7 juni 2009

In deze publicatie wordt de balans opgemaakt van de vrouwelijke aanwezigheid in de regionale parlementen en in het Europees Parlement na de verkiezingen van 7 juni 2009. Zowel de samenstelling van de kandidatenlijsten, de effectieve samenstelling van de parlementen en regeringen als het gedrag van de kiezers tegenover vrouwelijke kandidaten worden gedetailleerd beschreven.

De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België - Rapport 2010

Het Instituut heeft op 31 maart 2010 het vierde jaarlijkse rapport over de loonkloof in België voorgesteld. Het rapport geeft de officiële cijfers weer over de loonverschillen tussen vrouwen en mannen.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld

Een studie over de ervaringen van vrouwen en mannen met gendergerelateerd geweld.

In deze publicatie wil het Instituut de nieuwe cijfergegevens ter beschikking stellen om op die manier de problematiek nauwkeuriger en meer diepgaand te begrijpen en het op de verschillende machtsniveaus gevoerde beleid te verbeteren.

Handleiding voor de toepassing van *gender mainstreaming* binnen de Belgische federale overheid

De 'Handleiding voor de toepassing van gender mainstreaming binnen de Belgische federale overheid' legt uit wat *gender mainstreaming* is en geeft tal van voorbeelden en nuttige tips om dit principe gemakkelijk in de praktijk te brengen.

Geweld. Wat nu?

De brochure wil een leidraad zijn voor iedereen die bij geweld betrokken wordt. Ze bevat definities en een groot aantal praktische tips die slachtoffers op weg kunnen zetten om het hoofd te bieden aan het geweld.

Nationaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014

Begin 2010 werd een ontwerp voor een vierde NAP 2010-2014 uitgewerkt na overleg tussen de verschillende bij de problematiek betrokken ministers. Op 23 november 2010 werd dit nieuw nationaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014 op initiatief van de Vice-Eerste Minister en minister van Gelijke Kansen, Joëlle Milquet, goedgekeurd tijdens een interministeriële conferentie.

De bestrijding van partnergeweld blijft prioritair. Het actiedomein van dit vierde NAP2010-2014 is evenwel uitgebreid naar andere vormen van geweld: gedwongen huwelijken, eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminkingen.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

2009

Handelingen van de seminariecyclus *gender mainstreaming*

Deze publicatie heeft tot doel om aan te tonen hoe de publieke overheden de genderdimensie in hun beleid kunnen integreren en operationeel kunnen maken. Deze publicatie buigt zich eveneens over de verschillende concepten, methodes, structuren en instrumenten.

Miet Smet. Drie decennia gelijkekansenbeleid.

Deze publicatie volgt de levensloop van Miet Smet met de moeilijkheden en successen op haar politieke pad voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen.

Het politieke parcours van Miet Smet is in deze publicatie samengevat in vier thematische hoofdstukken die elkaar chronologisch deels overlappen: haar jeugd, het voorzitterschap van de CVP-werkgroep Vrouw en Maatschappij, haar parcours als staatssecretaris en daarna als minister voor het federaal gelijkekansenbeleid en tot slot haar internationale ervaringen en verwezenlijkingen.

Partnerkeuze en huwelijkssluiting van allochtone mannen

Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het partnerkeuzep proces en het huwelijk van Marokkaanse, Turkse en sikhmannen.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Definiëring van het concept seksisme

Het doel van dit sociologisch onderzoek was meervoudig. Ten eerste moest het verband worden onderzocht tussen seksisme, stereotypen, vooroordelen en discriminatie op basis van geslacht. Ten tweede werd gevraagd om de mogelijkheid te onderzoeken om een grens te trekken tussen aanvaardbare en niet-aanvaardbare handelingen die verband houden met een onderscheid dat wordt gemaakt tussen de seksen. Ten derde moest het beperken van dergelijke onaanvaardbare handelingen worden bestudeerd. Ten slotte moesten de domeinen waarin en de handelingen waarop een definitie van 'seksisme' van toepassing kan zijn worden afgebakend.

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Leven als transgender in België

Een overzicht van de sociale en juridische situatie van transgender personen in België. Het doel was om de discriminaties en ongelijkheden in praktijk, beleid en wetgeving in kaart te brengen, om op die manier te kunnen komen tot een correcte en efficiënte klachtenbehandeling, tot het ontwikkelen van een effectief beleid voor transgender personen en tot het formuleren van doeltreffende aanbevelingen voor de overheid, privépersonen en instellingen.

Familie zonder grenzen

Deze brochure geeft een antwoord op 50 vragen rond huwelijk, echtscheiding, afstamming en adoptie.

Vrouwen aan de top

In dit rapport wordt de vertegenwoordiging van vrouwen en mannen geanalyseerd in topfuncties in uiteenlopende domeinen. Met deze publicatie over vrouwen aan de top willen we ook het debat stimuleren over de aan-/afwezigheid van vrouwen in besluitvormingsorganen en een eerste aanzet geven tot een reflectie over mogelijke oplossingen.

Gender en tijdsbesteding

In dit rapport beschrijven en vergelijken we de tijdsbesteding van Belgische vrouwen en mannen. We doen dit op basis van het tijdsbestedingsonderzoek 2005 (TBO'05), dat werd uitgevoerd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) van de Fod Economie.

De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België - Rapport 2009

Het Instituut heeft op 2 april 2009 het derde jaarlijkse rapport over de loonkloof in België voorgesteld. Het rapport geeft de officiële cijfers weer over de loonverschillen tussen vrouwen en mannen.

Beeldvorming van vrouwen en mannen in de reclame in België

In de legislatuur 2003-2007 heeft de Belgische Senaat een resolutie aangenomen over het imago van vrouwen en mannen in de reclame. In navolging van deze resolutie heeft het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een diepgaand onderzoek laten uitvoeren naar de beeldvorming van vrouwen en mannen in de reclame.

2008

Verslag colloquium eerwraak

Verslag van het colloquium over eerwraak dat plaats vond op 5 maart 2008.

Leidraad voor een basisopleiding rond gender

Deze 'Leidraad voor een basisopleiding rond gender' is bedoeld als ondersteuning voor de personen die een opleidingsprogramma moeten voorbereiden met het oog op de integratie van de gelijkheid van vrouwen en mannen door middel van een aantal initiatiesessies rond de 'genderaanpak'.

Gelijke kansen voor vrouwen en mannen in overheidsopdrachten

Bij de gunning van overheidsopdrachten speelt doorgaans vooral het economische luik een belangrijke rol. Het Instituut wenst in samenwerking met de Cel Aankoopbeleid en Advies (ABA) van de FOD Personeel en Organisatie echter een nieuw aspect naar voor te schuiven. Het wil namelijk 'het principe van gelijke kansen' als mogelijk aandachtspunt bij overheidsopdrachten introduceren. In deze handleiding vindt u enkele aandachtspunten, tips en praktische voorbeelden

De politieke deelname van vrouwen na de verkiezingen van 10 juni 2007

De analyse maakt de balans op van de vrouwelijke aanwezigheid in het Belgische federale Parlement na de parlementsverkiezingen van 10 juni 2007, op basis van een analyse van de samenstelling van de kandidatenlijsten, van de effectieve samenstelling van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat en van de samenstelling van de federale regering. Daarnaast wordt ook het gedrag van de kiezers tegenover vrouwelijke kandidaten onderzocht via een analyse van de voorkeurstemmen.

De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België - Rapport 2008

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen heeft op 14 maart 2008 het tweede jaarlijkse rapport over de loonkloof in België voorgesteld. Het rapport geeft de officiële cijfers weer over de loonverschillen tussen vrouwen en mannen.

Groot Gelijk

Deze gids is een concreet werkinstrument dat lokale overheden wil stimuleren en ondersteunen bij de verdere ontwikkeling van de gelijke kansen en diversiteit binnen hun stad of gemeente.

2007

Eliane Vogel-Polsky, een vrouw met overtuiging

De staking van de arbeidsters van FN Herstal in februari-mei 1966 maakt duidelijk dat 'gelijk loon voor gelijk werk' nog geen verworvenheid is, niettegenstaande het principe is ingeschreven in het Verdrag van Rome (1957), dat in 1958 door België wordt geratificeerd. Voor Eliane Vogel-Polsky betekent de staking het beginpunt van haar feministisch engagement. Aanvankelijk vormt vooral gelijke beloning voor vrouwen en mannen een strijdpunt. Geleidelijk richt ze haar aandacht ook op het gelijkekansenbeleid, politieke gelijkheid en pariteit.

Algemene folder

Deze folder stelt het Instituut voor:

Wie zijn we?

Wat doen we?

Hoe kan u ons contacteren?

Van deze publicatie is enkel een elektronische versie beschikbaar.

Analytische functieclassificatie - Praktische gids

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen liet een studie uitvoeren naar de neutraliteit van de analytische functieclassificatiesystemen door het consortium Berenschot Belgium en de onderzoekscentra SEIN (Universiteit Hasselt) en EGID (Hec-Ulg).

Bij ondernemingen zonder functieclassificatie bestaat er een loonkloof die gedeeltelijk te verklaren is vanuit het perspectief van het loopbaantraject. Deze loonkloof bevat echter ook een onverklaarbaar gedeelte, wat kan wijzen op discriminatie.

De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België - Rapport 2007

Sociale ongelijkheden bestrijden vereist dat ze gemeten en verklaard worden. De regering heeft aan het Instituut en de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid gevraagd om een eerste verslag over de loonkloof op te stellen om zo te beschikken over precieze en globale referentiegegevens per sector.

Mannen en gelijkheid

Het Instituut heeft het initiatief genomen om de presentaties van de sprekers en sprekers van de drie conferenties die het organiseerde rond het thema 'Mannen en gelijkheid' te bundelen en uit te geven om zo de expertise beschikbaar te stellen voor een breder publiek

Toekomst na Peking +10

Deze publicatie is opgebouwd rond twee delen: het eerste, met een informatief karakter, biedt een globaal overzicht van het Pekingproces en omschrijft in grote lijnen de inspanningen die werden geleverd voor de toepassing van het Actieplatform van Peking in België.

2006

Evaluatie en classificatie van functies

Het is de bedoeling klaarheid te verschaffen in de werking van functiewaarderings- en functieclassificatiesystemen en de valkuilen voor gelijke kansen aan te tonen.

Vrouwen en mannen in België. Genderstatistieken en -indicatoren

De brochure is de eerste editie van een instrument over genderstatistieken en genderindicatoren uitgegeven door het Instituut.

De deelname van mannen en vrouwen aan de Belgische politiek

Deze publicatie stelt de resultaten voor van het onderzoek 'De deelname van mannen en vrouwen aan de Belgische politiek'. In het kader van deze studie willen we meer inzicht krijgen in de evolutie van de vertegenwoordiging van vrouwen in het Belgische politieke leven na de goedkeuring en toepassing van de pariteitswetten.

De trajecten van vrouwen in de Belgische politiek

Dit rapport brengt stelt de resultaten voor van het onderzoek 'Trajecten van vrouwen in de Belgische politiek'. In het kader van deze studie willen we een beter begrip krijgen van de profielen en trajecten van de Belgische vrouwelijke politici.

Belgische partijen en seksegelijkheid

Dit rapport stelt de resultaten voor van het onderzoek 'De integratie van een genderdimensie binnen de Belgische politieke partijen'. Hierin stond de vraag centraal in welke mate de Belgische partijen een genderdimensie hebben geïntegreerd en wat de draagwijdte van de in dit kader genomen maatregelen is.

2004

De politieke deelname van de vrouwen na de verkiezingen van 18 mei 2003

Deze brochure maakt de balans op van de vrouwelijke aanwezigheid in de Belgische politiek na de parlementsverkiezingen van 18 mei 2003. Ze omvat tevens een analyse van de impact van de 'pariteitswetten' en van de wijzigingen in het Kieswetboek op de vrouwelijke aanwezigheid in het federale Parlement.

2003

Gendergevoelig budgetteren

Deze folder wil het begrip *gender budgeting* definiëren en verduidelijken. *Gender budgeting* kan vertaald worden als een 'budgetanalyse in termen van gender en gelijkheid tussen mannen en vrouwen (gendergevoelig budgetteren)'. Deze folder wil ook aantonen dat zo'n benadering cruciaal is wil het openbaar beleid aan de behoeften van de bevolking voldoen.

Vaderschapsverlof : Kiezen voor betrokkenheid

Wist u dat het vaderschapsverlof met ingang van 1 juli 2002 tien dagen bedraagt in plaats van drie? Vandaag de dag willen vaders meer tijd spenderen aan hun kind, en ze hebben gelijk!

ICT - Diversiteit: een toegevoegde waarde

Meer diversiteit in de onderneming kan een belangrijke bron van toegevoegde waarde zijn. De veranderingen in bedrijven en organisaties onder invloed van de informatie- en communicatietechnologieën (ICT) brengen heel wat nieuwe uitdagingen met zich mee op het vlak van deze diversiteit. Deze brochure biedt een aantal oplossingen hieromtrent.

ICT - Studie en vorming

Welke beroepen houden verband met de informatie- en communicatietechnologie (ICT)? Welke studies en opleidingen gaan eraan vooraf? Hoe zit het met de arbeidsvoorwaarden en -organisatie? Wie vinden we terug in de verschillende studierichtingen en beroepen? Aan de hand van deze brochure kan je je kennis van deze materie testen.

ICT - Kansen en beroepen

In deze brochure leer je meer over ICT-beroepen en over de invloed die ICT uitoefent op de als 'traditioneel' beschouwde beroepen. Je leest ook meer over de beroepsmogelijkheden, de vereiste vaardigheden en de verschillende opleidingsmogelijkheden voor beroepen in de ICT-sector.

ICT - Rekrutering en plaatsing

De ICT-sector telt momenteel slechts 20% vrouwen. Hoe kan u als interim- of VDAB-consulent(e) of als rekruteringsverantwoordelijke een bijdrage leveren tot een verhoging van dat aantal? De tips in deze brochure helpen je alvast op weg...

Verantwoordelijke uitgever: Michel Pasteel,
Directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
Ernest Blerotstraat, 1
B-1070 Brussel
Tel. 02 233 41 75
Fax. 02 233 40 32
gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be
<http://igvm-iefh.belgium.be>

Cette publication est également disponible en français.

Deze publicatie werd met plantaardige inkt gedrukt op milieuvriendelijk papier.